

1924 ΣΑΡ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

20

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

*Κατά τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου
τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας*

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΖΗΚΑΚΗ
ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ-ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1924

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ
βιβλιοπωλείου.

‘ 25 κτίσως

Μαρίθα Βαζύλ

1996
κκκ

ΝΕΩΤΑΤΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- Karl Andrees** Geographie des Welthandels. Wien. 1921
- A. Eckard - H. Knocke** Handels—und Wirtschaftsgeographie. Annover. 1921
- W. Götzinger.** Wirtschaftsgeographie. Zürich. 1923
- Ἴω. Σαρρῆ.** Νέα Γεωγραφία τῶν Ἠπείρων. 1921
- Ernest Granger.** Nouvelle Geographie Universelle. Paris. 1922—1923
- Ἐγγύς καὶ ἄπω Ἀνατολή** (περιοδικόν) Ἰανουαρ.-Μαΐου. 1924
- Μηνιαῖα δελτία τοῦ εἰδικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν** (Ἰπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας) 1 Ἰανουαρ.—30 Ἰουνίου. 1923
- Πίνακες τῶν ἐξαχθέντων καὶ εἰσαχθέντων ἐμπορευμάτων τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου-31 Δεκεμβρίου** (Ἐκ τοῦ Ἰπουργεῖου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. 1923
- Ἐπετηρὶς τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἰπουργείου τοῦ ἐν Ἑλλάδι διπλωματικοῦ σώματος.** 1923

ΕΛΛΑΣ

[Πρὸς σύγκρισιν]

Ἐπιφάνεια 130.000 τετρ. χιλιόμε.
 Πληθυσμὸς 6.000.000 κατ.
 Πυκνότης πληθ. 46 κάτ. ἀνὰ 1 τετργ. χιλ.
 (Πελοπόννησος 20.000 τετρ. χιλ.—Κρήτη 8.600 τετρ. χιλ.)

Ἵψιστον ὄρος (Ὄλυμπος) 3.000 μέτρ.

Τῆς ὅλης ἐπιφανείας	}	Δάση	13 %
		Ἄγονον ἔδαφος	33 %
		Καλλιεργουμένη ἐπιφ.	22 %
		Λειβάδια καὶ νομαὶ	32 %

Ἐμπόριον	}	Εἰσαγωγικὸν	1.342.173 τόν.
			6.035.346.000 δρχ.
(1923)	}	Ἐξαγωγικὸν	435.596 τόν.
			2.545.110.000 δρχ.

Ἐμπορικὸν ναυτικὸν	}	ἀτμόπλοια	432	(770 χιλ. τόν.)
		ἰστιοφόρα	1060	(130 χιλ. τόν.)
		ἐν ὄλῳ πλοῖα	1492	(900 χιλ. τόν.)

Σιδηροδρ. γραμμῶν μῆκος 2440 χιλιόμε.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

1. ΙΤΑΛΙΑ

(305.000 τετρ. χιλ.—38 εκατ. κατ.—125 κατ. ανά 1 τετρ. χιλ.)

Ἔκτασις καὶ διαίρεσις. Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος (ἢ Ἀπεννινικὴ), κατὰ πολὺ στενωτέρα τῆς Βαλκανικῆς, ἐκτείνεται ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης πρὸς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Τὸ νοτιανατολικὸν αὐτῆς ἄκρον μορφοῖ γέφυράν πως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον (πορθμὸς Ὀτράντου, εὐρους 70 χιλιομ). Νοτίως καὶ δυτικῶς πλῆθος νήσων ἀποτελοῦν τὴν Νησιωτικὴν Ἰταλίαν (Σικελία, Σαρδηνία, Λιπάραι, Ἔλβα).

Ἡ Ἰταλία ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τῶν Ἀλπεων. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ηὐξήθη κατὰ 26.000 τετραγ. χιλ. καὶ 2 εκατ. κατ. διὰ χωρῶν κατὰ τὰς Ἀλπεις καὶ τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον. Οὕτω φυσικῶς ἡ Ἰταλία διακρίνεται εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν Ἰταλίαν ἢ Ἀπεννινικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Νησιωτικὴν Ἰταλίαν.

α) Ἡ **Ἠπειρωτικὴ Ἰταλία** κατέχει τὸ εὐρὺ Λομβαρδικὸν θαθύπεδον (ἢ τοῦ Πάδου), τὸ ὁποῖον περιβάλλεται πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῶν Ἀλπεων, πρὸς Ν. δ' ὑπὸ τῶν Ἀπεννίνων. Ἄλλοτε τοῦτο ἦτο κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς, τοῦ ὁποῖου ὁ πυθμὴν ἔπαθεν ἕκασταχοῦ ἔξαρσιν, εἶτα δὲ προσεχώσθη ὀλόκληρος ἢ ἕκτασις διὰ τῶν ρευμάτων ἐκ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων. Μέρος τῶν Ἀλπεων ἔτι ὑπάγεται εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς καὶ αἱ πρὸς Α. νέαι χῶραι μετὰ τῆς χερσονήσου Ἰστρίας (ἐκ τῆς Αὐστρίας ἀποσπασθεῖσαι)

β) Ἡ ὑποδηματόσχημος **Ἀπεννινικὴ χερσόνησος** παρουσιάζει πρὸς τὸ Λιγυστικὸν καὶ Τυρρηρικὸν πέλαγος (πρὸς Δ.) πλοῦσιον διαμελισμὸν (κόλποι τῆς Γενούης, τῆς Σπέτσαις, τῆς Νεαπόλεως

καὶ τοῦ Σαλέρνου). Διὰ τοῦτο ἡ δυτικὴ αὕτη ἀκτὴ εἶνε ἡ πλευρὰ τῶν συγκοινωνιῶν, ἐνῶ ἡ πρὸς Ν. (ἔνθα ὁ κόλπος τοῦ Τάραντος) καὶ ἡ πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος (πρὸς Α.) ἔχουν σημασίαν μικροτέραν.

Τὰ **Ἀπέννινα**, συνέχεια ὄντα τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων διασχίζουσι τὴν χερσόνησον διαγωνίως. Τὰ Βόρεια Ἀπέννινα χωρίζουσι τὴν ψυχροτέραν Βόρειον Ἰταλίαν ἀπὸ τὴν θερμοτέραν Μέσην καὶ Νότιον. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὄλου αὐτῶν μήκους, ἐν τῇ ἀγρίᾳ καὶ ὠραίᾳ συνάμα ὄροσυστάδι τῶν Ἀβρουτῶν, φθάνει τὸ μέγιστον ὕψος (Γκράν Σάσσο, 2920 μ.). Νοτιώτερον παρὰ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως, ὑψοῦται τὸ ἠφαίστειον **Βεζούβιος** (1300 μ. ὕψ.), τοῦ ὁποῦ ἐκρηξίς κατὰ τὸ 79 π. Χ. κατέχουσε τὰς πόλεις Ἡράκλειαν, Πομπηῖαν καὶ Σταβίας. Αἱ ἐνταῦθα κυριώταται καὶ εὐφωρόταται πεδιάδες, ἡ Τοσκανικὴ καὶ ἡ Καμπανικὴ, ἐκτείνονται πρὸς τὴν δυτικὴν παραλίαν.

γ) Συνέχεια τῶν Ἀπεννίνων εἶνε τὰ ὄρη τῆς τριγωνικῆς **Σικελίας** (ὀλίγον μεγαλυτέρας τῆς Πελοποννήσου, $3\frac{1}{2}$ ἑκατομ. κατ.). Ἐνταῦθα τὸ ὑψιστὸν ὄρος τῆς Ἰταλίας, ἡ **Αἴτνη**, ἐνεργὸν ἠφαίστειον (ὕψηλότερον τοῦ Ὀλύμπου).

Ὀλίγον μικροτέρα τῆς Σικελίας εἶνε ἡ τετράπλευρος **Σαρδηνία** (π. Σαρδῶ), ἀλλὰ κατὰ πολὺ μικροτέρας σημασίας, ἀραιῶς κατοικουμένη (37 κάτ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ.). Σπουδαιότητα ἔχει ἡ μικρὰ παράκτιος **Ἐλβα** διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον τὸ ἔδαφος τῆς Ἰταλίας εἰς μέταλλα εἶνε πτωχότατον.

■ **Ἡ Θέσις.** Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ θέσις τῆς Ἰταλίας ἔχει πολλὰ πλεονεκτήματα. Κατέχει τὸ μέσον τῆς Μεσογείου, ἡ ὁποία διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν θαλασσίων γραμμῶν· οὕτω συγκοινωνεῖ εὐκόλως μετὰ τε τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ (διὰ τῆς διώρυχας τοῦ Σουέζ) καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Μόνον πρὸς Β. τὴν συγκοινωνίαν ἐμποδίζουσι αἱ Ἀλπεις, διὸ σειρὰ σιδηροδρομικῶν σηράγγων ἀνοίγονται ἐνταῦθα διὰ τῶν ὁποίων οἱ σιδηρόδρομοι ἄγουσι εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν.

■ **Ῥοδάτα τῆς ξηρᾶς.** Οἱ μέγιστοι ποταμοὶ εἶνε οἱ διαρρέοντες τὸ Λομβαρδικὸν βαθύπεδον **Πάδος** καὶ **Ἀδίγης**. Ἄλλὰ πλὴν τοῦ Πάδου, ὁ ὁποῖος ἐν μέρει εἶνε πλωτός, οἱ λοιποὶ εἶνε

βραχείς, χρησιμοποιούμενοι μόνον πρὸς ἄρδευσιν. Ὁ Ἄρονος διαρρέει τὴν Τροσκανικὴν πεδιάδα, ὁ περίφημος **Τίβερις** τὸ ἄλλοτε ἀκμάσαν Λάτιον. Πολλοὶ μικροὶ ποταμοὶ διαδρέχουν τὴν Καμπανικὴν πεδιάδα, ἢ ὅποια κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κειμένη, ἀποκαλεῖται «εὐδαίμων» διὰ τὴν εὐφορίαν αὐτῆς, ἐπιφέρουσα κατ' ἔτος τριπλὴν συγκομιδὴν.

Αἱ ὑπὸ τὰς Ἄλπεις ὠραῖαι λίμναι **Μεΐζων** (Ματζόρε), **Κῶμος** καὶ **Γάρδα** παρέχουν ὁδοὺς πλωτάς, αἱ ὅποια αὐξάνονται διὰ διωρῶν κατὰ τὰς μεγάλας πεδιάδας.

✓ **Κλίμα.** Τὸ Λομβαρδικὸν βαθύπεδον ἔχει κλίμα μᾶλλον ἠπειρωτικὸν καὶ ὑγρὸν, ἢ δὲ λοιπὴ Ἰταλία ἔχει τὸ Μεσογειακὸν κλίμα, ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ κλίμα εἰς τὴν Καμπανίαν καὶ τὴν Σικελίαν εἶνε γλυκύτατον. Γλυκὺ εἶνε καὶ τὸ εἰς τὴν κατὰ τὸν κόλπον τῆς Γενούης **Διγυστικὴν** (Riviera), ἔνθα περιζήτητος εἶνε ἡ διαμονὴ εὐπόρων ξένων κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐποχὴν. Ὁ χαρακτήρ τοῦ κλίματος τούτου ἐκτείνεται καὶ πρὸς τὰς πόλεις τῆς Γαλλίας Νίκαιαν καὶ Κάννας.

Βλάστησις. Ὅπως τὸ κλίμα, οὕτω καὶ ἡ βλάστησις καὶ τὰ γεωργικὰ προϊόντα εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ πλεόν ἐν τῇ βορείῳ Ἰταλίᾳ, ὑπάρχει καλλιέργεια τῶν τεύτλων, προϊόν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Οἱ κάτοικοι. Οἱ Ἰταλοὶ κατάγονται ἐκ διαφόρων προὑπαρξάντων λαῶν ἐν τῇ Χερσονήσῳ, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐκλατινισθῆ. Κατὰ τὴν θρησκείαν εἶνε Χριστιανοὶ παππικοὶ (δυτικοῦ δόγματος). Ἡ Ἰταλία εἶνε χώρα τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ὠραίων τεχνῶν (δι' ἐξόχων ποιητῶν καὶ ζωγράφων). Σήμερον ὅμως κατὰ τὴν παιδείαν πολλοί, ἰδίως εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν, εὐρίσκονται ἐν ταπεινῇ βαθμίδι. Ὅλος ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 38 ἑκατομ., αὐξανόμενος διαρκῶς. Διὸ μέγας ἀριθμὸς μεταναστῶν διαμένει ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἐν τε τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀμερικῇ (περὶ τὰ 6 ἑκατομ.).

Τὸ **βασίλειον τῆς Ἰταλίας**. Ἀπὸ τοῦ 1861 ἔχει πολιτευμα συνταγματικὴν μοναρχίαν καὶ περιλαμβάνει 16 χώρας καὶ 69 ἐπαρχίας. Ἡ διοίκησις συνίσταται ἐκ βουλῆς καὶ γερουσίας. Ἔχει δ' ἀποικίας ἐν τῇ Ἀφρικῇ τὴν **Ἐρυθραίαν**, τὴν **Ἰταλικὴν Σομάλην** καὶ τὴν **Λιβύην** (Τριπολίτιδα καὶ Κυρηναϊκὴν).

Γεωργία. Ἡ Ἰταλία εἶνε κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ χώρα· τὰ

$\frac{3}{4}$ των κατοίκων ασχολούνται εις ταύτην. Καλλιεργούνται δὲ τὰ 48 % τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, τινὲς δὲ πεδιάδες εἶνε λίαν εὐφοροί. Ἡ Λομβαρδικὴ πεδιάς διὰ τῶν φυσικῶν καὶ τεχνητῶν ἀρδεύσεων εἶνε μία τῶν εὐφορωτάτων περιοχῶν τῆς γῆς, παράγουσα ἐκλεκτοὺς δημητριακοὺς κασποὺς (σίτον, ἀραβόσιτον, ὄρυζαν). Τοιοῦτοι παράγονται καὶ εἰς τὰς μικροτέρας, ἀλλ' ὡσαύτως εὐφορωτάτας πεδιάδας, τῆς Καμπανίας καὶ τῆς Σικελίας. Οὐχ ἥττον οἱ δημητρ. καρποὶ δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν τῆς Ἰταλίας. Πρὸς τροφήν χρησιμοποιοῦνται εἰς μεγάλας ποσότητας ὄσπρια, ξυλοκέρατα καὶ κάστανα, ἐνῶ ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ὑστερεῖ.

Τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐξαγόμενον προϊόν εἶνε ὁ οἶνος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐτησίαι παραγωγή ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν τῶν $3\frac{1}{2}$ μέχρι 4 ἑκατομ. τόνων (δωδεκαπλάσιον τῆς ἐν Ἑλλάδι παραγωγῆς), οὗτω δ' ἡ Ἰταλία μεταξὺ τῶν οἴνοπαραγωγῶν χωρῶν κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῇ κόσμῳ (πρώτη ἡ Γαλλία). Ὁ οἶνος τῶν νοτίων χωρῶν εἶνε ὀριμότερος ἢ τῶν βορείων. Ἐκλεκτότεροι εἶνε· ὁ τοῦ Ἴαστι (Βόρ. Ἰταλία), ὁ τοῦ Σιάντι (Τοσκάνα), τὰ δάκρυα τοῦ Χριστοῦ (Lacrima Christi) καὶ ὁ τῆς Κάπρης ἐν τῇ Καμπανίᾳ, ὁ τῆς Μαρσάλας ἐν τῇ Σικελίᾳ κ. ἄ.

Ἡ ἐξαγωγή αὐτοῦ γίνεται κυρίως εἰς τὴν Βορδῶ (τῆς Γαλλίας) καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἡ ἔλαια ἐλλεῖπει μόνον εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου· καὶ κατὰ τὸ ἔλαιον τῶν ἐλαίων ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῇ κόσμῳ (πρώτη ἡ Ἰσπανία), ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἡ παραγωγή εἶνε τριπλασία. Τὸ πλεῖστον τούτου καταναλίσκεται ἐν τῇ χώρᾳ, τὸ λοιπὸν δ' ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν (κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν).

Ἡ Ἰταλία, ὡς καὶ ἡ Ἑλλάς, εἶνε ἡ χώρα τῶν ὀπωρῶν. Μεγάλαι ἐκτάσεις πορτοκαλεῶνων ὑπάρχουν ἐν τῇ Καμπανίᾳ, ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ ἐν τῇ Σαρδονίᾳ. Πορτοκάλια ὡς καὶ λοιπὰ ἔσπεριδοειδῆ ἐξάγονται κατὰ ποσότητας, ἔτι δὲ καὶ **σῆκα**, **ξηραὶ σταφυλαί**, **κάστανα** καὶ **ἀμύγδαλα**.

Ἡ παραγωγή τῆς ἐκ τεύτλων ζαχαρέως ἐν τῇ Βορ. Ἰταλίᾳ (300 χιλ. τόν.) καλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Πλὴν ἔτι τῆς **μορέας** αἱ λοιπαὶ καλλιέργειαι ἔχουν μικρὰν ἀξίαν καὶ μόνον φημίξεται τὸ **λίνον** τῆς Λομβαρδίας, ἡ κάρναβις τῆς Βολωνίας καὶ

Χάρτης των προϊόντων της 'Ιταλίας.

ὁ **βάμβαξ** τῆς Σικελίας. Ὁ ὀλίγος **καπνὸς** (τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ τῆς Ἑλλάδος) δὲν ἐπάρκει εἰς τὴν κατανάλωσιν.

— **Δάση** ἐν τῇ Ἰταλίᾳ εἶνε σχετικῶς ὀλίγα (16 % τῆς ὅλης ἐπιφανείας). Ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι ἑλλείπουν τελείως.

Κτηνοτροφία. Ἐκτεταμένοι λειμῶνες ὑπάρχουν μόνον εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν. Ἐνταῦθα τρέφονται μεγάλα ποίμνια **βοῶν** καὶ **ἀγελάδων** ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περίφημοι τυροὶ Παρμεζάνα, Γκορκόνζολα καὶ τὸ βούτυρον τοῦ Μιλάνου. Ἐν τῇ χερσονήσῳ καὶ ταῖς νήσοις, ἔνθα τὸ κλίμα ξηρότατον, τὸ ἔδαφος εἶνε κατάλληλον διὰ πρόβατα καὶ αἰγας. Ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι, οἱ ποιμένες βόσκουν ταῦτα κατὰ νομαδικὸν τρόπον. Ἐν τῇ Βορείῳ Ἰταλίᾳ ἀκμάζει ἔτι ἡ ὄρνιθοτροφία καὶ ἡ σηροτροφία, ἀποφέροντα σπουδαιότατα εἶδη ἐξαγωγῆς. Παράγεται ἔτι ἐνταῦθα ἀρκετὴ καὶ ἐκλεκτὴ ποσότης μέλιτος.

Ἀλιεΐα. Ἡ Ἰταλία ἔχει καὶ ἀλιευτικὸν πλοῦτον. Τὸ Τυρρηγικὸν πέλαγος εἶνε πολὺῖχθου. Θόννοι (τόνοι) καὶ σαρδέλλαι ἀλιεύονται κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Σικελίας καὶ τῆς Σαρδηνίας, ὡς καὶ πολλὰ ὄστρακόδερμα καὶ μαλάκια (frutti di mare). Σημαντικὴ ἀλιεΐα ὑπάρχει κατὰ τὰς λιμνοθαλάσσας τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πάδου (Βενετία), ὡς καὶ ἐν ταῖς Ἀλπεΐαις λίμναις. Ἀλιεΐα ἔτι κοραλλίων καὶ σπόγγων τελεῖται ὑπὸ ἀλιέων τῆς νοτίου Ἰταλίας κατὰ τὰ τεναγῆ τῆς Τυνησίας (Ἀφρικῆς).

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ἡ Ἰταλία στερεῖται τελείως γαιανθράκων. Ἐν μέρει, κατὰ τὰς Ἀλπεῖς καὶ τὰ Βόρεια Ἀπέννινα, ἀναπληροῦται ἢ ἑλλείψις αὕτη διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ὕδατος (λευκοῦ ἀνθρακος). Ὡσαύτως καὶ μεταλλεύματα ἑλλείπουν, καὶ μόνον ἐν τῇ Ἑλβᾷ ἐξάγεται σίδηρος, ὁ ὁποῖος ὑπερβαίνει τὸν Ἑλληνικόν, ἀνερχόμενος ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. τόννων. Πρὸς τούτοις ἐξάγεται ἐν Σαρδηνίᾳ ἀργυροῦχος μόλυβδος καὶ ψευδάργυρος (160 χιλ. τόν.) Ἐκ τῶν **μαρμάρων** τῆς Ἰταλίας πρωτεύει τὸ πεφημισμένον λευκὸν μάρμαρον τῆς Καρράρας (Τοσκάνη). Τὸ δὲ **θεῖον** ἀποτελεῖ σπουδαίαν πρόσοδον εἰς τὴν χώραν, ἐξαγόμενον ἰδίως ἐν Σικελίᾳ. Ἐξάγονται κατ' ἔτος περὶ τοὺς 450 χιλ. τόν. (ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὸ εἶδος τοῦτο).

Ἡ Ἰταλικὴ βιομηχανία ἔλαβεν ἐσχάτως μεγάλην αὔξησιν ἐν τῇ **μεταξουργίᾳ** ἢ Ἰταλία ὑπερέχει πάντων τῶν Εὐρωπαϊκῶν

κρατῶν (κυρία ἔδρα τὸ Μιλᾶνον). Ἐν τῇ Βορείῳ Ἰταλίᾳ ἀκμάζει ἔτι ἡ βαμβακουργία καὶ ἡ ἐριουργία, ἡ δὲ Βενετία ἐξάγει καὶ μέρος τῶν βιομηχανικῶν τούτων προϊόντων. Ἡ μηχανουργία, καὶ ἐν γένει ἡ σιδηρουργία, εἶνε ἱκανῶς προηγμένα (ἰδίᾳ ἐν Τουρίνω), ἡ ναυπηγικὴ δ' ἐν τῇ Λιγυρτικῇ καὶ τῇ Βενετίᾳ. Πανταχοῦ δ' ὑπάρχει βιομηχανία τροφίμων παρέχουσα φυράματα (ἰδίᾳ μακαρόνια), ἔλαιον, οἶνον διὰ τε τὴν κατανάλωσιν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν. Εἰς ταύτας προστίθενται ἡ χημικὴ βιομηχανία, ἡ τοῦ ἐλαστικοῦ κόμμεως (καουτσούκ), ἡ ἀρχαία ψιθαοπλεκτικὴ τῆς Τοσκάνης, τὰ ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, κοραλλίου καὶ μαρμάρου τεχνουργήματα, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ (Φοβεντιανά), τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ ἄλλα. Τὰ τελευταῖα ὅμως ὑπολείπονται κατὰ πολὺ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἰταλίας τοῦ Μεσαίωνος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως.

Τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας ἐνεργεῖται διὰ σιδηροδρ. ὁδῶν καὶ ἀμαξιτῶν. Ἡ διὰ διωρύχων μεταφορὰ εἶνε ἀσήμαντος. Πυκνότατον δίκτυον συγκοινωνιῶν ἔχει ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου, ἡ ὁποία ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως εἶνε κατὰ πολὺ ἀνωτέρα τῆς Νοτίου Ἰταλίας.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διενεργεῖται ἐξ ἴσου κατὰ τε ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ἡ κατασκευὴ σιδηροδρ. γραμμῶν διὰ μέσου τῶν Ἀλπεων εὐκολύνει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τε τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης, μετὰ τῶν ὁποίων περισσότερον συνδέεται ἐμπορικῶς. Ὡσαύτως ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει καὶ μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν, τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν καὶ τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς. Πρῶται δὲ χῶραι ἐκ τῶν τροφοδοτουσῶν τὴν Ἰταλίαν εἶνε αἱ Ἠνωμένοι πολιτεῖαι, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀργεντινὴ.

Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Ἰταλίας εἶνε τριπλάσιος τοῦ Ἑλληνικοῦ κατὰ τὴν χωρητικότητά (3 ἑκατ. τόν.), ἡ δ' εἰσαγωγὴ εἶνε τριπλάσια τῆς ἐξαγωγῆς. Εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τὰς πρώτας θέσεις κατέχουν τὰ ἐξῆς ἀκατέργαστος μέταλλα, μεταξωτὰ καὶ βαμβάκινα ὑφάσματα, ὀπῶραι, κἀνναβις, οἶνος, ἔλαιον, τυρὸς καὶ φά. Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ὑπερέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποί, ὁ γαιάνθραξ καὶ ὁ ἀκατέργαστος βράμβας. Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἐξῆς :

Εισαγωγή ἐξ Ἑλλάδος

Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα

	Ἄξια εἰς δραχ. κατὰ χιλιάδας		Ἄξια εἰς δραχ. κατὰ χιλιάδ.
Καπνός, σῦκα, χαρούπια	216.500	Κλωστοὶ καὶ υφάσματα	190.135'
Ἐλαιον καὶ ἐλαίαι	3.277	Ὅρουζα καὶ λίνον	89.460
Ὀἶνοι	6.509	Θεῖον	31.613
Κολοφώνιον καὶ τερενθίν- θέλαιον	6.987	Χημικὰ προϊόντα	16.834
Δέρματα ἀκατέργ. καὶ κου- κούλια	66.953	Ξυλεία	15.995
Μέταξα	4.292	Δέρματα κατεργασμένα	14.835
Ὅρουκτὰ καὶ μέταλλα ἀκα- τέργαστα	8.806	Ὅρουκτὰ καὶ μέταλλα κα- τεργασμένα	8.349
Μάρμαρα	1.334	Νήματα, σχοινία καὶ πῖλοι	18.562
Λοιπὰ προϊόντα	4.681	Κτηνοτροφία	3.285
		Ζάχαρον καὶ φυράματα	7.408
		Εἶδη χάρτου	22.847
		Καουτσούκ διὰ τροχοῦς	16.123
		Λοιπὰ ἐμπορεύματα	2.352
Ἐν ὅλῳ	<u>319.339</u>	Ἐν ὅλῳ	<u>437.798</u>

Πόλεις καὶ λιμένες

1) Ἐν τῇ Βορείῳ Ἰταλίᾳ:

Τουρῆνον (450)¹, βιομηχανικὴ πόλις (ἐργαστ. υφαντουργίας καὶ μηχανῶν).

Μιλᾶνον (Μεδιόλανον, 670), τὸ οικονομικὸν κέντρον τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ ἡ πρώτη πόλις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας.

Βερόνα (86), ἐπὶ τοῦ Ἀδρίγη, ὄχυρὰ καὶ βιομηχανικὴ πόλις.

Βρεσσία (90), ἔχουσα βιομηχανίαν μετάξης.

Βενετία (170), ἡ ἄλλοτε «βασιλεὺς τῶν θαλασσῶν», ἡ τρίτη ἐμπορικὴ πόλις μετὰ τὴν Νεάπολιν καὶ τὴν Γένουαν.

Βολωνία (190), βιομηχανικὴ πόλις μετάξης καὶ τροφίμων.

Τεργέστη (240), ὁ ἄλλοτε μέγας λιμὴν τῆς Αὐστρουγγαρίας, μὴ ἔχων σήμερον τὴν τότε ἐμπορικὴν κίνησιν.

1. Οἱ παρά τὰς πόλεις καὶ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων κατὰ χιλιάδας.

Φιούμη (50), ἐλεύθερος λιμὴν κατὰ τὰ ὄρια τῆς Νοτιοσλαβίας.
Γένοβα (Γένουα 300), ὁ δευτέρος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ πρῶτος τῶν ἀποδημούντων. Βιομηχανία μετάξης καὶ τροφίμων.

Σπέτσια (78), ὁ κύριος ναύσταθμος τῆς Ἰταλίας.

2) Ἐν τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ·

Φλωρεντία (240), ἐν τῇ χώρᾳ Τοσκάνῃ, βιομηχανικὸν καὶ ἐμπορικὸν κέντρον. Ἄλλοτε ἐστία τέχνης (ἐπὶ τῶν Μεδίκων).

Λιβόρνον (110), ἐνθα μέγιστα ναυπηγεῖα. Λιμὴν ἐμπορικῶς.

Ῥώμη (600), ἡ πρωτ. τοῦ βασιλείου καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα. Ἡ «αἰωνία πόλις» εἶνε σήμερον περισσότερον πόλις τῶν τεχνῶν καὶ τῶν περιηγητῶν ἢ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ὁ ἀρχαῖος λιμὴν τῆς Ὠστίας πρὸ πολλοῦ εἶνε κεχωσμένος διὰ τῆς ἰλύος τοῦ Τιβέρεως, ὁ δὲ ποταμὸς οὗτος δὲν εἶνε πλωτός. Ὡς πλησιέστερον θαλάσσιον ἐπίγειον χρησιμεύει ὁ λιμὴν Σίβιτα-Βέκκια.

Ἄγκων (65), λιμὴν κατὰ τὸ Ἀδριατικόν.

3) Ἐν τῇ νοτιῇ Ἰταλίᾳ·

Νεάπολις (725), ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἀποικία, ἐν τῇ εὐφορωτάτῃ Καμπανίᾳ. Ἡ μεγίστη πόλις καὶ ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἰταλίας. Ἡ πρώτη ἐτι βιομηχανικὴ πόλις τῆς Νοτίου Ἰταλίας. Ἡ θέσις τῆς πόλεως, παρὰ τὸν Βεζούδιον, εἶνε θελκτικωτάτη.

Βαρλέττα καὶ Βάρι (105), λιμένες τοῦ Ἀδριατικοῦ.

Βρεντήσιον (Brindisi 30), ὁ σταθμὸς τῶν σιδηροδρόμων διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν τῆς Ἰταλίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Τάρας (70), λιμὴν καὶ ναύσταθμος ἐν τῷ ὁμωνύμῳ κόλπῳ.

4) Ἐν τῇ Σικελίᾳ·

Πάνορμος (Palerme, 350), ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς νήσου καὶ ὁ ἐμπορικώτατος αὐτῆς λιμὴν.

Μεσσήνη (150), ἐξαγωγικὸς λιμὴν τῶν ὀπωρῶν, ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῶν συγκοινωνιῶν Μασσαλίας-Νεαπόλεως-Ἑλλάδος.

Κατάνη (220), ἐξαγωγικὸς λιμὴν ὀπωρῶν, θείου καὶ κισσῆρεως (πορσελλάνης).

— Ἡ μικρὰ δημοκρατία Ἅγιος Μαρίνος εἶνε ὑπὸ τὴν Ἰταλικὴν προστασίαν.

— Ἡ νοτιῶς τῆς Σικελίας νήσος *Μελίτη* (κ. Μάλτα), εἶνε μέγιστος σταθμὸς τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

ΑΙ ΕΞ ΙΤΑΛΙΑΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

1. Ἡ γραμμὴ τῆς *Ριβιέρας* (π. Λιγυστικῆς) : Γένουα—Νίκαια (Nice)—Μασσαλία.

2. Ἡ γραμμὴ τοῦ *Κενίσου ὄρους* : Τουρίνον —Κένισον — Λυῶν Παρίσιοι.

3. Ἡ γρ. τῆς *Σεμπλῶνος* : Μιλάνον — Σεμπλῶν (σῆραγξ)— Λωζάνη—Παρίσιοι.

4. Ἡ γρ. τοῦ *Ἀγίου Γοιθάρδου* : Μιλάνον—Κῶμος—Βελ-
λιντζόνα — Ἀγ. Γοιθάρδος (σῆραγξ)—Ζυρίχη—Στουτγάρδη.

5. Ἡ γρ. τῆς *Βρέννης* (Ἀνατ. Ἀλπεων) : Βερόνα—Τριέντον —Βρέννη (δίοδος)—Ἰνναμπρουκ—Μόναχον—Βερολίνον.

6. Ἡ γρ. τοῦ *Τάουερν* : Τεργέστη—Γκέρτς—Φιλλάχ —Τά-
ουερν (σῆραγξ)—Σαλτσβούργη —Μόναχον—Βερολίνον.

7. Ἡ γρ. τοῦ *Σέμμεριγκ* (Ἀνατ. Ἀλπεων) :

α) Βενετία—Οὔδίνη—Φιλλάχ—Σέμμεριγκ (δίοδος)—Βιέννη.

β) Τεργέστη—Γκέρτς—Κλαγενφούρτη—Σέμμεριγκ—Βιέννη.

8. Ἡ γρ. τῆς *Ἀνατολῆς* : Τεργέστη—Ζαγκρεβ—Βελιγράδιον
—Νίσσα—

}	Σόφια—Κων)πολις,
	Θεσσαλονίκη—Ἀθήναι.

Προσβεΐα καὶ προξενεΐα τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὑπάρχει Ἑλληνικὴ προσβεΐα ἐν Ῥώμῃ. Ἑλληνικὰ Γενικὰ Προξενεΐα ὑπάρχουν ἐν Μιλάνῳ, ἐν Βενετίᾳ, ἐν Τεργέστη, ἐν Γενούῃ, ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐν Νεαπόλει, ἐν Βάρι καὶ ἐν Μελίτῃ. Προξενεΐα ὑπάρχουν ἐν Τουρίνῳ, ἐν Βολωνίᾳ, ἐν Σάν Ῥέμο (Λιγυστικῆς), ἐν Ἀγκῶνι, ἐν Βαρλέττα, ἐν Βρεντησίῳ, ἐν Πανόρμῳ, ἐν Κατάνῃ καὶ ἐν Μεσσίγη. Ὑπάρχουν ἔτι καὶ ὑποπροξενεΐα τῆς Ἑλλάδος ἐν ἄλλαις πόλεσι.

2. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΠΥΡΗΝΑΪΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Τὸ βασίλειον τῆς Ἰσπανίας: 505.000 τετρ. χιλ.—
21 ἑκατ. κατ.

Ἡ δημοκρατία τῆς Πορτογαλλίας: 92.000 τετρ.
χιλ.—6 ἑκατ. κατ.

Θέσις καὶ ἔκτασις. Ἡ Πυρηναικὴ ἢ Ἰβηρικὴ χερσονήσος εἶνε ἡ πρὸς τὴν Ἀφρικὴν ἐκτεινομένη χώρα τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τὸ νοτιώτερον μέρος αὐτῆς ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ, εὐρους 14 χιλιομ., ἐνώνει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Κατὰ τὰ ὄρια τῆς Γαλλίας ὑψοῦνται τὰ ὑψηλὰ ὄρη Πυρηναια, τὰ ὁποῖα ἐπιφέρουν ἐμπόδιον εἰς τὴν συγκοινωνίαν.

Διαμελισμὸς καὶ μορφὴ τοῦ ἐδάφους. Ἡ χερσονήσος εἶνε ὀγκώδης, σχήματος τετραπλεύρου, μεγαλυτέρα δὲ τῆς Βαλκανικῆς. Τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐπιφανείας μορφοῦται ὡς ὀροπέδιον διασχιζόμενον ὑπὸ μακρῶν ὀροσειρῶν (τῶν Ἰβηρικῶν, τῶν Καστιλιανῶν καὶ Ἀνδαλουσιακῶν), τὰ ὁποῖα διαιροῦν τὸ ὀροπέδιον εἰς ἰδίας λεκανοειδεῖς χώρας. Κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ ὀροπεδίου ὑψοῦνται τὰ Πυρηναια καὶ τὰ Κανταβρικά, κατὰ δὲ τὴν νοτίαν ἢ *Σιέρρα Νεβάδα* (δηλ. Πρίων χιονώδης), τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς νοτίας Εὐρώπης (ὑψ. $3\frac{1}{2}$ χιλ. μέτ.). *3½ χιλιομ.*

Β.Α. ῥέει ὁ ποταμὸς Ἔβρος, κατὰ τὸν ὁποῖον σχηματίζεται τὸ Ἰβηρικὸν βαθύπεδον. **Ν. Δ.** δὲ ὑπὸ τοῦ Γουαδαλκιβίρου διαρρέεται ἡ Ἀνδαλουσιακὴ πεδιάς. Πρὸς **Δ.** ὁ κάτω ροῦς τῶν ποταμῶν Γουαδιάννα καὶ Τάγου διαρρέει τὸ Πορτογαλικὸν βαθύπεδον.

Κλίμα. Τὸ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου (πρὸς **Β.** καὶ **Δ.**) εἶνε ὠκεάνειον καὶ ὑγρὸν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ κεντρικόν, τὸ ὁποῖον εἶνε ἠπειρωτικὸν καὶ ξηρὸν. Πρὸς τὴν Μεσόγειον τὸ κλίμα εἶνε ὑποτροπικόν, (ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος).

Ῥοῦατα τῆς ξηραῖς. Οἱ σπουδαιότατοι ποταμοὶ εἶνε ὁ Δούερος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάννας καὶ ὁ Γουαδαλκιβίτρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὡς καὶ ὁ Ἔβρος (π. Ἰβηρ), ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον. Λόγω τῶν ὀλίγων βροχῶν τοῦ ὀροπεδίου, τὸ ὕδωρ αὐτῶν εἶνε σχετικῶς ὀλίγον, διὰ τοῦτο δ' ἐλάχιστα εἶνε πλωτοί. Διώρυχες πρὸς πλοῦν ἐλλείπουν, μόνον δὲ κατὰ τὰ παράλια βαθύπεδα ὑπάρχουν ὄχαιοι πρὸς ἄρδευσιν.

Πηληθυσμός. Οἱ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 27 σχεδὸν ἑκατομύρια εἶνε Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν λατινικὴν ὁμοεθνίαν. Εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰβήρων καὶ Κελτῶν, οἱ ὅποιοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἀνemiχθησαν μετὰ διαφόρων ἐμπορικῶν λαῶν ἔπειτα δέ, κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους μετὰ Ἀράβων. Ἡ Ἀραβοκρατία διήρκεσεν ἐνταῦθα ἐπὶ 7 καὶ πλέον αἰῶνας. Μόνον οἱ πρὸς Β. κατοικοῦντες **Βάσκοι** εἶνε γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Κελτῶν. Ἄπαντες ἔχουν τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἡ δ' ἀνάπτυξις αὐτῶν εἶνε μετρία.

α') ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

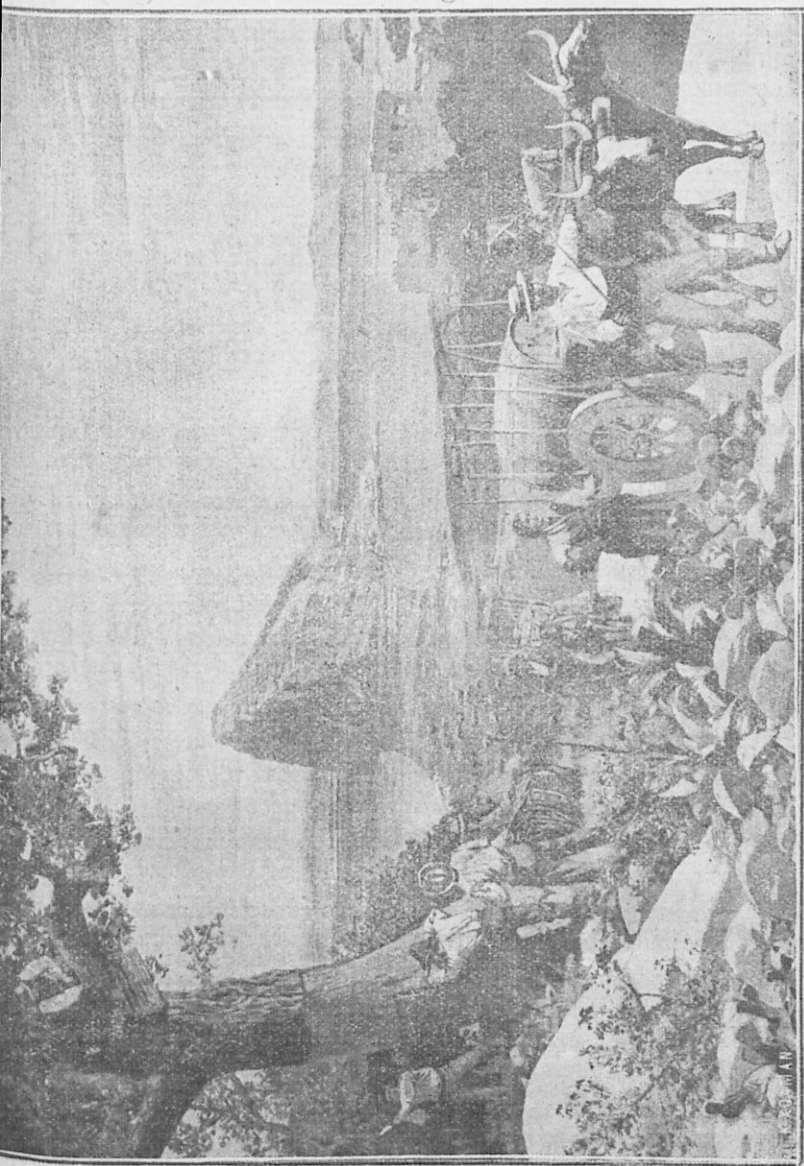
(21 ἑκατ. κατ.—41 κατ. ἀνά 1 τετρ. χιλιομ.).

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας Ἱστορίας (ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ε' καὶ Φιλίππου τοῦ Β') ἡ Ἰσπανία διὰ τῶν κτήσεων αὐτῆς εἶχεν ἀκμάσει ὡς κράτος «εἰς τὸ ὅποσον οὐδέποτε ἔδυνεν ὁ ἥλιος». Σήμερον ὁμως διατελεῖ ἐν παρακμῇ ἀπωλέσασα πάσας σχεδὸν τὰς κτήσεις αὐτῆς, ὁ δὲ πληθυσμὸς εἶνε ἀραιότερος τοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Γεωργία. Ὁ πλοῦτος τῆς Ἰσπανίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Ἐν τούτοις τὸ ποῖον τοῦ ἐδάφους ἐν μέρει μόνον εἶνε κατάλληλον διὰ τὴν γεωργίαν, πρὸς ταύτην δὲ χρησιμοποιοῦνται τὰ 40% τῆς ὅλης ἐπιφανείας. Τῆς γεωργησίμου ταύτης ἐπιφανείας διακρίνομεν πάλιν τὴν ξηρὰν περιοχὴν τῶν μεσογείων χωρῶν καὶ τὴν ὑποτροπικὴν τῶν παραλίων (σηλ. τῆς Ἀνδαλουσίας, τῆς Μουρκίας, τῆς Βαλεντίας καὶ τῆς Καταλανίας).

Ἡ ξηρὰ περιοχὴ ἀπαιτεῖ ἄρδευσιν, τοῦτο δὲ κατορθοῦται δι' ὕδροφρακτῶν εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ ὄχετῶν. Ἀγρὸς ἀρδευόμενος ἀποφέρει τριακονταπλασίαν συγκομιδὴν ἐτέρου μὴ ἀρδευθέντος. Ἐν ταύτῃ καλλιεργεῖται σῖτος, κριθή, βρώμη καὶ ὄσπρια. Εἰς δὲ τὰς ὑποτροπικὰς χώρας εὐδοκίμοῦν ὁ ἀραβόσιος, ἡ ὄρυζα, ὁ σῖτος, ὁ οἶνος, ἡ ἐλαία καὶ τὰ λοιπὰ ὀπωροφόρα δένδρα τῶν νοτίων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν (ἀμυγδαλέα, καστανέα, συκῆ, πορτοκαλλέα, λεμονέα). Αὐξάνει ἔτι ὁ κρόκος, τὸ ζακχαροκάλαμοι, ἡ βανίανα καὶ ὁ φοῖνιξ.

Ὁ παραγόμενος οἶνος ἀνέρχεται εἰς ποσὸν ἑξαπλάσιον τοῦ Ἑλληνικοῦ, τὸ δ' ἔλαιον εἰς ποσὸν τετραπλάσιον. Ἡ Ἰσπανία εἶνε

Ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ ὀρώμενος 12, χιλιάμ. μακρὸν ἐν Ἴσπανίᾳ. Ἀριστερὸν ἀποκοπὴ φελλοῦ.

ἡ πρώτη χώρα εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐλαίου τῶν ἐλαιῶν. Ἐν τῇ Μαλάγγα παράγεται καὶ σταφίς, ἡ ὁποία καὶ ἐξάγεται.

**Πίναξ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐλαιολάδου κατὰ χώρας
εἰς χιλιάδας τόννων.**

Εὐρώπη		Ἄσια	
Ἰσπανία.	235	Μικρὰ Ἄσια	30
Ἰταλία.	180	Συρία	18
Ἑλλάς.	55	Ἀφρική	
Πορτογαλλία.	40	Ἀλγερία	50
Γαλλία.	14	Τυνησία	28

Μέση παγκοσμίᾳ παραγωγή: 700 χιλ. τόν.

— Τὰ δάση ἐν Ἰσπανίᾳ εἶνε σπάνια (16 % τῆς ὅλης ἐπιφανείας). Εὐρίσκονται συχνὰ μόνον εἰς τινὰς βορείας χώρας, ἀπαντάται δ' εἰς πολλὰ μέρη ἢ πυκνὴ θαμνώδης βλάστησις τῆς Μεσογείου (ἢ λόχμη). Οἰκονομικὴν σημασίαν ἔχει ἡ φελλόδουρα, ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῆς ὁποίας ἀποκόπτεται ὁ φελλός.

Ἰκθυοτροφία. Ἡ ξηρότης τοῦ κλίματος καὶ τὸ σπάνιον τῶν καλῶν λειμώνων ἐν τῇ ὄροπεδίῳ εὐνοεῖ τὴν διατροφήν τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν (πρόβατα τριπλάσια τῶν ἐν Ἑλλάδι, αἶγες ὀλίγον περισσότεραι). Ἐκλεκτὸν εἶδος προβάτου παρέχει τὸ ἔριον τῶν μερινῶν ὑφασμάτων. Βόες καὶ ἀγέλαδες τρέφονται πρὸς Β. (πενταπλάσιοι τῶν ἐν Ἑλλάδι), ὡς καὶ πολλοὶ χοῖροι (δεκαπλάσιοι). Ἡμίονοι καὶ ὄνοι (πενταπλάσιοι) εἶνε χρησιμώτατοι εἰς μέρη, ὅπου αἱ ὁδοὶ εἶνε σπάνια. (Ἡ Ἰσπανία εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὄνων καὶ ἡμίονων, ἀνερχομένων εἰς 1.750.000).

— Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἰσπανίας ἔχουν καὶ πολλοὺς ἰχθῦς (σαρδέλλας, θύνους κ. ἄ).

Ὄρυκτά. Ἡ Ἰσπανία εἶνε ἡ πλουσιωτάτη χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ὄρυκτά. Πάλαι, ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἐξεμεταλλεύοντο ταῦτα οἱ Φοίνικες, οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἀφήσαντες μεγάλους ὄγκους σκωρίας. Σήμερον ἤρχισε μεγάλη ἐκμετάλλευσις διὰ ξένων

έτσιρειών. Πρὸς Β. εὐρίσκεται κυρίως σίδηρος, γαιάνθρακες καὶ θειοπυρίτης. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ σιδήρου ἀνέρχεται εἰς 5-10 ἑκατ. τόν. ἑτησίως, εἶνε δ' ἀρίστης ποιότητος. Πρὸς Ν. ἐξάγεται κυρίως χαλκὸς (1 ἑκατ. τόν.), μόλυθος, ἄργυρος καὶ ὑδράργυρος.

Ἡ Ἰσπανία εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ὑδραργύρου (1500 τόν., ἤτοι τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς), ἡ τρίτη δὲ κατὰ τὴν τοῦ μόλυθου (180 χιλ. τόν.).

Βιομηχανία. Παρ' ὅλον ὅμως τὸν μεταλλικὸν τοῦτον πλοῦτον ἡ βιομηχανία δὲν εἶνε σημαντικὴ. Αἰτία τούτου εἶνε ἡ ἔλλειψις κεφαλαίων καὶ ἡ μικρὰ ἀνάπτυξις τῆς συγκοινωνίας. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρχισε νὰ προσδεύη. Κύριαί ἐστίαι τῆς βιομηχανίας εἶνε πρὸς Β. αἱ παράλια χῶραι Καταλανία καὶ Βαλεντία, πρὸς Ν. δ' ἡ Ἀνδαλουσία. Ἡ πρωτ. τῆς Καταλανίας, ἡ Βαρκελώννα, εἶνε τὸ κέντρον τῆς βαμβακουργίας, τῆς ἐριουργίας καὶ τῆς μεταλλουργίας. Ἀκολουθοῦν βιομηχαναὶ διατηρήσεως τροφίμων, ἡ σιδηρουργία, ἡ ὀπλοποιία, ἡ ὑαλοποιία, ἡ χαρτοποιία, ἡ ἀρχαία βυρσοδεφικὴ, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ἡ ἐκ φελλοῦ κατασκευὴ παωμάτων, καὶ τέλος ἡ παρασκευὴ τροφίμων ἐκ ζακχάρως, σοκολάτας, κονσερβῶν καὶ ἄλλων. Ἡ σιγαροποιία δὲ εἶνε μονοπώλιον τοῦ κράτους (Μαδρίτη, Σεβίλλη).

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς συγκοινωνίας, ἔνεκα τῆς φύσεως τῆς χώρας, κωλύεται. Οἱ ποταμοὶ μόνον πρὸς τὰς ἐκβολὰς εἶνε πλωτοί. Ὁ μᾶλλον πλώϊμος εἶνε ὁ Γουαδελκιβίρος, διὰ τοῦ ὁποίου φθάνουν τὰ ἀτμόπλοια μέχρι τῆς Κορδόβης, μικρὰ δ' ἰστιοφόρα μέχρι Σεβίλλης. Ὅδοι ἀμαξιτοὶ εἶνε ὀλίγαι καὶ διατηροῦνται ἑλλιπῶς. Οἱ σιδηρόδρομοι ἀποτελοῦν μετρίως πυκνὸν δίκτυον καὶ κύριοι αὐτῶν εἶνε ξένοι ἐταιρεῖαι. Κέντρον αὐτῶν εἶνε ἡ Μαδρίτη (ἐξαπλάσια χιλιόμετρα τῶν Ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων).

Μετὰ τῆς ἀπωλείας τῶν κτήσεων αὐτῆς ἡ Ἰσπανία ἔχει χάσει καὶ τὸ ἄλλοτε μέγα ἐμπόριον. Ἡ κυρία **ἐξαγωγή** συνίσταται ἰδίᾳ εἰς προϊόντα τροφίμων (οἶνος, σταφυλαὶ καὶ ὀπῶραι, ἔλαιον, κρόμμυμα), εἰς ἀκατεργάστου ὕλας (μεταλλεύματα σιδήρου καὶ χαλκοῦ, μόλυθος, ὑδράργυρος, ἔριον) καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα (φελλός, βαμβάκινα εἶδη καὶ χάρτης). Ἡ **εἰσαγωγή** δὲ συνίσταται ἰδίᾳ εἰς δημητριακοὺς καρπούς, ἀποικιακά, βάμβακα, γαιάν-

θρακα, σιδηρᾶ καὶ χημικὰ εἶδη, μηχανάς. Κατὰ τὸ 1919 τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ἀνήλθεν εἰς 96 ἑκατομ. λιρῶν στερλινῶν. Τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τελεῖται διὰ τῆς θαλάσσης. Ὁ Ἰσπανικὸς στόλος εἶνε ὀλίγον μεγαλύτερος τοῦ Ἑλληνικοῦ (1.200 χιλ. τόν.).

Αἱ χῶραι, μετὰ τῶν ὁποίων μᾶλλον συνδέεται ἐμπορικῶς εἶνε ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία.

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον εἶνε σχετικῶς μικρόν. Τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἑξῆς:

<i>Εἰσαγωγή ἐξ Ἑλλάδος</i>		<i>Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα</i>	
	Ἀξία εἰς ὄρχ. κατὰ χιλιαθ.		ἀξία εἰς ὄρχ. κατὰ χιλιαθ.
Χαρούπια	170	Ὅρυζα	3.788
Μέταξα	181	Μετάξινα εἶδη	1.229
	<hr/>	Ἴχθύες (μὴ νωποὶ)	1.401
Ἐν ὄλφ	351	Δέρματα κατεργασμ.	808
		Φελλὸς	295
		Λοιπὰ ἐμπορεύματα	<hr/> 633
		Ἐν ὄλφ	8.154

Πόλεις καὶ λιμένες.

Μαδρίτη (650), πρωτ. καὶ κέντρον τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Ἰσπανίας. Κεῖται εἰς ὕψος 650 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης (ἴσον καὶ ἡ Τρίπολις τῆς Πελοποννήσου), κατὰ τὸν ὀλιγούδρον Μαντζανάρην (παράποταμον τοῦ Τάγου).

Βαρκελώνη (620), ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις καὶ ὁ πρῶτος ἰσπανικὸς λιμὴν (B. A.)

Βαλεντία (50), ὁ δεῦτερος λιμὴν (A), μετὰ μεγάλης βιομηχανίας μεταξίνων εἰδῶν.

Σαραγόσσα (125), ἐπὶ τοῦ Ἑδρου.

Μουρκία (133), ἔχουσα μεγάλην σηροτροφίαν.

Ἀλμέρια (47), πόλις τοῦ οἴνου καὶ τῶν μετάλλων.

Καρθαγένη (110), ἔχουσα ἐξαγωγὴν μετάλλων καὶ ὀπωρῶν. Πολεμικὸς ναύσταθμος.

Μαλάγα (140), πρὸς N., σπουδαῖος λιμὴν ἐξαγωγῆς οἴνου.

Γάδειρα (70. κ. Κάδις), λιμὴν ἐξαγωγῆς τοῦ οἴνου Σερρῶ, ἄλατος καὶ σαρδελλῶν.

Σερρὸς (62), ἡ παράγουσα τὸν περίφημον οἶνον Σερρῶ.

Κόρδοβα (6.), ἐπὶ τοῦ Γουαδαλκιβίρ.

Σεβίλλη (160), μετὰ βιομηχανίας καπνοῦ.

Γρανάδα (80), μετὰ ἀκμαίας βιομηχανίας (ἀνάκτορον Ἀλάμπρα),

Βιλβάον (100), πρὸς Β., λιμὴν ἐξαγωγῆς σιδήρου.

Αἱ νῆσοι **Βαλεαρίδες** (Μινόρκα καὶ Μαγιόρκα μετὰ τοῦ λιμέ-
νος Πάλμα) ὡς καὶ αἱ Πιτυοῦσαι παράγουν ἔλαιον, πορτοκάλια
καὶ οἶνον.

— Οὐ μακρὰν τῆς νοτιωτάτης ἄκρας τῆς Ἰσπανίας κεῖται ἡ
ὄχυρὰ πόλις **Γιβραλτάρ** «ἡ κλεῖς τῆς Μεσογείου», ἀνήκουσα εἰς
τὴν Ἀγγλίαν (27 χιλ. κ.). Εἶνε ὁ σταθμὸς τῶν εἰς τὴν Μεσόγειον
πλεόντων Ἀγγλικῶν πλοίων.

Πρεσβεΐα καὶ προξενεΐα. Ἑλληνικὴ πρεσβεΐα ὑπάρχει
ἐν Μαδρίτῃ, ἑλλην. δὲ προξενεΐα ἐν Μαδρίτῃ, ἐν Βαρκελώνῃ, ἐν
Βαλεντίᾳ, ἐν Ἀλγερίᾳ, ἐν Μαλάγᾳ, ἐν Γαδεΐροις, ἐν Καρδὸδῃ, ἐν
Βιλβάω καὶ ἐν τισιν ἄλλαις πόλεσιν μὴ ἀναφερομέναις ἀνωτέρω.

β'). Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑΣ

Ἐπιφάνεια μικροτέρα τῆς Ἑλλάδος. — Πληθυσμὸς ἴσος. —
65 κάτ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ.)

Ἡ Πορτογαλλία πρὸς Β. εἶνε μᾶλλον ὄρεινῃ, πρὸς Ν. δὲ
πεδινή. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε βροχερώτερον ἢ τὸ τῆς Ἰσπανίας.

Ἡ γεωργία, παρ' ὅλους τοὺς εὐνοϊκοὺς ὄρους, δὲν εἶνε λίαν
ἀνεπτυγμένη. Τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας θεωρεῖται ἄγονον, μόλις δὲ
τὸ τέταρτον χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Οἱ δημοτριακοὶ καρποὶ δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν
κατοίκων. Ἐκ πάντων δὲ τῶν προϊόντων μᾶλλον διαδεδομένη εἶνε
ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία καὶ αἱ ὀπῶραι. Ὁ παραγόμενος οἶνος εἶνε
ὀλίγον περισσώτερος τοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἔλαιον δ' ὀλιγώτερον
(40 χιλ. τόν.) Τὰ δάση, καίτοι ἀραιά, διατηροῦνται καλύτερον ἢ
τὰ ἐν Ἰσπανίᾳ, καλύπτοντα τὰ 34⁰/₁₀₀ τῆς ἐπιφανείας, ἀποφέρουν
δὲ **φελλόν**, ὁ ὁποῖος καὶ ἐξάγεται.

Ὄρυκτά. Ἡ Πορτογαλλία δὲν εἶνε τόσον πλουσία εἰς ὄρυκτά,
ὅσον ἡ Ἰσπανία. Οὐχ' ἤττον κρύπτει μεγάλα κοιτάσματα ὄρυκτῶν,
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

των οποίων μικρά σχετικῶς ἐκμετάλλευσις τελεῖται ὑπὸ τινῶν ἑταιρειῶν, τὸ πλεῖστον ξένων. Ἐξορύσσεται χαλκός, μόλυβδος, σίδηρος, γαιάνθρακες καὶ ἀρσενικόν. Ἡ ἔλη ποσότης εἶνε μικροτέρα τῆς ἑλληνικῆς.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἀνεπαρκὴς εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Κύρια βιομηχανία εἶνε τοῦ δάμβακος, τοῦ ἔριου, τοῦ καπνοῦ, ἢ βυρσοδεφικῆ καὶ ἢ μεταλλουργία. Ἀξιόλογος εἶνε ἡ κατασκευὴ κυτίων πρὸς ταρίχευσιν τῶν ἀφθόνων ἰχθύων, οἱ ὅποιοι ἄλιεύονται εἰς τὰ προτογαλλικὰ καὶ τὰ μαροκινὰ παράλια.

Τὸ ἐμπόριον. Ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν καὶ οἱ καλοὶ λιμένας, ὡς καὶ ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Πορτογαλλίας εἰς τὸ ἄκρον τῆς Νοτιοδυτικῆς Εὐρώπης, δηλ. τοῦ πλησιεστάτου εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐξηγοῦν τὴν ἄλλοτε ἀκμὴν τῆς Πορτογαλλίας εἰς τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον. Καὶ σήμερον ἔτι, ὅποτε ἡ Πορτογαλλία εὐρίσκεται ἐν παρακμῇ, κατέχει αὕτη σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν διεθνῆ θαλασσοπλοῖαν. Ἡ κίνησις τῶν λιμένων αὐτῆς κατέχει τὴν τετάρτην θέσιν μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ὁ ἐμπορικὸς ὅμως στόλος τῆς Πορτογαλλίας κατέχει μόλις τὰ $\frac{1}{100}$ τῆς ἑλης ἐμπορικῆς κινήσεως (115 χιλ. τόν.), τὸ δ' ἐμπόριον διενεργεῖται κυρίως ὑπὸ Ἀγγλικῶν πλοίων. Ἡ εἰσαγωγὴ εἶνε ὑπερδιπλασία τῆς ἐξαγωγῆς.

Ἡ ἀξία τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ἀνέρχεται κατὰ τὰ τελευταία ἔτη μέχρις 80 ἑκατομ. λιρῶν στερλινῶν. Ἐξάγει οἶνον (ἀξίας 8 ἑκατ. λιρῶν), ἀκατέργαστα δέρματα, σαρδέλλας, φελλόν, ἀκατέργαστον ἔριον, ἔλαιον καὶ ὀπώρας. Εἰσάγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, γαιάνθρακας, βακαλάον, βάμβακα, μηχανὰς κ. ἄ. Τὸ μέγιστον ἐμπόριον διεξάγεται μετὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἐπονται ἡ Βραζιλία, ἡ Γερμανία, ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Γαλλία.

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον εἶνε ἀσήμαντον.

Ἐμπορικαὶ πόλεις. Ἐν Πορτογαλίᾳ δύο ἐμπορικαὶ πόλεις ὑπάρχουν ἄνω τῶν 100 χιλ. κατ., ἡ Λισσαβὼν καὶ τὸ Ὀπόρτον.

Ἡ Λισσαβὼν (440), φημιζομένη διὰ τὸ εὐκρατον αὐτῆς κλίμα, κεῖται ἐπὶ τοῦ κόλπου τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάγου, ὃ ὅποιος ἐνταῦθα εὐρύνεται μέχρις 6 χιλιομ. Εἶνε ὁ δυτικώτατος τῶν μεγάλων λιμένων τῆς Εὐρώπης, διενεργεῖται δὲ διὰ τούτου τὸ ἥμισυ

του έλλου έμπορίου τής Πορτογαλλίας. Τῷ 1755 εἶχε καταστραφῆ τελείως ὑπὸ σεισμοῦ.

Τὸ δ' **Ὀπόρτον** (200) κεῖται γραφικῶς ἐπὶ λόφων κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουέρου. Εἶνε βιομηχανικὸν κέντρον, ἐξάγον πολὺν οἶνον.

— Ἐν Λισσαβῶνι ὑπάρχει γενικὸν προξενεῖον τής Ἑλλάδος, ἄλλα δὲ προξενεῖα ἐν Ὀπόρτῳ καὶ ἀλλαχοῦ.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΥΡΗΝΑΤΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ἡ ἕκτασις τής Ἰσπανίας εἶνε πενταπλασία τής Πορτογαλλίας, ἀλλ' ὁ πληθυσμὸς τής πρώτης εἶνε ἀραιότερος. Πρὸς τούτοις ἡ Ἰσπανία διατηρεῖ ὀλίγας κτήσεις, ἐνῶ ἡ Πορτογαλλία διατηρεῖ ἔτι σημαντικὰς ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἔχει τὰς νήσους Μαδέραν, Ἀζόρας, τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, τής Γουϊνέας, τὰς χώρας Πορτογ. Γουϊνέαν, Ἀγκολαν καὶ Μοζαμβίκην.

Ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔχει ἔτι τὰς Ἰνδικὰς πόλεις Γόαν καὶ Δίου, ὡς καὶ τὴν νήσον Τιμόρην. Πᾶσαι αἱ Πορτογ. κτήσεις ἔχουν ἐπιφάνειαν ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ. τετρ. χιλ. καὶ 8 1/2 ἑκατ. κατ. Κακῶς ὅμως διοικούμεναι, ἐλαχίστην ὠφέλειαν παρέχουν εἰς τὴν μητρόπολιν.

Τὴν Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλλίαν μαστιζοῦν ἐσωτερικαὶ ἀνωμαλῖαι· ἀστάθεια κυβερνητικὴ, ἀλλεπάλληλοι ἐπαναστάσεις, κακὴ διοίκησις, ἀπῆθεια καὶ νωθρότης τῶν κατοίκων, ἀμάθεια (ἐν Πορτογ. τὰ 60 % εἶνε ἀγράμματοι) καὶ ἔλλειψις χρηματικῶν κεφαλαίων.

Συγκοινωνία. Αἱ χῶραι συνδέονται μετὰ τής Γαλλίας, καὶ τής λοιπῆς Εὐρώπης κατὰ ξηρὰν διὰ δύο σιδηροδρ. γραμμῶν. Ἡ μὲν ἐκ Λισσαβῶνος καὶ Μαδρίτης θάινει πρὸς τὴν Βορδῶ καὶ τοὺς Παρισίους, ἡ δὲ ἐκ Βαρκελώνης πρὸς τὴν Λυῶνα.

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Διαφορὰ μετὰξὺ Νοτίου καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης.
Αἱ τρεῖς νότιοι χερσόνησοι τής Εὐρώπης, περὶ τῶν ὁποίων μέχρι τοῦδε ἦτο ὁ λόγος, διακρίνονται διὰ τὸ θερμὸν σχετικῶς κλίμα (ὑποτροπικὸν) καὶ τὴν Μεσογειακὴν αὐτῶν δλάστησιν. Ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐννοοῦμεν τὴν Γαλλίαν καὶ τὰς Βρετανικ. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

$$\begin{array}{r} 140 \\ 1260 \\ \hline 315 \\ \hline 44100 \end{array}$$
 — 24 —

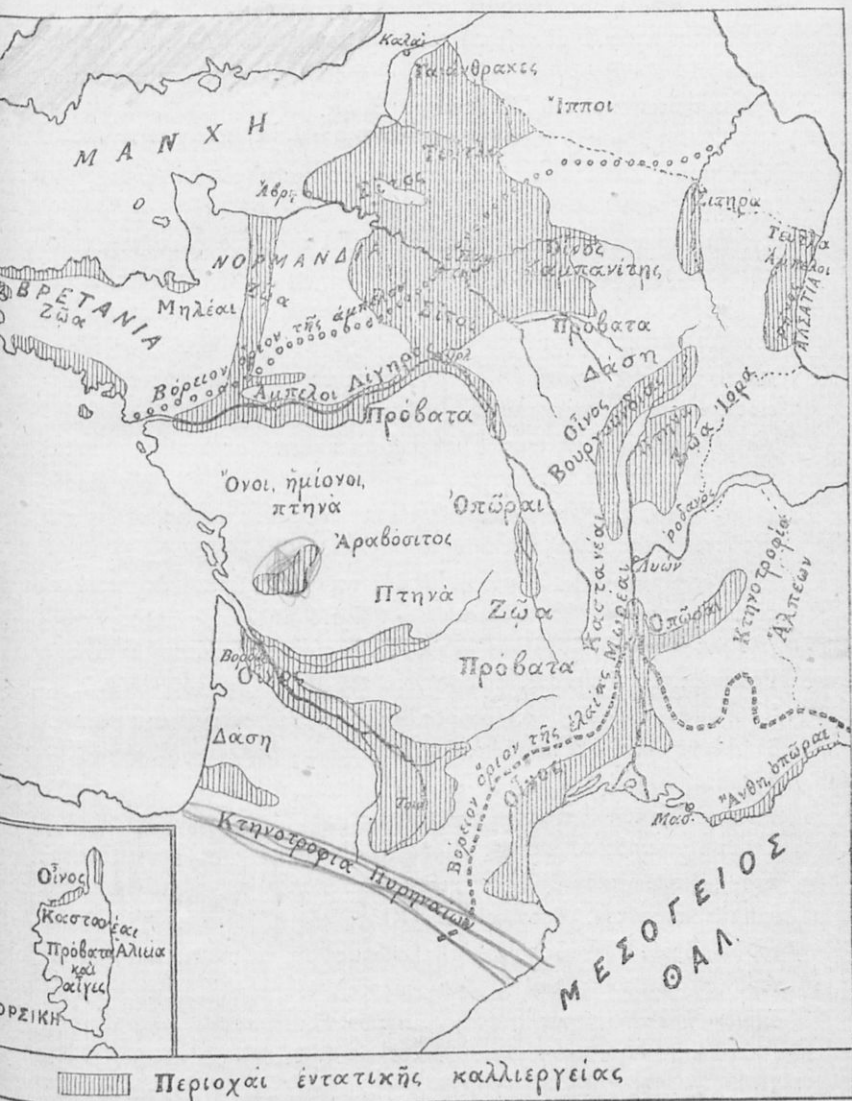
νήσους, εὑρίσκεται ἐν μεγάλῳ βαθμῷ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Ἐν ἐξαιρέσωμεν ἐσωτερικὰς τινὰς χώρας τῆς Γαλλίας, ψυχρὰς σχετικῶς, ἡ Δυτικὴ αὕτη Εὐρώπη ἔχει μέσην θερμοκρασίαν τοῦ Ἰανουαρίου μεταξύ 3^ο καὶ 6^ο, ἡ δὲ διαφορὰ τῆς μέσης θερμοκρασίας μεταξύ τοῦ Ἰανουαρίου καὶ τοῦ Ἰουλίου εἶνε μικροτέρα ἢ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ βροχὴ διανέμεται σχεδὸν ὁμοίως κατὰ πάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, γενικῶς δ' αἱ χῶραι εἶνε ὑγραί, καὶ δὴ ἡ Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ καὶ ἡ Ἰρλανδίᾳ. Ἡ ἐλαία εὐδοκίμει μόνον εἰς τὰ περὰ τὴν Μεσόγειον παράλια τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ ἄμπελος καὶ μέχρι τῶν βορείων χωρῶν ταύτης. Ἐν τῇ νοτίῳ Ἀγγλίᾳ ἡ θερμότης τοῦ θέρους δὲν ἐπαρκεῖ ὥπως ὀριμᾶσῃ τὰς σταφυλάς, καίτοι ὁ ἥπιος χειμῶν διατηρεῖ πολλὰ φυτὰ τῶν εὐκράτων κλιμάτων (ὡς τὴν μύρτον καὶ τὴν δάφνην).

I. ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

[550 χιλ. τετρ. χιλίμ. ἤτοι τετραπλασία τῆς Ἑλλάδος
 41 ἑκατ. κάτ., ἤτοι ἐπταπλάσιοι τῆς Ἑλλάδος
 74 κάτ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ. (Ἑλλάς 46)].

Θέσις. Ἡ φυσικὴ θέσις τῆς Γαλλίας εἶνε εὐνοϊκωτάτη διὰ τὸ κλίμα, τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ. Κειμένη εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τε τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πόλου, καὶ βρεχομένη ὑπὸ τε τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, ἔχει κλίμα εὐκραές. Πρὸς Α. ὀρίζεται ὑπὸ σειρᾶς κρατῶν μεγάλου πολιτισμοῦ. Ὁ πρὸς Δ. Ἀτλαντικὸς εἶνε ἡ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν θαλασσία ὁδὸς ἡ πρὸς Ν. Μεσόγειος εἶνε ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν Νότιον Εὐρώπην καὶ τὴν διώρυχα τοῦ Σουέζ, διὰ τῆς ὁποίας τὰ πλοῖα πλέουσι πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἀπὸ Ἀνατολήν.

Δεσπλάσεις τοῦ ἐδάφους. Δύο ὑψηλὰ ὄρεϊνὰ συστήματα ἀνήκουν κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν Γαλλίαν· αἱ **Δυτικαὶ Ἄλπεις** μετὰ τοῦ Δευκοῦ ὄρους, τοῦ ὑψίστου τῆς Εὐρώπης (τετραπλασ. τοῦ Πεντελικοῦ κατὰ τὸ ὕψος, 4810 μ.), καὶ τὰ **Πυρηναῖα** μετὰ τῆς Μαλαδέττας (3400 μ.), τῶν ὁποίων μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Τὰ λοιπὰ ὄρη εἶνε μέτρια, τὰ κυριώτατα δὲ τούτων ἐκτείνονται παρὰ τὰ ἀνωτέρω ὑψηλὰ ὄρη, μὴ παρέχοντα σπουδαῖον ἐμπόδιον εἰς τὴν συγκοινωνίαν. Ἀξιόλογα τούτων εἶνε αἱ **Σεβένναι** πρὸς Ν.

Χάρτης τῶν προϊόντων τῆς Γαλλίας.

καὶ τὰ δασώδη ὄρη **Βόσγια** (ἰσοϋψή τῇ Πάρνηθι), Β. Α. Ταῦτα καταπίπτουν πρὸς Α. μὲν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου (Ἀλσατίαν), πρὸς Ν. δ' εἰς τὴν Βουργουνδικὴν πύλην, ἣ ὁποία ἀνοίγεται μεταξὺ τῶν ὄρεων τούτων καὶ τοῦ **Ἑλβετικοῦ Ἰόρα**.

Τὸ δυτικὸν καὶ νότιον μέρος τῆς Γαλλίας εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον θαθύπεδον, διακρινόμενον εἰς λεκάνας ποταμῶν (τοῦ Σηκουάνα, τοῦ Δεΐγερως, τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Ροδανοῦ).

Θαλάσσιος διαμελισμός. Ἡ Γαλλία διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης ὀλιγώτερον ἢ ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λιμένες αὐτῆς εἶνε σχετικῶς ὀλιγώτεροι. Φυσικοὶ λιμένες κατὰ τὸν Ἀτλαντικὸν σχηματίζονται εἰς τὰς βραχώδεις ἀκτὰς τῆς **Νορμανδικῆς** χερσονήσου (Β. Δ.). Χρησιμώτεροι ὅμως εἶνε αἱ χωνοειδεῖς ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῶν συνεχῶν καὶ μεγάλων πλημμυρίδων καὶ ἀμπώσεων, αἱ ὁποῖαι γίνονται κατὰ τὸ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν μέρος τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Μεσόγειον σχηματίζονται φυσικοὶ λιμένες πρὸς Α. τῶν ἐκβολῶν τοῦ **Ροδανοῦ** (Μασσαλία) καὶ ὑπὸ τὰς Ἄλπεις (Τουλών).

Οἱ ποταμοὶ οὐ μόνον ἀρδεύουσι τὴν χώραν καλῶς, ἀλλ' εἶνε καὶ πλωτοί. Ὁ **Σηκουάνας** εἶνε ὁ κάλλιστος πρὸς ναυσιπλοῖαν δι' ἐκτεταμένου δικτύου διωρύχων συνδέεται μετὰ τοῦ Ροδανοῦ, τοῦ Δεΐγερως, τοῦ Ρήνου, τοῦ Μώσα καὶ τοῦ Σκάλδιος. Ὁ **Ροδανὸς** εἶνε μὲν πολυῦδρος, ἀλλ' ἐνιαχοῦ ρέει ὀρητικῶς. Ὁ δὲ **Δεΐγερ** καὶ ὁ **Γαρούνας** ὑπόκεινται εἰς προσχώσεις καὶ αὐξομώωσιν τῶν ὑδάτων.

Κλίμα καὶ ποῖόν τοῦ ἐδάφους. Ἐξαιρετικῶς ὠκεάνειον κλίμα εἶνε πρὸς Δ. καὶ Β. Πρὸς Ν. εἶνε ὑποτροπικὸν (μεσογειακὸν), ἠπειρωτικὸν δ' ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἀνατολικῷ, οὐχὶ ὅμως εἰς θαθμὸν τοσοῦτον, ὅσον εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Τὸ κλίμα τοῦτο εὐνοεῖ τὴν εὐφορίαν τῆς χώρας· εἰς τοῦτο προστίθεται ἡ τεχνητὴ ἀρδευσις καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Γαλλία καθίσταται μία τῶν πλουσιωτάτων χωρῶν τῆς γῆς. Τὰ 20 % τῆς ἐπιφανείας κατέχει ἡ δασικὴ οἰκονομία, τὰ δὲ 70 % ἡ ἀγρονομία. Εἰς ταύτην ἀσχολοῦνται τὰ 2/3 τῶν κατοίκων. Ὁ Γάλλος χωρικὸς θεωρεῖται ὁ μᾶλλον εὐκατάστατος κάτοικος τῆς Εὐρώπης.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γαλλίας συνίσταται ἐξ ὁμοι-

ογενοῦς ἔθνοους, τοῦ **Γαλλικοῦ**, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τοὺς **Λατινικοὺς** λαοὺς καὶ ἔχει θρησκείαν τὴν **Δυτικὴν χριστιανικὴν**. Ἡ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ εἶνε ἐλαχίστη, ἀντιθέτως πρὸς τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εὐρώπης (41 ἑκατ. κατ.).

Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 91 ἑπαρχίας εἰς τὰς ἵσας περιλαμβάνεται ἡ νῆσος **Κορσικὴ** καὶ ἡ **Ἀλγερία** τῆς Ἀφρικῆς. Πλὴν ταύτης ἡ Γαλλία ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας κτήσεις εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν, ὀλίγας δ' εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ὠκεανίαν (12 ἑκατ. τετραγ. χιλίωμ., 54 ἑκατομ. κ.).

Γεωργία. Ἡ γεωργία εἶνε ὁ κυριώτατος κλάδος τῆς Γαλλικῆς ἀγρονομίας. Ποικίλοι **δημητριακοὶ καρποὶ** (σίτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σήκαλις, βρώμη καὶ γεώμηλα) εἰς ὀμαλὰς συγκομιδὰς ἐπαρκοῦν εἰς τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν.

Πίναξ τῶν μεγίστων οἰνοπαραγωγῶν χωρῶν τῆς γῆς εἰς χιλιάδας τόννων.

Εὐρώπη	Ἀφρικὴ
Γαλλία. 6.000	Ἀλγερία. 800
Ἰταλία. 3.800	Βόρ. Ἀμερικὴ
Ἰσπανία. 1.500	Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι . . . 150
Πορτογαλλία. 460	Νότ. Ἀμερικὴ
Νοτιοσλαβία 320	Χιλή. 270
Ὀγγαρία. 300	Ἀργεντινὴ 250
Γερμανία. 280	
Ἑλλάς. 270	
Ρουμανία. 240	
Βουλγαρία. 240	Παγκοσμία παραγωγή 15.000
Ῥωσσία. 200	

Ἡ Ἀμπελοργία εἶνε ἐτι σπουδαιότερα. Ἡ Γαλλία εἶνε ἡ πρώτη οἰνοφόρος χώρα τῆς γῆς (ὑπὲρ τὰ 6 ἑκατομ. τόνν., δηλ. 20 φορὰς καὶ πλέον περισσότερος οἶνος τοῦ τῆς Ἑλλάδος). Τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν Γαλλικῶν οἴνων εἶνε οἶνος ἐρυθρός. Ἐκλεκτὰ εἶδη ὑπάρχουν ἐν ταῖς ἑπαρχίαις **Καμπανία** (Champagne), **Βουργουνδία**, ἠφιοποιήθη ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Μεδόκη και Λαγκεδόκη. Κύρια ἔμπορικά κέντρα τοῦ οἴνου εἶνε αἱ Ρῆμοι (Reims), ἡ Ἐπερνάη, ἡ Βορδῶ, ὡς καὶ τὸ θαθύπεδον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ροδανοῦ (Σέττη, Μομπελλιέ καὶ Νίμαι). Ἡ ἔκ τοῦ ἐν σελ. 27 πῖνακος ἐμφάνεται ὅτι ἡ Γαλλία μόνη κατέχει τὰ 40 % τῆς παγκοσμίου οἴνοπαραγωγῆς.

Ἡ ἐκ τεύτλων ζάχαρις εἶνε ἀρκετὴ (900 χιλ. τόν.), μέρος δ' αὐτῆς ἐξάγεται. Ἐν τῇ Β. Γαλλίᾳ παράγεται τὸ ἐκ μήλων ποτὸν μηλίτης (Cider, 2 ἑκατομ. τόν.). Ἐν τῇ μέσῃ καὶ νοτίῳ Γαλλίᾳ ἰδιάζουσι αἱ κασταναί, ἐν δὲ τῇ Μεσογειακῇ περιοχῇ εὐδοχιμοῦσι αἱ ὀπῶραι τῶν θερμῶν κλιμάτων, τὰ σύκα, τὰ ἀμύγδαλα, τὰ ἐσπεριδοειδῆ. Ἐλαιον καὶ ἐλαίαι παράγονται περὶ τὰς 14 χιλ. τόν. (τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ τῆς Ἑλλάδος). Ὡσαύτως καὶ ἡ παραγωγή τοῦ καπνοῦ εἶνε μικροτέρα τῆς ἐν Ἑλλάδι (τὰ $\frac{3}{5}$).

Ἐν τῇ Ν. Γαλλίᾳ καλλιεργεῖται ἔτι τὸ λῖνον, ἡ κάρναβις καὶ ἄφθονα λαχανικά. Ἡ δὲ μωρέα (N.A.) χρησιμεύει διὰ τὴν σηροτροφίαν, ἡ ὁποία ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχει μειωθῆ.

Ἡ κτηνοτροφία τῆς Γαλλίας εἶνε σπουδαία. Ὁλος ὁ ἀριθμὸς τῶν ζῴων, καίτοι ἐμειώθη ἐκ τοῦ πολέμου, ἔχει ὡς ἐξῆς: 13 ἑκατ. βοῶν καὶ ἀγελάδων (ἰδίως ἐν τῇ Β.Δ. Γαλλίᾳ καὶ ἐν ταῖς Ἄλπεσι) 9 ἑκατ. προβάτων, 2 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. αἰγῶν, 4 ἑκατ. χοίρων, ἄγνωστος ἀριθμὸς κουνελίων καὶ 70 ἑκατ. πτηνῶν. Πτηνὰ καὶ φά ἀποτελοῦσι σπουδαῖον ἐξαγωγικὸν προϊόν.

Ἡ ἀλιεία εἶνε ὡσαύτως σπουδαία καὶ ἐπικερδῆς. Οἱ Γάλλοι ἀλιεῖς ἀλιεύουσι οὐ μόνον κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ μεταβαίνουν καὶ εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Ἰσλανδίας (πρὸς ἀλιεῖαν ἀρεγγῶν) καὶ τῆς Νέας Γῆς τῆς Β. Ἀμερικῆς (πρὸς ἀλιεῖαν γάδων). Παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀλιεύονται σαρδῖναι καὶ ὄστρεα, κατὰ δὲ τὴν Μεσόγειον θύννοι.

Ὁρυκτά. Ἡ Γαλλία ἔχει μέγαν ὀρυκτὸν πλοῦτον, οὐχὶ ὅμως ὅσον ἡ Ἀγγλία, αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ αὐτὴ ἡ Γερμανία. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης προσετέθησαν κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ ποταμοῦ Σὰρ 10 ἑκατ. τόν. λιθανθράκων, οὕτως ὥστε ἡ παραγωγή τῶν Γαλλικῶν λιθανθράκων ὑπολογίζεται εἰς 45 ἑκατ. τόν. ἑτησίως. Πλὴν τῶν λιθανθράκων τοῦ Σὰρ περιοχαὶ λιθανθράκων εἶνε ἐν τῇ Ἀλσατίᾳ, παρὰ τὰ Βελγικὰ σύνορα καὶ κατὰ τὸν ἄνω Λείγην (παρὰ τὸν Ἀγ. Στέφανον). Ἡ παραγωγή ὅμως αὕτη δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὴν

μεγάλην γαλλικὴν βιομηχανίαν, διὰ τοῦτο μεγάλοι ποσότητες λιθανθράκων εισάγονται ἐκ τῆς Γερμανίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ἀγγλίας. Ὁσαύτως ἀνεπαρκῆς εἶνε καὶ ὁ σίδηρος, καίτοι ἡ παραγωγή αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 22 ἑκατ. τόν.

Ἐσχάτως ηὔξηθη ἡ ποσότης τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀλουμινίου (10 ἑκατ. τόν.), οὕτω δ' ἡ Γαλλία κατέστη πλουσιωτάτη εἰς τὸ εἶδος τοῦτο χώρα μετὰ τὰς Ἠνωμένας πολιτείας. Πλουσία ἔτι εἶνε εἰς οἰκοδομικοὺς λίθους καὶ πορσελλάνην. Ἐχει δὲ καὶ ἱαματικὰς πηγὰς κατὰ τὰς ὁποίας περίφημα λουτρά (Vichy, Aix les Bains, Aix en Provence, Evian κ. ἄ.).

Βιομηχανία. Ἡ Γαλλικὴ βιομηχανία εἶνε σημαντικωτάτη πάσχει μόνον ἐξ ἐλλείψεως ἐργατικῶν χειρῶν καὶ γαιανθράκων. Εἰς πλείστα εἶδη ὑπερτερεῖ πᾶσαν ἄλλην χώραν τῆς γῆς διὰ τὴν κομψότητα, τὴν χάριν τῆς μορφῆς καὶ τὸ χρῶμα, οὐχὶ ὅμως καὶ κατὰ τὴν στερεότητα. Ἡ βιομηχανία τῆς μετάξης κατέχει τὰ πρωτεία ἐν τῇ Εὐρώπῃ· πλὴν τῆς ἐγχωρίου ἀκατεργάστου ὕλης λαμβάνει τοιαύτην καὶ ἐξ ἄλλων χωρῶν, ἰδίᾳ ἐξ Ἰταλίας καὶ Κίνας Κέντρον ταύτης εἶνε ἡ Λυών, ὁ Ἅγιος Στέφανος, οἱ Παρίσιοι καὶ ἡ Γρενόβλη.

Ὁσαύτως καὶ οἱ λοιποὶ κλάδοι τῆς ὑφαντουργίας εἶνε σπουδαῖοι, ἰδίᾳ πρὸς Β. (Λίλλη, Ρουδέξη, Ἀμιένη, Ρουένη κ. ἄ.). Γνωστότατα δ' εἶνε τὰ παρισινὰ εἶδη τῆς πολυτελείας καὶ τῶν νεωτερισμῶν, διακρινόμενα διὰ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῶν (τρίχαπτα, κορδέλλαι κλπ).

Κατὰ τὴν **μεταλλουργίαν** συναγωνίζεται πρὸς τὰ τρία μνημονευθέντα κράτη (Ἠνωμένας πολιτείας, Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν). Κατασκευάζονται αὐτοκίνητα, ποικιλία ὀργάνων, ὅπλα (ἰδίᾳ ἐν Ἀγ. Στεφάνῳ). Κατὰ τὴν καλαισθησίαν διακρίνονται τὰ ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ὀρειχάλκου εἶδη (ἰδίως ἐν Παρίσις), τὰ ὠρολόγια τοῦ Βεζανσῶν κλπ.

Ναυπηγεῖα ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀβρην, τὴν Βρέστην, τὸ Χερδοῦργον, τὴν Μασσαλίαν, τὴν Τουλῶνα καὶ εἰς ἄλλους λιμένας.

Ἡ **ἀγγειοπλαστικὴ** παράγει πρώτης τάξεως ἀντικείμενα· τὰ ἐκ πορσελλάνης τῶν Σεβρῶν καὶ τῆς Λιμόγγης, τὰ φοβεντιανὰ καὶ τὰ ὑέλινα σκευῆ τῶν Παρισίων, τῆς Λυῶνος καὶ τῆς Βακκαράτης. Ἀξιόλογα ἔτι εἶνε τὰ **δερμάτινα εἶδη** τῶν Παρισίων καὶ τῆς

Γρενόβλης, τὰ ἀρώματα καὶ οἱ σάπωνες τῶν Παρισίων καὶ τῆς Μασσαλίας.

Ἐσχάτως, μετὰ τὸν πόλεμον, ἀνάπτυξιν ἔλαβε καὶ ἡ χημικὴ βιομηχανία.

Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ συγκοινωνία τῆς Γαλλίας, λόγῳ τῆς μεγάλης εἰσαγωγῆς τῆς ἀκατεργάστου ὕλης καὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, εἶνε σημαντικωτάτη.

Διὰ τὴν ἐσωτερικὴν συγκοινωνίαν χρησιμεύουν αἱ πλωταὶ ὁδοί, αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ (εἰκοσαπλάσια κατὰ τὸ μῆκος τῶν Ἑλληνικῶν) καὶ πλῆθος δημοσίων ὁδῶν. Τὸ δίκτυον τῶν ποταμῶν εἶνε χρησιμώτατον εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ βορρᾶ καὶ εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Σηκουάνα, ἐνθα ὁ ποταμὸς οὗτος καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Οὐάζης καὶ Μάρνης ἐνοῦνται διὰ διωρύχων μετὰ τοῦ Μώσα, Μωτέλα καὶ Ρήνου. Οἱ λοιποὶ ποταμοὶ εἶνε μικροτέρας ἀξίας. Ἀξιόλογος εἶνε ἡ διωρυξὶς τοῦ νότου, ἡ ὁποία συνδέει τὸν Ἀτλαντικὸν μετὰ τῆς Μεσογείου. Ἄρχεται ἐκ τοῦ Γαρούνα (παρὰ τὴν Τουλούζην) καὶ τελευτᾷ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος παρὰ τὴν Σέττην. Ἐνεκα ὅμως τοῦ μικροῦ αὐτῆς βάθους (2—2 1/2 μ.) καὶ τῆς ἀσταθείας τῶν ὑδάτων εἶνε ὀλίγον χρήσιμος.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας ἐνεργεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ θαλάσσης. Τὸ ἐμπόριον κατέχει ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὴν δευτέραν θέσιν (μετὰ τὴν Ἀγγλίαν). Τὸ δ' ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικόν, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου εἶχε τὴν 6ην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ, σήμερον κατέχει τὴν 4ην (μετὰ τὴν Ἀγγλίαν, τὰς Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν), ἀνερχόμενον εἰς χωρητικότητα 3 1/2 ἑκκατ. τόν. Τὸ ζωηρότερον ἐμπόριον διεξάγει μετὰ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γερμανίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ἑλβετίας. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαχθέντων προϊόντων κατὰ τὸ 1920 ἀνῆλθεν εἰς 35 δισεκατ. φρ., ἡ δὲ τῶν ἐξαχθέντων εἰς 22 δισεκατ.

Ἐκ τῶν εἰσαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες, τὸ ἔριον καὶ ὁ βάμβαξ, ἐκ δὲ τῶν ἐξαγομένων τὰ μετάξινα εἶδη καὶ τὰ ἐριοῦχα καὶ βαμβάκινα ὑφάσματα.

Μετά τῆς Ἑλλάδος τὸ ἐμπόριον τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Εἰσαγωγή ἐξ Ἑλλάδος		Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα	
	Εἰς χιλ. δραχ.		Εἰς χιλ. δραχ.
Ὀиноι	64.951	Μετὰξίνα εἶδη καὶ ὑφάσματα	118.328
Σταφίς, χαροῦπια, καπνός...	24.485	Ὅρουζα, γεώμηλα καὶ ὄσπρια	111.254
Δέρματα ἀκκτέργ., κουκού- λια καὶ ἔριον.	11.042	Βακαλάοι καὶ ἐν γένει ἰχθύες	33.616
Ὅρουκτὰ καὶ μέταλλα.....	6.984	Δέρματα κατεργασμένα....	32.439
Ἐλαίαι καὶ ἔλαιον.....	4.536	Ἐργαλεῖα μετάλλινα.....	11.136
Μέταξζ	3.989	Αὐτοκίνητα, ἐπίσωτρα κ.τ.λ	18.000
.....		Σάπωνες καὶ φαρμακ. εἶδη.	34.200
.....		Σήσαμον καὶ ἔλεια ἐν γένει	9.405
.....		.....	
Ἐν ὄλφ.....	115.987	Ἐν ὄλφ.....	368.378

Πόλεις. α) Οἱ μέγιστοι λιμένες τῆς Γαλλίας.

Μασσαλία (600), εἰς τῶν ἀρχαιοτάτων λιμένων τῆς Μεσογείου (ἀρχαία Ἑλλην. ἀποικία ἰδρυθεῖσα ὑπὸ Φωκαέων), ὁ πρῶτος τῶν θαλασσίων λιμένων τῆς χώρας. Ἡ ἐμπορικὴ αὐτῆς κίνησις κατέχει τὸ $\frac{1}{3}$ σύμπαντος τοῦ κατὰ θάλασσαν γαλλικοῦ ἐμπορίου. Ἄμεσος συγκοινωνία μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν λοιπῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς, μετὰ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῶν Ἰνδιῶν (διὰ τῆς διώρυχας τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ). Ἀκμάζει ἐν τῇ πόλει ἡ ναυπηγία, ἡ βυρσοδεψικὴ καὶ ἡ σαπωνοποιία.

Τουλὼν (106), ὡσαύτως ἐν τῇ Μεσογείῳ, ὁ πρῶτος πολεμικὸς ναύσταθμος.

Νίκαια (Nice, 160), περίφημος τόπος διαμονῆς (ἐν τῇ Ῥιβιέρῃ). Καλλιέργεια ἀνθέων.

Σέιτη (37), ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Λέοντος. Ἐξαγωγὴ οἴνου καὶ θέσις διακομιστικοῦ ἐμπορίου ἐκ τῆς Ἀμερικῆς.

Βορδῶ (270), ἐξαγωγικὸς λιμὴν οἴνου καὶ ὀπωρῶν. Κέντρον τοῦ μεταξὺ Παρισίων καὶ Ἰσπανίας σιδηροδρ. Ὁ τρίτος κατὰ τὸ ἐμπόριον λιμὴν τῆς Γαλλίας. Μηχανουργεῖα καὶ ναυπηγεῖα.

Νάντη (150), κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λείγηρος, καὶ ὁ προλιμὴν αὐτῆς **Σαιν—Ναζαίρ** (42), ἀμφότεροι ἐξαγωγικὸι λιμένες τῆς ἐπικρατείας τοῦ Λείγηρος.

Βρέστη (75) καὶ **Χερβοῦργον** (40), πολεμικοὶ λιμένες.

Ἄβρη (140), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βορ. Γαλλίας, ἀλλ' ἔχει τὸ ἥμισυ τῆς κινήσεως τῆς Μασσαλίας. Ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ βάμβακος καὶ ὁ κύριος λιμὴν τῶν μεταναστῶν εἰς Ἀμερικὴν.

Βουλώνη (56), θαλασσία λουτρόπολις	} θαλάσσιαι πρὸς τὴν } Ἀγγλίαν ἀφετηρία.
Καλαί , λιμὴν ἀλιευτικὸς	
Δουγκέρκη (35), ἐμπορικὸς λιμὴν	

β') Μεγάλαι μεσόγειοι πόλεις.

Παρίσιοι (3 ἑκατ. κατ.), πρωτ., ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Γαλλίας. Κέντρον τῆς πνευματικῆς κινήσεως, τῆς καλλιτεχνικῆς, τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς (Paris c'est la France). Σημαντικωτάτη εἶνε ἡ βιομηχανία τῶν εἰδῶν τῆς πολυτελείας καὶ τῆς τέχνης ἐκ μετάλλου, λίθου, ξύλου, δέρματος, πορσελλάνης καὶ ὕλου· ὡσαύτως σπουδαία εἶνε ἡ βιομηχανία τῶν ταπήτων, μηχανῶν, ὄπλων κ.τ.τ.

Οἱ Π. εἶνε ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τοῦ κόσμου καὶ ἡ βασιλις τῶν νεωτερισμῶν (Modes), μετὰ μεγάλων ἐμπορικῶν οἰκῶν (Magasin du Louvre, Au Bon Marché κ.τ.λ.).

Ὡς πρὸς τὴν συγκοινωνίαν εἶνε τὸ μέγιστον κέντρον οὐ μόνον τοῦ σιδηροδρ. δικτύου τῆς Γαλλίας ἀλλὰ καὶ τοῦ πλωτοῦ.

Ῥουένη (125), ἔδρα βιομηχανίας βάμβακος καὶ ἐμπορίου τοῦ καφέ. Προλιμὴν τῶν Παρισίων, ἔνθα σταθμεύουν τὰ μεγάλα ἱστιοφόρα.

Ἀμιένη (95), πόλις βιομηχανικῆ.

Δίλλη (205) καὶ **Ῥουβέξη**, Β.Α., ἐν τῇ λιθάνθρακοφόρῳ περιοχῇ, μετὰ σπουδαίας ὑφαντουργίας.

Ῥέιμς (Ῥήιμαι) βιομηχανικὴ πόλις, ὀνομαστὴ εἰς τὴν Γαλλικὴν ἱστορίαν (μεσαιωνικὴν καὶ νεωτάτην).

Νανσὺ (120), κατὰ τὴν διώρυχα Μάρνη—Ῥήνου, μετὰ πολλῶν ἐργοστασιῶν.

Μέις (65) καὶ **Στρασβοῦργον** (170), ἐν ταῖς νέαις χώραις τῆς Γαλλίας Ἀλσατία καὶ Λωρραίνη.

Ὁρλεάνη (Ἀυρηλία, 70), βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Λείγερους.

Λιμόγη (90), μετὰ βιομηχανίας ἐκ πορσελλάνης.

Λυών (Λουγδουνον, 565), ἡ πρώτη τοῦ κόσμου εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς μετὰξῆς καὶ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Γαλλίας. Μεγάλῃ τραπεζικῇ ἔδρα (Crédit Lyonnais).

Ἄγ. Στέφανος (170), πόλις μετ' ἀνθρακωρυχείων καὶ βιομηχ. μετὰξῆς.

Νιμαί καὶ **Μονπελιέ** (ἀνὰ 82 χιλ. κατ.). Μεταξουργία καὶ οἰνεμπορία.

Τουλούζη (175), ἐπὶ τοῦ Γαρόνα, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

— Ἡ νῆσος **Κορσικὴ** εἶνε ὄρεινὴ καὶ δασώδης· παράγει οἶνον, σῦκα, ἐλαίας καὶ ἐσπεριδοειδῆ. Πρωτ. καὶ κύριος λιμὴν τὸ **Αἰάκειον**.

— **Ἑκτῆσεις** ἡ Γαλλία ἔχει μεγάλας εἰς τὴν Ἀφρικὴν (Ἀλγερίαν, Μαρόκον, Τηγυσίαν κ.λ.π.), εἰς τὴν Ν. Α. Ἀσίαν (Ἰνδοκίνα) καὶ ἀλλαχοῦ.

— Ν. Α. τῆς Γαλλίας καὶ παρὰ τὴν Νίκαιαν κεῖται ἡ μικρὰ δημοκρατία **Μονακὸν** (Monte Carlo), μετὰ ὁμωνύμου πρωτ. (10). Ἐνταῦθα καὶ ἑλλην. προξενεῖον.

Πρεσβεῖαι καὶ προξενεῖα. Ἑλληνικὴ πρεσβεία ὑπάρχει ἐν Παρισίοις, προξενεῖα δ' ἐν Μασσαλίᾳ, ἐν Κάνναις, ἐν Βορδῶ, ἐν Ἀβρῆ, Ἀντίβαις, Δουνκέρκη, Χερβούργῳ, Ρέιμς, Λυών, Ἄγ. Στεφάνῳ, Μονπελιέ καὶ Τουλούζῃ. Ὑπάρχουσιν ἔτι ὑποπροξενεῖα εἰς διαφόρους ἄλλας πόλεις.

Αἱ σπουδαιόταται σιδηροδρο. γραμμαί. Οἱ Γαλλικοὶ σιδηρόδρομοι ἀνήκουν εἰς ἰδιωτικὰς ἐταιρείας Ἀμερικανῶν καὶ Ἀγγλῶν. Ἀπαντες σχεδὸν ἔχουν κέντρον τοὺς Παρισίους καὶ καλοῦνται Βόρειοι σιδηρ., Ἀνατολικοί, Δυτικοί, Νότιοι καὶ τῆς Ὀρλεάνης.

Ἐκ τῆς Γαλλίας ἄγουν εἰς ἄλλας χώρας αἱ ἑξῆς γραμμαί.

α) Εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν.

1) ἡ **Νότιος ταχεῖα** (Express): Παρίσιοι—Ὀρλεάνη—Βορδῶ—Μαδρίτη—Λισσαβόν.

2) ἡ **Παραμεσόγειος**: Παρίσιοι—Λυών—Νιμαί—Σέττη—Βαρκελώνα.

β) Εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Ἑλβετίαν.

1) ἡ τῆς **Ῥιβιέρας**: Παρίσιοι—Λυών—Μασσαλία—Νίκαια

Οἰκονομικὴ Γεωγραφία.

(Nice)—Γένουα.

2) ἡ διὰ τοῦ **Κενίσου** (Cenis) ὄρους: Παρ.—Λυών—Σαμπερύ—ὄρος Κένισσον—Τουρίνον.

3) ἡ διὰ τοῦ **Σεμπλῶν** ὄρους: Παρ.—Διζών—Λωζάνη(Ἐλβ.)—Σεμπλῶν (ὄρος καὶ σήραγξ)—Μιλάνον.

4) ἐτέρα ὡσάυτως: Παρ.—Βελδόρτη—Βέρνη(Ἐλβ.)—Σεμπλῶν—Μιλάνον.

5) ἡ διὰ τοῦ **Ἁγ. Γοιθάρδου**: Παρ.—Βασιλεία—Λυκέρνη(Ἐλβ.)—ὄρος καὶ σήραγξ Ἁγ. Γοιθάρδου—Μιλάνον—Βρεντήσιον.

γ) Πρὸς τὰ Βαλκανικὰ κράτη.

1) ἡ γραμμὴ τῆς **Ἀνατολῆς**: Παρίσιοι—Λωζάνη—Μιλάνον—Τεργέστη—Ζαγκρέβ—Βιγκόφκη (Τέμεσβαρ—Βουκουρέστιον
Βελιγράδιον—Νίσσα /Κων/πολις
Ἰθάηναι.)

δ) Εἰς τὴν Αὐστρίαν.

1) Παρίσιοι—Βασιλεία—Ζυρίχη—Ἰννσβρουκ—Βιέννη.

2) Παρ.—Στρασβοῦργον—Μόναχον—Σαλτσβοῦργον—Βιέννη.

ε) Εἰς τὴν Γερμανίαν.

Παρίσιοι—Νανσύ—Στρασβοῦργον—Καρλσρούη—Στουτγάρδη—Μόναχον.

στ) Εἰς Βέλγιον καὶ Γερμανίαν.

Παρ.—Λιέγη (Λιέζ)—Ἀάχεν—Κολωνία—Βερολίνον.

ζ) Εἰς Βέλγιον καὶ Ὀλλανδίαν.

Παρ.—Βρυξέλλαι—Ἀμβέρσα—Ρόττερδαμ.

η) Εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

1) Παρίσιοι—Βουλώνη—Καλαὶ—Δόβερ

2) » — Ἀμιένη—Βουλώνη — Φολκεστώνη

3) » — Ρουένη — Διέππη — Νιουχάφεν

4) » — » — Ἄδρη — Σαουθάμπτον

} Λονδίνον.

2. ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

[318.000 τετραγ. χιλίωμ.—47 εκατ. κατ.—144 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.].

Σημεία. Τὸ βασίλειον τοῦτο, τὸ ὁποῖον συνήθως καλεῖται Ἀγγλία, εἶνε οὐ μόνον ἡ πρώτη ἐν τῷ κόσμῳ θαλασσία ἀποικιακῆ δύναμις, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον βιομηχανικὸν καὶ ἐμπορικὸν κράτος. Ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη θέσις ἐν τῷ κόσμῳ ὀφείλεται κατὰ πρῶτον μὲν εἰς τὰ πλεονεκτήματα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ Ἀγγλία εἶνε ἡ διάμεσος τῶν δύο κόσμων· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ὀφείλεται εἰς τὸν πλοῦτον τῶν ὀρυκτῶν καὶ τῶν φυσικῶν λιμένων. Εἰς ταῦτα προστίθεται καὶ τὸ ἐπιχειρητικὸν καὶ ἐπιτήθειον πνεῦμα τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ ὅπως ἐπιωφελεῖται τῶν πλεονεκτημάτων τούτων.

Θαλάσσιος διαμελισμὸς καὶ ὕδατα. Αἱ νῆσοι χωρίζονται τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς διὰ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαί (3) χιλιομ. εὐρους) καὶ τῆς Μάγχης. Αἱ ἀκταὶ τῆς Μεγ. Βρεττανίας εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραχώδεις· κατὰ τὴν ἀνατολ. καὶ δυτικὴν ἀκτὴν χωροῦσι κόλποι λαμβάνοντες λόγῳ τῶν πλημμυρίδων καὶ ἀμπώτεων σχῆμα χωνοειδές, οὕτω δὲ σχηματίζονται ἐξαιρετοὶ φυσικοὶ λιμένες. Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς εἶνε μέγιστος (κόλπ. Βριστόλης, χερσ. Οὐαλία καὶ Κορνουαλία), οὐδεμία δὲ θέσις εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἀκτῆς μακρότερον τῶν 120 χιλιομ. (ὡς ἐν Ἑλλάδι).

Οἱ ποταμοὶ ἔχουν μὲν βραχὺν ῥοῦν, εἶνε ὅμως πολυὺδροὶ καὶ ἄνευ καταρρακτῶν· αἱ πλημμυρίδες χωροῦσι θαθῆως εἰς τὴν χώραν καὶ εὐρύνουσι τοὺς ποταμίους λιμένας. Τοιοῦτοι ποταμοὶ εἶνε ἐν τῇ Μεγ. Βρεττανίᾳ ὁ **Τάμεσις** (ὁ λιμὴν τοῦ Λονδίνου), ὁ **Σέορβενος** (εἰς τὸν κόλπον τῆς Βριστόλης) ὁ **Μερσέϋ**, ὁ **Οὔμβερ** καὶ ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ ὁ **Σχάννων**, ὁ ὁποῖος ῥέει διὰ σειρᾶς λιμνῶν.

Ἔδαφος. Ἡ Μεγ. Βρεττανία διακρίνεται εἰς τὰς χώρας Ἀγγλίαν καὶ Σκωτίαν. Ἡ Ἀγγλία πρὸς Δ. εἶνε ὀρεινὴ, πρὸς Α. δὲ λοφώδης χώρα. Ἡ Σκωτία εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὴ, ἡ δ' Ἰρλανδία βαθύπεδον περιστοιχιζόμενον ὑπὸ παρακτίων ὀρέων.

Κλίμα. Αἱ νῆσοι διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θαλάσσης ἔχουν

ωκεάνειον καὶ ὑγρὸν κλίμα. Τὸ ἐγκόλπιον θερμὸν ρεῦμα τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐπιδρᾷ οὕτως, ὥστε ἡ θερμοκρασία αὐτῆς εἶνε θερμοτέρα τῶν ἀπέναντι Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, τῶν κειμένων ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος. Ὁ ὑγρὸς θαλάσσιος ἀήρ φέρεται συνήθως μετὰ ὀμίχλης, ἡ ὁποία, ἀναμιγνυομένη μετὰ τοῦ καπνοῦ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν πόλεων, γίνεται σκοτεινότερα. Περιφέρμος εἶναι ἡ μαύρη ὀμίχλη τοῦ Λονδίνου, ἡ ὁποία ἐπιφέρει ἐμπόδια εἰς τὴν πολυτάραχον κίνησιν τῆς πόλεως.

Ποσὸν τοῦ ἐδάφους. Τὸ κλίμα εὐνοεῖ μᾶλλον τὴν φυσικὴν αὔξησιν τοῦ χόρτου ἢ τοὺς σπειρομένους δημητριακοὺς καρπούς· διὰ τοῦτο τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ ἐδάφους εἶνε ἐξαιρέτα διὰ βοσκὴν. Δάση εἶνε σχετικῶς ὀλίγα καὶ μικρά· ἐκτεταμένα δάση ἔχει μόνον ἡ Σκωτία.

Ὁ πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς (47 ἑκατ.) διακρίνεται εἰς τρία κύρια ἔθνη· οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Σκῶτοι εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς (Ἀγγλοσάξονες ἀναμειγμένοι μετὰ Νορμανδῶν), οἱ δ' Ἴρλανδοὶ εἶνε κελτικῆς. Κελτοὶ κατοικοῦν οὐ μόνον ἐν τῇ Ἴρλανδίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Οὐαλίᾳ, ἐν τῇ νήσῳ Μάνη καὶ ἐν ταῖς Ἑβρίσι. Κατὰ τὴν ἰθροσκειαν πολυαριθμότεροι εἶνε οἱ διαμαρτυρόμενοι (87⁰/₁₀). Δυτικοὶ εἶνε κυρίως ἐν τῇ Ἴρλανδίᾳ (13⁰/₁₀).

Ἡ παιδεία δὲν εἶνε διαδεδομένη πανταχοῦ ἐξ ἴσου· ἐσχάτως ἔγινεν αὕτη ὑποχρεωτικὴ, ὑστερούσης τῆς Ἴρλανδίας. Ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ πλουσίων καὶ πτωχῶν εἶνε μεγαλυτέρα ἢ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ.

Πολίτευμα τοῦ Ἠνωμένου βασιλείου εἶνε ἡ συνταγματικὴ μοναρχία· παρὰ τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ τὸν τίτλον τοῦ «αὐτοκράτορος τῶν Ἰνδιῶν», ἴσταται διπλῆ βουλή (ἡ ἄνω ἢ τῶν λόρδων καὶ ἡ κάτω). Διὰ τὴν διοίκησιν τὸ κράτος διαιρεῖται εἰς κομητείας.

Αἱ ἀποικίαι τῆς Μεγ. Βρεττανίας εἶνε καθ' ἀπάσας τὰς ἡπείρους, αἱ δ' ἄμεσοι κτήσεις εἶνε κατὰ τὰ ἐπικαιρότατα σημεῖα τῆς γῆς ἀπὸ τε στρατηγικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἀπόψεως. Ἡ ἕκτασις πασῶν τούτων εἶνε δωδεκαπλάσια τῆς τοῦ Ἠνωμένου βασιλείου, ὁ δὲ πληθυσμὸς ἑνεαπλάσιος (410 ἑκατομ.).

Ἀξιοσημεῖωτος εἶνε ἡ ἐνεργητικότης τῶν λαῶν τούτων. Δραστήριοι εἰς τὴν ἐργασίαν, ἔχοντες τὸ οἰκογενειακὸν συναίσθημα λίαν ἀνεπτυγμένον, αὐξάνουν κατ' ἀριθμὸν καταπληκτικῶς. Ἐκαστον

έτος 300—400.000 Ἄγγλοι, Σκώτοι καὶ Ἴρλανδοὶ μεταβαίνουν ὡς μετανάσται εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας, εἰς τὸν Καναδᾶν, εἰς τὴν Αὐστραλίαν, τὴν νέαν Ζηλανδίαν καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν ἀποικίας.

Ἡ Γεωργία κατέχει μόνον τὰ 13% τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας· ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν μερῶν καλλιεργεῖται βρώμη, ἐπὶ τῶν χαμηλῶν σίτος καὶ κριθή. Ἄλλ' οἱ καρποὶ οὗτοι ἐπαρκοῦν διὰ τοὺς κατοίκους ἐπὶ ἓνα μῆνα (ἐν Ἑλλάδι ὁ σίτος ἀρκεῖ διὰ 5 μῆνας). Παράγονται ἔτι λαχανικά, γεώμηλα καὶ λίνον, ἐν δὲ τῇ Νοτίῳ Ἀγγλίᾳ καὶ ὀπώραι.

Κτηνοτροφία. Εἰς τοὺς κατὰ πολὺ εὐρυτέρους λειμῶνας τρέφονται ζῆα διὰ ἐπιστημονικῶν μεθόδων. Περίφημοι εἶνε οἱ ἀγγλικοὶ ἵπποι, οἱ βόες καὶ οἱ χοῖροι. Ἡ Ἀγγλία ἔτι εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν προβάτων (22 ἑκατομ.).

Ἡ ἄλιεῖα εἶνε ὑψίστης σημασίας. Αἱ ἀγγλικαὶ θάλασσαί, τεναγῶδεις οὖσαι, εἶνε πλήρεις ἰχθύων. Ἡ Ἀγγλία, μετὰ τὰς Ἠνωμ. πολιτείας, κατέχει τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν ἄλιεῖαν, κατέχουσα 22% ὄλων τῶν ἐν τῇ κόσμῳ ἀλιευομένων ἰχθύων. Ἀλιεύονται ἀρέγγαι, γάδοι, ὄστρεα κ. ἄ., ἀξίας ἐν ὄλῳ ὑπὲρ τὰ 50 ἑκατομ. λίρῶν στερλινῶν. Ὁ ἀλιευτικὸς στόλος τῆς Ἀγγλίας ἀνέρχεται εἰς 24 χιλ. πλοίων.

Ὄρυκτά. Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς Ἀγγλίας εἶνε κατὰ πρῶτον μὲν λόγον ὁ γαιάνθραξ καὶ ὁ σίδηρος· κατὰ δευτέρον δ' ὁ χαλκός, ὁ μόλυβδος καὶ ὁ ψευδάργυρος. Ἐν τῇ Μεγ. Βρετανίᾳ, ἀπὸ τῆς Νοτίου Οὐαλίας μέχρι τῶν Σκωτικῶν ὄρεων ἐκτείνεται σειρὰ κοιτασμάτων λιθάνθρακος καὶ σιδήρου, ἡ δὲ λωρὶς αὕτη περιλαμβάνει καὶ τὰ μέγιστα θιομηχανικὰ κέντρα. Ἡ ἔτησία παραγωγή τοῦ λιθάνθρακος ἀνέρχεται εἰς 290 ἑκατ. τόννων, μέρος δ' αὐτῶν ἐξάγεται. Σπουδαιόταται τούτου περιοχαὶ εἶνε τοῦ Νεοκαστέλλου, τῆς Μέσης Ἀγγλίας (Βίρμιγγαμ καὶ Μάνττσεστερ) καὶ τῆς Νοτίου Οὐαλίας (Σουάνση καὶ Κάρδιφ).

Τὰ κοιτάσματα ταῦτα παράκεινται εἰς τὰ τοῦ σιδήρου· ἡ παραγωγή ὁμοῦ αὐτοῦ εἶνε μικροτέρα (16 ἑκατ. τόν., τῆς Γαλλίας 22 ἑκατ. τόν.), διὰ τοῦτο εἰσάγεται ἔτι σίδηρος ἐξ Ἰσπανίας.

Ἡ Ἀγγλία ἔχει ἔτι πλούσια κοιτάσματα πορσελλάνης, χρησίμου εἰς τὴν ἀγγειοπλαστικὴν. Ὄρυκτὸν ἄλας καὶ θαλάσσιον παράγεται 2 ἑκατ. τόννων (ἐν Ἑλλάδι 400 χιλ. τόν.), ἐξαγόμενον εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὰς Ἀνατ. Ἰνδίας.

Βιομηχανία. Ἡ Μ. Βρεττανία εἶνε ἡ πρώτη βιομηχανική χώρα τῆς γῆς. Τοῦτο ὀφείλεται 1) εἰς τὸν ἀφθονον γαιάνθρακα καὶ τὸν σίδηρον· 2) εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν αὐτῆς ἐν μέσῳ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου· 3) εἰς τὴν εὐκολίαν τῆς ἐξωθεν μεταφορᾶς τῆς ἀκατεργάστου ὕλης (ἰδίᾳ τοῦ βάρβακος) καὶ τὴν εὐκόλον ὡσαύτως ἐξαγωγὴν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων· 4) εἰς τὰ μεγάλα κεφάλαια καὶ τὰς ἐπινοήσεις τῶν τεχνικῶν ἔργων· 5) εἰς τὸ ἐπιχειρητικὸν πνεῦμα καὶ τὴν αὐτοπεποιθήσιν τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ καὶ 6) εἰς τὰς μεγάλας αὐτῆς ἀποικίας.

Ἐπὶ πασῶν τῶν βιομηχανικῶν ἵσταται ἡ βαμβακουργία. Κέντρον ταύτης ἐν τῇ κυρίως Ἀγγλίᾳ εἶνε ἡ Μάνττσεστερ ἢ Μαγχεστρία (750 ἐργοστάσια), ἐν τῇ Σκωτίᾳ ἡ λεκάνη τοῦ Κλύδη ποταμοῦ καὶ ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ ἡ Βελφάστη. Ἡ Λίβερπουλ καὶ ἡ Γλάσκωβ εἶνε οἱ κύριοι λιμένες τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ βάρβακος, προερχομένου κυρίως ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῶν Βρεττ. Ἰνδιῶν καὶ τῆς Αἰγύπτου. Διὰ διώρυχος μέχρι τῆς Μάνττσεστερ τὰ δεμάτια τοῦ βάρβακος ἐκφορτῶνονται ἀμέσως εἰς τὰ ἐργοστάσια. Ἡ εἰσαγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 900.000 τόν. ἐτησίως, ἤτοι τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Ἡ βιομηχανία αὕτη ἀποδίδει ὑφάσματα, φανέλλας, τάπητας καὶ τὰ σκωτικὰ σάλια (ἀξίας 400 ἑκατομ. λιρῶν στερλινῶν κατ' ἔτος).

Παρὰ τὴν βαμβακουργίαν ἵσταται ἡ ἔριουργία, ἡ λινουργία καὶ ἡ βιομηχανία τῆς γιούτας, ἐνῶ ἡ μεταξουργία εἶνε ὑποδεστέρα. Τὸ ἀκατέργαστον ἔριον ἔρχεται ἐκ τῆς Αὐστραλίας, ἐκ τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ ἐκ τῆς Ἀργεντινῆς, τὰ πλεῖστα δὲ τούτου ἐργοστάσια ὑπάρχουν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λήδσης (450. ἐργ). Εἰς τὴν λινουργίαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἰρλανδία, καὶ δὴ ἡ Βελφάστη, εἰς δὲ τὴν βιομ. τῆς γιούτας, ἐξ Ἰνδιῶν ἐρχομένης, ἡ Σκωτία (καὶ δὴ ἡ π. Δούνδη). Τὰ ἐκ πάντων τούτων βιομηχανικὰ προϊόντα, ἐνδύματα, ἀσπρόρρουχα, πῖλοι καὶ νεωτερισμοὶ εἶνε παγκοσμίου φήμης.

Δευτέραν θέσιν τῆς Ἀγγλ. βιομηχανίας κατέχει ἡ σιδηρουργία, ἡ χαλυβουργία καὶ ἡ μηχανουργία. Σιδήρου καὶ χάλυθος κατασκευάζονται παντοῖα εἶδη, ἀπὸ τῆς λεπτοτάτης βελόνης μέχρι τῶν μεγάλων ἀτμομηχανῶν. Κέντρον τῆς μεταλλουργίας εἶνε ἡ περιοχὴ τῆς Βίρμινγχαμ (550 ἐργοστ.). Ἐνταῦθα κατασκευάζονται γραφίδες, σιδηροδρομικαὶ ἀτμομηχαναί, ὄπλα καὶ πυροβόλα. Ἡ Σχεφ-

φίλδη ἔχει περίφημα μαχαιροποιεῖα (475). Μέγιστα δὲ **ναυπηγεῖα** κείνται κατὰ τὸν Κλύδην παρὰ τὴν Γλασκώδην, παρὰ τὸ Νεοκάστελλον, τὴν Χούλην, τὴν Λιβερπούλην, εἰς τὴν Βελφάστην καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν ἐξεχουσῶν βιομηχανιῶν τῆς Ἀγγλίας ἀξιωματικῶν εἶναι ἡ δερματοουργία, ἡ χαρτοποιεῖα, ἡ κατασκευὴ ἐλαστικῶν καὶ χημικῶν εἰδῶν, ἡ ξυλουργία, ἡ ὑελουργία. Ἡ δὲ βιομηχανία τῶν τροφίμων (οἶνοπνευματοποιεῖα, ζυθοποιεῖα, τυροκομία κλπ.) συγκεντρῶται εἰς τὸ Λονδίνον καὶ τὰ περίχωρα αὐτοῦ.

Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ συγκοινωνία. Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀγγλίας ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα ἐν τῷ κόσμῳ, κατέχον τὴν πρώτην θέσιν. Ἐκτελεῖται δὲ κυρίως ὑπὸ τῶν πολλῶν σιδηροδρ. γραμμῶν καὶ τοῦ μεγάλου αὐτῆς ἐμπορικοῦ στόλου. Ἡ πρώτη σιδηροδρ. γραμμὴ ἐν τῷ κόσμῳ ἐστρώθη διὰ φορτία τῷ 1825 μεταξὺ Λίβερπουλ καὶ Μάντσεστερ, τῷ δὲ 1830 δι' ἐπιβάτας. Πάντες σήμερον οἱ σιδηροδρ. ἀνήκουν εἰς ἰδιωτικὰς ἐταιρίας. Τὸ Λονδίνον ἔχει 400 σιδηροδρ. σταθμούς, ἐκ δὲ τῆς πρωτευούσης ταύτης ἄγονται πολλαὶ σιδηροδρ. γραμμαί. Ὡσαύτως σιδηροδρ. γραμμαί εἶνε καὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, ἀρχόμεναι ἐκ τοῦ Δουβλίνου.

Ἡ ναυτιλία ὑπερέχει πάντων τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου. Τὸ **ἐσωτερικὸν ἐμπόριον** ἐκτελεῖται κατὰ μέγα μέρος διὰ τε τῶν ποταμῶν καὶ τῶν διωρύχων, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν τὸ μῆκος τῶν 6.00 χιλιομ. Ἡ διώρυξ τῆς Μάντσεστερ (8 μ. 64θ.) ἐνώνει τὰ περίχωρα τῆς Λίβερπουλ μετὰ τῆς Μάντσεστερ. Ἄλλαι διώρυχες εἶνε ἡ τῆς Λίβερπουλ—Λήδσης, ἡ τῆς Σκωτίας, ἡ Καληδονία ἐν τῇ Β. Σκωτίᾳ καὶ ἄλλαι.

Τὸ **ἐξωτερικὸν ἐμπόριον** τελεῖται διὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐμπορικοῦ στόλου ὁ ὁποῖος ἀνέρχεται κατὰ τὴν χωρητικότητα εἰς 22 ἑκατ. τόν. Ἐννέα λιμένες τῆς Ἀγγλίας ἔχουν μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν τοῦ Πειραιῶς κατὰ τὴν ἐξῆς σειρᾶν: 1) Λονδίνον (25 ἑκατ. τόν.), 2) Λίβερπουλ (23 ἑκατ. τόν.), 3) Κάρδιφ (18 ἑκατ. τόν.), 4) Νεοκάστελλον (16 ἑκατ. τόν.), 6) Σαουθάμπτον (14 ἑκατ. τόν.), 7) Χούλ (9 ἑκατ. τόν.), 8) Γλασκώδη (8 ἑκατ. τόν.), 9) Πλύμουθ (8 ἑκατ. τόν.) [Πειραιεύς, 7½ ἑκατ. τόν.].

Αἱ κυριώτεραι χῶραι μετὰ τῶν ὁποίων συνδέεται τὸ Ἀγγλικὸν ἐμπόριον εἶνε αἱ ἀπείριτοι αἰτῆς, ἰδίᾳ αἱ Ἰνδία, ἡ Αὐστραλία, ἡ

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Νότιος Ἀφρική, ἡ Αἴγυπτος καὶ ὁ Καναδάς. Μετὰ τούτων τελείται τὸ $\frac{1}{3}$ σύμπαντος τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου ταύτας ἀκολουθοῦν αἱ Ἠνωμένοι πολιτεῖαι, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ὀλλανδία. Μέγιστον μέρος τούτου κατέχει τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον τοῦ ἐρίου, τοῦ βάμβακος, τῆς καννάθεως, τῆς ὀρυζῆς, τοῦ τεύου, τῶν δερμάτων καὶ τῶν σισυρῶν (γουνῶν). Ἡ Ἀγγλία εἶνε ἡ κυρία ἀγορὰ τῶν εἰδῶν τούτων διὰ τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἀξία τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀγγλίας τῷ 1923 ὑπελογίσθη ὑπὲρ τὸ 1 δισεκατομ. λιρῶν στερλινῶν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ 770 ἑκατ. λιρ. στερ. διὰ τὴν ἐξαγωγὴν.

Ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ἀναλογοῦν

σχεδὸν 40% εἰς εἶδη τροφίμων
σχεδὸν 40% εἰς ἀκατέργ. βιομηχ. εἶδη
περίπου 20% εἰς βιομηχανικὰ προϊόντα

Ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς ἀναλογοῦν

85% εἰς βιομηχανικὰ προϊόντα
15% εἰς ἀκατέργ. βιομηχ. ὕλας

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἑξῆς (εἰς χιλ. δρχ.).

Εἰσαγωγὴ ἐξ Ἑλλάδος.

Ἐξαγωγὴ εἰς Ἑλλάδα.

Σταφίς καὶ ἐσπεριδοειδῆ.....	643.128	Νήματα καὶ ὑφάσματα.....	443.180
Μέταξα ἐν γένει.....	4.796	Σχοινία καὶ ὑφάσ. ἐκ καννάθεως	19.468
Ὅρυκτά καὶ μέταλλα ἀκατέργ.	35.149	Γιαίνθρακες, σιδηρὸς καὶ ἄλλα μέταλλα	215.614
Ἐλαιον.....	6.781	Ἐλαια καὶ φαρμακευτικὰ εἶδη.	44.110
Οἶνοι.....	7.556	Ἐλαιώδεις οὐσίαι.....	4.287
Βάλανοι.....	1.339	Ἀλευτικά.....	31.995
Ῥάκη.....	1.725	Γεωργικά (ὄρυζα, τέρον κ.ἄ.)..	30.995
.....		Χάρτης.....	5.279
.....		Δέρματα κατεργασμένα.....	9.077
.....		Αὐτοκίνητα καὶ μουςομάδες...	18.966
.....		.....	
Ἐν ὄλφ.....	700.474	Ἐν ὄλφ.....	822.971

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ.

Λονδῖνον. (London, $4\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ., μετὰ τῶν προαστείων $7\frac{1}{2}$), ἡ μεγίστη, ἡ βιομηχανικωτάτη καὶ ἡ ἐμπορικωτάτη οὐ μόνον τῆς Μεγ. Βρεττανίας ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· ὡσαύτως ἡ

πρώτη τραπεζιτική π. τοῦ κόσμου. Τὸ ἀρχαιότατον καὶ ζωηρότατον τμήμα τῆς πόλεως εἶνε τὸ Σίτυ (δηλ. τὸ ἄστυ), κείμενον κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ταμέσεως, ὁ ὁποῖος εἶνε ἐνταῦθα 250 μ. εὐρύς. 20 γέφυραι συνδέουσιν ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας καὶ ὃ ὑπὸ τὸν ποταμὸν σήραγγες εὐκολύνουν τὴν τεραστίαν κίνησιν τῆς πόλεως. Τεχνηταὶ λιμενικαὶ καταθῆκαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ εἰς διάστημα 35 χιλιομ., παρὰ ταύτας δὲ τεράστια ἀποθήκαι ἐμπορευμάτων ἐξ ὄλου τοῦ κόσμου.

Δόβερ, παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί. Ἔχει λιμένα τεχνητόν, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἢ συντομωτέρα διεκπεραίωσις εἰς τὴν Γαλλίαν (τὸ Καλαί).

Πόρτισμουθ (230), ὁ πρῶτος ναύσταθμος τοῦ κράτους
Σαουθάμπτον (135), ὁ λιμὴν τῶν διαπλεόντων τὸν Ἀτλαντικόν.

Πλύμουθ (113), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, ἔχων μεγάλην συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς.

Βριστόλη (380), μεγάλη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις.
Κάρδιφ (185), ἡ τρίτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Μ. Βρετανίας, ἡ πρώτη δ' ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ γαιάνθρακος.

Σουάνση (120), μέγας λιμὴν τοῦ γαιάνθρακος.
Βίρμιγχαμ (300), κέντρον μηχανουργίας καὶ συγκοινωνίας.
Νότιγχαμ (265), βιομήχανος.
Σεφφίλδη (500), μετὰ περιφήμων χαλυβουργίων.

Δίβερπουλ (800), ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κόσμου, πρώτη δὲ κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ βάρβακος, καὶ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἀγγλίας διὰ τοὺς διαπλέοντας τὸν ὠκεανόν.

Μαγχεστρία (Manchester) καὶ **Σαλφόρδη** (ἔμου 950 χιλ. κ.), αἱ πρῶται πόλεις τοῦ βάρβακος ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ περιοχὴ αὕτη μετὰ τῆς Λιθερπούλης ἀποτελοῦν τὴν μᾶλλον πυκνῶς κατοικημένην περιοχὴν τῆς Εὐρώπης.

Λήδς (460) καὶ **Βράδφορτ** (290), αἱ κυριώταται θέσεις τῆς ἐριουργίας, ἰδίως τῆς ταπητουργίας.

Χούλ (290), ἐμπορικὸς λιμὴν (ἰδίως ξυλείας ἐκ Νορβηγίας καὶ Σουηδίας), μετὰ ναυπηγείων.

Σούλδερλανδ καὶ **Σιελδε** (110), ἐξαγωγικοὶ λιμένες τοῦ γαιάνθρακος. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Νεοκάστελλον (Newcastle, 270), μετὰ σιδηρουργείων καὶ ναυπηγείων.

2) Ἐν τῇ Σκωτίᾳ·

Εδιμβούργον (340, αἱ Ἀθήναι τοῦ βορρᾶ), πόλις πανεπιστημιακῆ.

Γλασκώβη (1 ἑκατομ.), τὸ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις.

Ἀβερδὴν καὶ Δούνδη, λιμένες ἀλιευτικοί.

3) Ἐν τῇ Ἴρλανδίᾳ·

Δουβλίνον (400), ἡ πρωτ. τῆς Ἴρλανδίας, ἐμπορικὸς λιμὴν.

Βέλφαστ (400), ἡ πρώτη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἴρλανδίας, μετὰ ναυπηγείων

Κόρκ (75), κέντρον τῶν ταριχευτῶν κρεάτων.

— Ἡ μετὰ τῆς Ἑλλάδος συγκοινωνία τῆς χώρας τελεῖται ταχύτερα διὰ μέσου τῆς Γαλλίας (Ἰδ. συγκοινωνίαν Λονδίνου-Παρισίων σελ. 34.)

— Τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει **προσβεία** ἐν Λονδίῳ, **γενικὰ προσενηία** ἐν Λονδίῳ, Λίβερπουλ καὶ Κάρδιφ, ἄλλα δὲ **προξενεῖα** εἰς πλείστας πόλεις τῆς Μεγ. Βρεττανίας καὶ Ἰρλανδίας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ὑπὸ τὸ ὄνομα Κεντρικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνεται ἅπας ὁ πρὸς Α. τῆς Γαλλίας κορμός, ὁ ὁποῖος φθάνει μέχρι τοῦ εὐρυνομένου βορειανατολικοῦ τμήματος τῆς ἠπείρου, κατὰ τὴν Ῥωσίαν. Ἀποφύσεις τούτου εἶνε αἱ χερσόνησοι Ἀπεννινικὴ καὶ Βαλκανικὴ (πρὸς Ν.) καὶ ἡ Κιμβρική (Ἰουτλανδική) πρὸς Β.

1. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

[30.000 τετραγ. χιλ.ὄμ., ἦτοι τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς Ἑλλάδος, 8 ἑκατ. κατ.—260 κάτ. ἀνὰ 1 τετραγ. χιλ.ὄμ.]

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ Βέλγιον εἶνε τὸ πυκνότατα κατοικημένον κράτος τῆς Εὐρώπης (μετὰ τὴν Σαξονίαν). Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτοῦ θέσιν καὶ εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανίαν.

Θέσις. Τὸ τριγωνόσχημον βασίλειον τοῦ Βελγίου κατέχει τὴν διάβασιν ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἀφ' ἐτέρου βρέ-

χεται ἐπὶ μικρὸν ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξαίρετος ὁδὸς ἐκ τῆς Μεγ. Βρετανίας εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Ἔδαφος καὶ ποταμοί. Τὸ Βέλγιον διακρίνεται εἰς πεδινὸν καὶ ὄρεινόν. Τὸ πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν εἶνε πεδιάς, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Σκάλδης, τὸ δὲ Ν. Α. κατέχει χαμηλὸν σύστημα διαβρωσιγενῶν ὀρέων, ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ἄρδεννα**. Ταῦτα διασχίζει ὁ Μώσας (Maas) μετὰ τῶν ποραποτάμων αὐτοῦ. Ὁ ποταμὸς οὗτος χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῆς ἐνδοχώρας. Ὁ Σκάλδης ὅμως εἶνε πολὺ τούτου χρησιμότερος, διότι διὰ τῆς εὐρείας αὐτοῦ ἐκβολῆς ἀνοίγεται ὑπερωκεάνειος πλοῦς (ἐκ τῆς Ἀμβέρσας).

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς κατὰ τε τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν διακρίνεται εἰς δύο· εἰς **Φλαμανδοὺς** (συγγενεῖς πρὸς τοὺς Γερμανοὺς), ὁμιλοῦντας Γερμανικὴν γλῶσσαν, καὶ εἰς **Βαλλόνους** (συγγενεῖς πρὸς τοὺς Γάλλους), ὁμιλοῦντας Γαλλικὴν. Οἱ Βαλλόνιοι ἀποτελοῦν τὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων, ἐνῶ οἱ Φλαμανδοὶ εἶνε μᾶλλον γεωργικὸς καὶ ναυτικὸς λαός. Πάντων ἡ θρησκεία εἶνε ἡ δυτικὴ χριστιανικὴ. Οἱ Βέλγοι εἶνε ἄνθρωποι θετικοί, εὐφροεῖς καὶ ἐπιχειρηματίαι.

Τὸ βασίλειον τοῦ Βελγίου, ὡς ἰδίου κράτους, χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1830, διότι πρότερον ἦτο ἠνωμένον μετὰ τῶν κάτω χωρῶν τῆς Ὀλλανδίας.

Ἄσχολία τῶν κατοίκων. Τὸ Βέλγιον εἶνε χώρα βιομηχανικὴ. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν (τὰ 42 %). Μετὰ ταύτην ἔπεται ἡ γεωργία (21 %) καὶ τὸ ἐμπόριον (12 %).

Ἡ Γεωργία ἀσκεῖται κατὰ τὰς βορείους καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας. Καίτοι περιωρισμένης ἐκτάσεως, εἶνε ἐντατικὴ, ἀκολουθοῦσι τὰς προόδους τῆς γεωργικῆς ἐπιστήμης. Τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Φλαμανδίας (Φλάνδρας) παράγει δημητριακοὺς καρπούς, οἱ ὅποιοι ὅμως εἶνε ἀνεπαρκεῖς εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας. Σπουδαῖα διὰ τὴν βιομηχανίαν προϊόντα εἶνε τὸ λίνον, τὰ τεύτλα καὶ ἡ βρυωνία, ἄλλα δὲ καπνός, λαχανικὰ καὶ ὀπῶραι. Δάση ὑπάρχουν ὀλίγα κατὰ τὰ Ἄρδεννα.

Ἡ κτηνοτροφία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη. Τρέφονται ἰσχυροὶ ἴπποι καὶ ἀγελάδες, σπουδαῖα δ' εἶνε ἡ γαλακτοκομία (τυρὸς τῆς

Λιμβούργης). Χοίροι, πρόβατα, όρνιθες, κόνικλοι ώς και μελισσοκομία υπάρχουν Ν. Α. και εις τας άμμώδεις βορείους άκτάς.

Όρυκτά και βιομηχανία. Η βιομηχανία προάγεται λόγω των πολυτίμων μετάλλων τής χώρας. Ζώνη λιθανθράκων και σιδήρου εκ τής Γαλλίας διήκει δια του Σάμβρη ποταμού (παραποτ. του Μώσα) και του Μώσα. Ετησίως εξορύσσονται 23 εκατ. τόν. γαιανθράκων ¹ (έν Ελλάδι 200 χιλ. τόν. λιγνιτών) και 2 ¹/₂ εκατ. σιδήρου. Άλλα όρυκτά ή χώρα έχει ψευδάργυρον, μόλυβδον, πυρίτιν λίθον και πορσελλάνην. Άκονόλιθοι εξάγονται εις όλον τον κόσμον, λαμβάνει όμως άλλας εκ του έξωτερικού.

Τα βιομηχανικά εργοστάσια του Βελγίου κείνται παρά τους άγρούς. Οί εργάται των εργοστασίων εινε και κάτοχοι γαιών, άλλάσσοντες τας εργασίας των κατά τας εποχάς του έτους. Περίφημα εινε τα λινά και έριοϋχα υφάσματα τής Φλάνδρας, τα τρίχα-πια, οί τάπητες και τα όλοσηρικά (βελουδα) των Βρυξελλών, των Βρυγών και άλλων πόλεων. Όπλα κατασκευάζονται έν Λιέγη (Λιέζ), πολλαχού δ' άκμάζει ή βιομηχανία του χάριτου, τής δάλου, των δερμάτων, του ζύθου, των χημικών προϊόντων και των τροφίμων.

Τό Έμπόριον του Βελγίου εινε ζωηρότατον. Δέν περιορίζεται μόνον εις την εισαγωγήν ύπερωκεανείων άκατεργάστων ύλών και τροφίμων, αλλά κατέχει και σπουδαίον διακομιστικόν έμπόριον δια τα πλησιόχωρα κράτη.

Δια την **έσωτερικην και διακομιστικην συγκοινωνίαν** χρησιμεύουν σιδηροδρομ. γραμμαι και διώρυχες. Αί σιδηροδρομικαι γραμμαι εινε αί πυκνόταται τής γής (10.000 χιλιομ., τετραπλάσαι κατά την έκτασιν των Έλληνικών). Αί δε πλωται όδοι κατέχουν μήκος 2,000 χιλιομ. Κέντρον του σιδηροδρ. δικτύου ώς και των διωρύχων εινε αί Βρυξέλλαι. Ταχειται άμαξοστοιχίαι εξ Όστάνδης διέρχονται δια Βρυξελλών προς την Γερμανίαν, την Γαλλίαν και άλλα κράτη τής Κεντρικής Εύρώπης.

Τό έμπορικόν ναυτικόν του Βελγίου εινε μικρότερον του τής Ελλάδος (180 χιλ. τόν.), όλη δ' ή αξία του έμπορίου ύπολογίζεται έτησίως εις 11 εκατομ. γαλ. φράγκων δια την εισαγωγήν

1. Το ¹/₃ τούτων εξάγεται εις την Άγγλίαν.

και 9 εκατ. δια την εξαγωγήν. Το Βέλγιον εισάγει **τρόφιμα** (σίτον) ἀραβόσιτον, καφέ) και **ἀκατεργάστους ύλας** δια την βιομηχανίαν (έριον, βάμβακα, δέρματα, έλαστικόν κόμμι, λίνον κ.λ.π.), έξάγει δέ **γαιάνθρακας και βιομηχανικά προϊόντα**.

Το μετά της Ελλάδος έμπόριον τῷ 1923 είχεν ως εξής (κατά χιλιάδας δρχ.).

Εισαγωγή εξ Ελλάδος

Έξαγωγή εις Ελλάδα

Σταφίς και καπνός.....	54.289	Γαιάνθρακες, σίδηρος και άλλα	
Όινοι.....	6.042	μέταλλα.....	54.312
Όρυκτά και μέταλλα.....	4.645	Υφάσματα διάφορα.....	39.207
Έρια και δέρματα.....	1.039	Μηχαναί και είδη σιδηρᾶ.....	22.184
Δασικά προϊόντα.....	500	Χρώματα και φαρμακ. προϊόντα	14.731
		Δέρματα και λιπάσματα.....	7.138
		Καφές και άποικιακά.....	10.558
		Ζάχαρις.....	6.652
		Υαλοπίνακες και φιάλαι.....	7.698
		Χάρτης.....	4.432
Έν όλῳ	66.515	Έν όλῳ	166.912

Πόλεις. **Βρυξέλλαι** (700 χιλ. κ. μετά των προαστείων), πρωτ. και κέντρον τῆς Βελγικῆς συγκοινωνίας, σπουδαιοτάτη βιομηχανική και έμπορική πόλις. Έδρα έτι τεχνῶν και έπιστημῶν.

Άμβέρσα (400), ή δευτέρα έμπορική πόλις τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης (πρώτη τὸ Άμβούργον). Εἰς ταύτην φθάνουν δια τοῦ Σκάλδιος και τὰ ύπερωκεάνεια πλοία. Η πρώτη πόλις τοῦ κόσμου κατά την αγοράν των δημητριακῶν καρπῶν, τοῦ καφέ τῆς Βραζιλίας, τοῦ πετρελαίου, τοῦ βάμβακος τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ έρίου τῆς Ἀργεντινῆς, τοῦ έλαστικοῦ κόμμιως και τοῦ έλεφαντόδοντος τοῦ Κόγγου. Έχει προσέτι σπουδαία ναυπηγεῖα και μεγάλας τραπέζας.

Γάνδη (170), ἐπὶ τοῦ Σκάλδεως και ἐπὶ τῆς πρὸς τὰς Βρυγας διώρυχος, κέντρον τῆς Βελγικῆς βαμβακουργίας και λινουργίας.

Βρύγαι (55), βιομηχανική πόλις συνδεομένη μετά τῆς θαλάσσης δια διώρυχος.

Όστάνδη (45), θαλάσσιος λιμὴν.

Λιέγη (Λιέζ, 170), ἐπὶ τοῦ Μώσα, κέντρον τῆς μεγάλης Βελγικῆς μεταξουργίας

Βερβιέ (Verviers) και **Λουβαίν**, νέαι βιομηχανικαὶ πόλεις.

—Τὸ Βέλγιον ἔχει ἀποικίαν τὸ **Βελγικὸν Κόγγον**, ἐν τῇ Ἀφρικῇ (15 ἑκατ.).

—Γεν. προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν Βρυξέλλαις, προξενεῖα ἐν Γάνδη καὶ Λουβαίν, ὑποπροξενεῖα δ' ἐν Λιέγη, Ὀστάνδη καὶ ἀλλαχοῦ.

2. ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

2600 τετρ. χιλ. (ἴσον τῇ Ἀττικῇ).—265.000 κάτ.

Τὸ δουκάτον τοῦτο ἦτο ἄλλοτε ἠνωμένον μετὰ τῆς Ὁλλανδίας. Ἀπὸ τοῦ 1867 εἶνε οὐδέτερον κράτος, ἀπὸ δὲ τοῦ 1918 εἶνε ἠνωμένον οἰκονομικῶς μετὰ τοῦ Βελγίου.

Ἡ χώρα εἶνε εὐφορωτάτη, πλουσία δ' εἰς κοιτάσματα σιδήρου καὶ χάλυβος (ἐτησίαι ἀπόδοσις 7 χιλ. τόν.), ἀκμάζει δ' ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ βιομηχανία.

Ἐν τῇ πρωτ. **Λουξεμβούργω** ὑπάρχει ἑλλην. προξενεῖον.

3. ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ ἢ ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

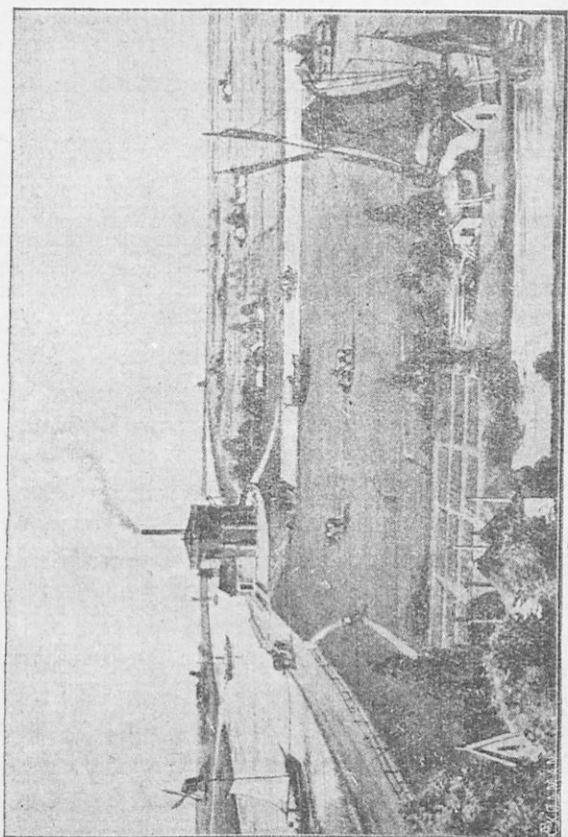
[34 000 τετρ. χιλ.—8 ἑκατ. κάτ.—238 κ. ἀνά 1 τετρ. χιλ.]

Γενικὴ ἄποψις. Ἡ Ὁλλανδία, ἴση σχεδὸν πρὸς τὸ Βέλγιον, κεῖται πρὸς Β. αὐτοῦ καὶ συνορεύει μετὰ τῆς Γερμανίας. Βρεχομένη ὑπὸ τῆς Βορείου ἢ Γερμανικῆς θαλάσσης κατέχει εὐνοϊκὴν θέσιν. Οὐχ' ἦττον ὄρει φυσικοὶ κωλύουσι τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους, καὶ μόνον ἐξαιρετικὴ ἀνθρωπίνῃ ἐνέργεια ἀναδεικνύει τὸ κράτος τοῦτο ἐκ τῶν μᾶλλον προηγημένων εἰς τὸν πολιτισμὸν.

Ἔδαφος καὶ ὕδατα. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶνε προσχωσιγενές, παραχθὲν ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἐκβαλλόντων ποταμῶν Ρήνου, Μώσα καὶ Σκάλδεος. Τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῆς Ὁλλανδίας κατέχει τὸ δέλτα τῶν ποταμῶν τούτων, συνιστάμενον ἐξ ἰλύος καὶ ἄμμου. Τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς ἐκτάσεως ταύτης εἶνε χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διό, ὅπου ἐλλείπουν ὑψηλοὶ θῖνες, ὑψηλὰ τεχνητὰ φράγματα ἐμποδίζουσι τὴν εἰσορῆν τοῦ ὕδατος εἰς τὴν χώραν. Τινὲς μάλιστα κόλποι ἔχουν σχηματισθῆ διὰ κατακλυσμῶν

(ὡς ὁ τοῦ Τσουτίδερ). Τοιαῦτα ἐδάφη ἐπανακτῶνται διὰ νέων φραγμάτων καὶ ἀποχετεύσεως τοῦ ὕδατος (Polders).

Οἱ ποταμοὶ ἐκβάλλουν διὰ πολλῶν βραχιόνων καὶ εἶνε σπουδαῖοι εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν. Ὁ *Ρήνος* ἔχει ἐνταῦθα εὖρος 700 μ. καὶ βάθος 4. Εἰς τινὰ μέρη αἱ ὄχθαι προστατεύονται διὰ προχω-

Ἐδαφος τῆς Ὀλλανδίας (παρὰ τὴν Ἀρλέμην) προδ' αὐτενόμενον διὰ προχωμάτων καὶ διωρύγων.

μάτων. Ἄλλ' ὕδωρ ὑπάρχει πανταχοῦ, ὑπογείως, ἐπιγείως, ἢ δ' ὑγρασία αὕτη αὐξάνεται ὑπὸ τῶν ὑγρῶν ἀνέμων ἐκ τῆς θαλάσσης. Πολυάριθμοι ἀνεμόμυλοι καὶ διώρυχες χρησιμεύουν πρὸς ἀποχέτευσιν τοῦ ὕδατος.

Κάτοικοι. Οί Ὀλλανδοί εἶνε φυλῆς γερμανικῆς (ξανθοί καὶ γαλανόφθαλμοι), κατὰ δὲ τὴν θρησκείαν εἶνε χριστιανοί, τὸ πλεῖστον διαμαρτυρόμενοι. Ἡ διαρκὴς μετὰ τῆς θαλάσσης πάλῃ ἔχει καταστήσει αὐτοὺς ἐνεργητικούς, βρωμαλέους, φλεγματικούς, ὑπομονετικούς. Ἡ τοιαύτη ἀσχολία ἀνέπτυξεν αὐτοὺς εἰς λαὸν ναυτικὸν καὶ ἐμπορικόν. Ἦναγκασμένοι νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὸν καθαρισμὸν τῶν μετάλλων, τὰ ὁποῖα ὀξυδοῦνται ἐκ τῆς ὑγρασίας, ἔχουν καταστήσει παροιμιώδεις διὰ τὴν καθαριότητα.

Οἱ Ὀλλανδοί ἔχουν μεγάλας ἀποικίας εἰς τὰς Ἰνδικὰς νήσους, ἐπταπλασίας τοῦ βασιλείου κατὰ τὸν πληθυσμὸν.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ ἐνεργητικότης καὶ ἡ θέλησις τῶν Ὀλλανδῶν ἀπλοῦται εἰς ἔλους τοὺς οἰκονομικοὺς κλάδους. Πλέον τοῦ τρίτου τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Κατὰ τὰ ἐλώδη μέρη καλλιεργεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ σήκαλις, ἡ βρώμη, καίτοι τὰ τοιαῦτα μέρη δὲν εἶνε εὐνοϊκὰ διὰ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς. Μᾶλλον εὐδοκίμοῦν τὰ γεώμηλα, τὰ τεῦτλα, τὰ κρόμμυα, τὸ λίνον, ὁ καπνός. Εἰς τοὺς κήπους εὐδοκίμοῦν τὰ ὄσπρια καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα προορίζονται διὰ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς βορείους χώρας.

Οἱ λειμῶνες κατέχουν μεγαλυτέραν ἔκτασιν, τὰ 37 % τῆς ὅλης ἐπιφανείας. Εἰς τοὺς ὑγροὺς λειμῶνας αὐξάνουν μεγάλοι βες καὶ ἀγελάδες, γάλα δέ, βούτυρον καὶ τυρὸς ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Προσέτι ἵπποι, χοῖροι, πρόβατα καὶ ὄρνιθες τρέφονται κατὰ ποσότητος.

Ἡ ἀλιεΐα, ἡ τε παράκτιος καὶ ἡ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης ἀποφέρει ἀρέγγας, ὄστρεα καὶ καραβίδας

Ὀρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Λόγῳ τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους, ἡ Ὀλλανδία στερεῖται οὐ μόνον πολυτίμων ὀρυκτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν λίθων. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ δένδρα εἶνε σπάνια, ἐλλείπουν ἐνταῦθα αἱ τε λίθιναι καὶ ξύλιναι οἰκίαι, κατασκευάζονται δ' αὐταὶ ἐξ ὀπτῶν λίθων. Τύρφη χρησιμεύει ὡς θερμαντικὴ ὕλη, ὡς κινητήριος δὲ δύναμις τῶν ἀλευρομύλων καὶ ἐλαιουργείων ὁ ἄνεμος.

Οἱ σπουδαιότατοι βιομηχανικοὶ κλάδοι τῆς Ὀλλανδίας συνδέονται μετὰ τῆς ναυτιλίας. *Ναυπηγεῖα, μηχαναί, ἱστία, καλώ*

μέγιστον ἐμπόριον, ἴδιον καὶ διακομιστικόν, εἰς τοῦτο δὲ στηρίζεται κυρίως ὁ οἰκονομικὸς αὐτῆς πλοῦτος. Ὁ ναυτικὸς αὐτῆς στόλος ὑπερβαίνει τὰ 1000 ἀτμόπλοια ἔχοντα χωρητικότητα 2 1/2 χιλ. τόν. (2 1/2 φορὰς μεγαλύτερος τοῦ τῆς Ἑλλάδος). Πλὴν τούτου ἔχει καὶ μέγαν στόλον ἐν τῷ Ῥήνῳ καὶ τὰς διαπλεομένας διώρυχας. Ἡ κίνησις τοῦ ἐμπορίου τελεῖται κατὰ πρῶτον μὲν λόγον μετὰ τῆς Γερμανίας, ἀκολούθως δὲ μετὰ τῆς Μεγ. Βρεττανίας καὶ τῆς Ρωσίας (ἐν ὅλῳ ἀξίας 15 δισεκατ. φρ.)

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἑξῆς (κατὰ χιλιάδ. δρχ).

<i>Εἰσαγωγή ἐξ Ἑλλάδος</i>		<i>Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα</i>	
Σταφίς καὶ κικνός.....	173.048	Γεώμηλα, ἄρτυρα, κικνός..	23.149
Λευκόλιθος καὶ σμύρις.....	6.131	Ἐλαια καὶ φαρμακ. εἴδη..	23.750
Οἶνοι.....	3.851	Ἐξόσματα.....	12.898
		Χάρτης.....	12.551
		Τυροί, βούτυρον, δέρματα..	7.413
		Ζάκχαρις.....	6.971
Ἐν ὅλῳ.....	183.030	Ἐν ὅλῳ.....	86.232

Ἄδραμα. Ἡ Ὄλλανδία ἔχει μέγιστον σύστημα συγκοινωνίας διὰ διωρύχων (5000 χιλίόμε.). Σιδηροδρ. γραμμαὶ εἶνε ἐν ὅλῳ 3400 χιλ. (περισσότεραι τῶν Ἑλληνικῶν). Αἱ συγκοινωνίαι αὐταὶ συνεχίζονται εἰς τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Γερμανίαν. Μέγα ἐμπόριον τελεῖται διὰ τοῦ Ῥήνου.

Οἱ μέγιστοι λιμένες καὶ αἱ λοιπὰ μεγάλα πόλεις.

Ἄμστερδαμ (Amsterdam, 65 χ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ὄλλανδίας, διασχιζομένη ὑπὸ πολυαριθμῶν διωρύχων. Κειμένη κατὰ τὸν ἀβαθῆ κόλπον τῆς Ἰσοῦδερ, συνδέεται μετὰ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης διὰ διωρύχων. Εἶνε ἡ πρώτη ἀγορὰ τοῦ κόσμου ὅσον ἀφορᾷ τὴν κινίνην καὶ τὸν κασσίτερον, μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων κατὰ τὰ διάφορα ἀποικιακά. Ἔχει ἔτι ἀκμαίαν βιομηχανίαν (ἀδαμαντοπλῦσια κ. ἄ.), μουσεῖα ζωγραφικῆς καὶ ναυπηγικῆν σχολήν.

Ῥότερδαμ (500), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας. Ἡ ἀκμὴ αὐτῆς ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχει, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Μῶσα. Εἰς ἑκτασιν 35 χιλιομ. ἐκ τῶν ἐκβολῶν δέχεται τὰ μέγιστα θαλάσσια πλοῖα. Ἄφ' ἑτέρου εἶνε ἡ

φυσική ἀρχή τῆς ποταμοπλοίας μέχρι τῶν βιομηχανικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Γερμανίας, τῆς Βεστροφίας, τοῦ Ρούρ, τοῦ Σάαρ κ.λ.π. Εἶνε ὁ τρίτος λιμὴν τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, ἡ πρώτη ἀγορὰ τοῦ τεύου ἐν Εὐρώπῃ (μετὰ τὸ Λονδίνον), σπουδαιότατη δ' ἄλλων εἰδῶν (δημητριακῶν καρπῶν, πετρελαίου, ξυλείας, βάμβακος κ. ἄ.)

Χάγη (360), ἡ ἔδρα τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κυβερνήσεως.

Οὐτρέχτη (140), πόλις ἔχουσα ὑφαντουργεῖα.

Ἀρλέμη (71), γνωστὴ διὰ τὰ πολλὰ αὐτῆς ἄνθη (ἀγορὰ λειρῶν, σακίνθων, ναρκίσσων).

Γρόνιγγεν (90), κέντρον τῆς Βορείου Ὀλλανδίας, ἔνθα ἡ μεγίστη κτηνοτροφία.

— Ὑπάρχει Ἑλλην. πρεσβεία ἐν Χάγῃ, προξενεῖα ἐν Ἀμστελοδάμφ καὶ Ῥότερδαμ, ὑποπροξενεῖα δ' ἐν Γρόνιγγεν καὶ Φλέσσιγγκ.

4. ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[Πρὸ τοῦ πολέμου 541.000 τετρ. χιλ.—68 ἑκατ. κατ.

Σήμερον 450.000 τετρ. χιλ.—60 ἑκατ. κατ.

Πυκνότης 135 κατ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ.

3½ φορὰς μεγαλ. τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν.—Δεκαπλοσία τὸν πληθυσμόν].

Μέγεθος καὶ θέσις. Ἡ πρὸ τοῦ πολέμου Γερμανικὴ αὐτοκρατορία κατετάσσετο μεταξὺ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης ὡς τρίτη κατὰ τὴν ἑκτασιν (μετὰ τὴν Ῥωσίαν καὶ τὴν Αὐστροουγγαρίαν) καὶ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμόν. Σήμερον εἶνε μεγαλυτέρα ταύτης κατὰ τὴν ἑκτασιν ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰσπανία, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὸν πληθυσμόν. Κατὰ τὸν πόλεμον, πλὴν τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς, ἔχασε τὰς χώρας Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην, ὡς καὶ τμήματά τινα τῆς Πρωσσίας (περὶ τὰ 8 ἑκατομ. κατ.).

Ἡ θέσις αὐτῆς παρὰ τε τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ τὴν Βαλτικὴν (ἢ Ἀνατολικὴν) εἶνε σπουδαία. Ἡ Βόρειος ἀνοίγεται πρὸς τὰς δυτικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς ἐκεῖθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἐνῶ ἡ Βαλτικὴ πρὸς τὴν Δανίαν, τὴν Σουηδίαν, τὴν Φινλανδίαν, τὴν Ῥωσίαν καὶ τὰ νέα μικρὰ κράτη τῆς Βαλτικῆς. Τῶν θαλασσῶν σπουδαιότερα εἶνε ἡ Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα, διότι διὰ

ταύτης ἢ Γερμανία δύναται νὰ συμμετέχη εἰς τὸ διὰ θαλάσσης παγκόσμιον ἐμπόριον.

Διάπλασις τοῦ ἔδαφους. Τὴν Γερμανίαν διακρίνομεν εἰς ὄρεινὴν καὶ πεδινὴν. Τὸ νότιον καὶ νοτιοδυτικὸν μέρος τοῦ κράτους, ὑψηλότερον ὄν, καλεῖται Ἄνω Γερμανία, τὸ δὲ βόρειον, θαθύπεδον ὄν, καλεῖται Κάτω Γερμανία. Ὅριον τῆς Ἄνω καὶ Κάτω Γερμανίας εἶνε *ζώνη χαμηλῶν ἢ μετριῶν ὀρέων*, ἡ ὁποία ἀρχομένη ἐκ δυσμῶν ἀπὸ τῶν Ἀρδέννων τοῦ Βελγίου διήκει ἐγκαρσίως διὰ τῆς Γερμανίας καὶ τελευτᾷ κατὰ τὰ ὄρη Σούδητα. Μετὰ τῶν Ἀρδέννων συνέχονται τὰ σχιστολιθικά **Παραρρήνια** ὄρη, τὰ ὁποῖα διατέμνονται ὑπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ λαμβάνουν τὸ μέγιστον ὕψος πρὸς Ν., εἰς τὸν **Μέλανα Δρυμὸν** (ἴσον τῷ Ἑλικῶνι) ἐκ τούτου αἰ πηγαὶ τοῦ Δουνάβευς.

Εἰς τὰ νότια ὄρια τῆς Γερμανίας ὑψοῦνται βορειότεροί τινες κλάδοι τῶν Ἄλπεων (αἱ Βαυαρικαὶ Ἄλπεις καὶ αἱ Σαλτσβούργισαι), ἐκ τῶν ὁποίων αἰ πηγαὶ πολλῶν γερμανικῶν ποταμῶν (παραποτάμων τοῦ Δουνάβευς). Βορείως τούτων ἐκτείνεται τὸ **Σουαβικὸν—Βαυαρικὸν ὄροπέδιον**, ὡς καὶ τινα ἄλλα μικρότερα.

Τὸ **Γερμανικὸν βαθύπεδον** φθάνει μέχρις ἀμφοτέρων τῶν θαλάσσων, διαιρεῖται δ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἄλβιος εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικόν. Τὸ πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν ἔδαφος, τοῦ ὁποίου μέρος κατέχει ἡ Ὀλλανδία, εἶνε ἐντελῶς ἐπίπεδον. Τέσσαρες ἐνταῦθα θέσεις εἶνε ἐξαιρετοὶ φυσικοὶ λιμένες. Οἱ κόλποι Δολλάρτης καὶ Ἰάδης καὶ αἱ χωνοειδεῖς ἐκβολαὶ τοῦ Οὐϊσούργιδος (ἐνθα ὁ λιμὴν τῆς Βρέμης) καὶ τοῦ Ἄλβιος (ἐνθα ὁ λιμὴν τοῦ Ἀμβούργου). Τὸ ἀνατολικὸν Γερμανικὸν βαθύπεδον ἔχει ἐνιαχοῦ σημαντικὰς ἀνωμαλίας, προερχομένας ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν παγετῶνων. Κατὰ τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς ἐκτείνεται ζώνη θινῶν, αἱ ὀλίγαι δ' ἐνταῦθα παράλια πόλεις ἔχουν ἐμπόριον κυρίως μετὰ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν. Ἡ ἐκ τῆς θαλάσσης ταύτης ἀνοιχθεῖσα διώρουξ τοῦ **αὐτοκράτορος Γουλιέλμου** μέχρι τῆς Βορείας, σκοπὸν ἔχει ὅπως προαγάγῃ τὸ ἐμπόριον τῶν Βαλτικῶν χωρῶν μετὰ τοῦ παγκοσμίου τοιούτου.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Γερμανίας δὲν εἶνε πολυὺδροὶ ὅπως ἄλλων χωρῶν, εἶνε ὅμως μεγάλης ἀξίας διὰ τὸ πλώμιον αὐτῶν. Αἱ ποτάμια χῶραι στρέφονται οὐ μόνον εἰς τὴν Βόρειον

καὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, ἀλλὰ διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

α') Σπουδαιότατος διὰ τὴν οἰκονομίαν εἶνε ὁ **Ῥήνος**, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀγ. Γοτθάρδου (τῶν Ἀλπεων). Ὁ ἀνώτατος ροὺς τούτου διέρχεται τὴν Ἑλβετίαν μέχρι τῆς πόλεως Βασιλείας. Ἐκεῖθεν διακρίνεται εἰς τὸν ἄνω Ῥήνον (μέχρι τοῦ Μάϊντς), εἰς τὸν μέσον Ῥήνον (μέχρι τῆς Βόννης) καὶ εἰς τὸν κάτω Ῥήνον (μέχρι τῶν ἐκβολῶν). Ἡ μεγίστη διὰ τοῦ Ῥήνου συγκοινωνία ἄρχεται ἀπὸ τῆς πόλεως Μανχάϊμ, τῆς τετάρτης πόλεως τῆς Γερμανίας κατὰ τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον. Δέκα ἄλλοι παραπόταμοι τοῦ Ῥήνου εἶνε πλωτοὶ (Νέκκαρ, Μάϊν, Μοσέλης μετὰ τοῦ Σάαρ, Ροῦρ κ. ἄ.). Ὁ Ῥήνος εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων πλωτῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν ἐκβάλλουν καὶ οἱ πλωτοὶ ὡσαύτως **Ἔμς**, **Οὐῖσουργις** (Warer) καὶ **Ἀλβις**.

β') Εἰς τὴν Βαλτικὴν ἐκβάλλουν ὁ **Ὄδερ**, καὶ ὁ **Οὐῖστούλας**. Ὁ Ὄδερ εὐρύνεται παρὰ τὴν πόλιν Στεττίνον, ὅπου σχηματίζεται καὶ μεγάλη λιμνοθάλασσα. Εἶνε σπουδαιότατος διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν πολλῶν ὀρυκτῶν καὶ τῆς ξυλείας τῆς ἐπαρχίας Σιλεσίας. Ὁ δὲ Οὐῖστούλας (Weichsel), ἐκ τῶν Καρπαθίων πηγάζων, ἀπεξενώθη νῦν τῆς Γερμανίας, διότι τὸ ὑπὸ τούτου διαρρέομενον ἄλλοτε τμήμα τῆς Γερμανίας ἔχει παραχωρηθῆ εἰς τὴν Πολωνίαν.

γ') Ὁ **Δούναβις**, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶνε πλωτὸς κατωτέρω τῆς Οὐλμης. Διὰ τῆς διώρυχας τοῦ Λουδοβίκου συνδέεται μετὰ τοῦ Ῥήνου. Οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Λέχ, Ἰσάρ, Ἰνν, ὡς καὶ ἄλλοι ἐν τῇ Αὐστρίᾳ καὶ Νοτιοσλαβίᾳ, κατέρχονται ἐκ τῶν Ἀλπεων.

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Γερμανίας εἶνε πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος μᾶλλον εὐκρατον, ἐνῶ πρὸς Ἀ. καθίσταται ἠπειρωτικώτερον, καὶ δὴ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Πρωσίᾳ. Ἡ σχετικῶς ἀνωτέρα θερμοκρασία εἶνε εἰς τὴν χαμηλὴν κοιλάδα τοῦ Ῥήνου (10°—11°), ἐπιτρέπουσα καὶ τὴν εὐδοκίμησιν τῆς ἀμπέλου. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κανονικῶς (50—70 ἑκατοστ. ἐν τῷ βαθυπέδῳ, ἀφθονώτεραι δ' εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη).

Πυρσικὸς πλοῦτος. Τὰ δάση πάλαι ἐκάλυπτον πᾶσαν τὴν χώραν. Σήμερον τὸ ἔδαφος ἐγυμνώθη χάριν τῆς καλλιεργίας, σφ-

ζονται όμως αρκετά κατά τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας, ὅπου προφυλάσσονται μετὰ φροντίδος (26 % τῆς ἐπιφανείας).

Πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ πρὸς τὰς ἄλλαις ἐλώδη πεδία παρέχουν λειμῶνας πρὸς βοσκάς. Ἡ ἐκ τῶν Ἀρδέννων ὄρεινὴ ζώνη μέχρι τῶν Σουδήτων περιέχει σημαντικὸν ὄρυκτον πλοῦτον, τὸν ἀπαραίτητον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ ἐνταῦθα βιομηχανικὴ ἀκμὴ, ἰδίᾳ κατὰ τὸν Ῥήνον, ὁμοιάζει μετὰ τῆς Βελγικῆς.

Κάτοικοι. Τῶν **Γερμανῶν** διακρίνομεν τρεῖς ομάδας φυλῶν: τοὺς ἄνω Γερμανοὺς (πρὸς νότον), τοὺς κάτω Γερμανοὺς καὶ τοὺς Φρίζους κατὰ τὸ βαθύπεδον. Οἱ Φρίζοι κατοικοῦν πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν, εἰς τοὺτους δ' ἀνήκουν καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ Φλαμανδοὶ τοῦ Βελγίου. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν, πρὸς Ν. ἐπικρατοῦν οἱ παπικοὶ χριστιανοί, πρὸς Β. δ' οἱ διαμαρτυρόμενοι, οἱ ὅποιοι καὶ πλεονάζουν. Οἱ Γερμανοὶ εἶνε εὐτραφεῖς, ἰσχυροί, ξανθότριχοι καὶ γαλανόφθαλμοι. Ἀγαποῦν πολὺ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν παιδείαν. Εἰς τὰς ἀσχολίας αὐτῶν εἶνε πρακτικοὶ καὶ ἐπιδέξιοι. Εἰς τὰς ἀρετὰς ταύτας ὀφείλεται ἡ ἀνύψωσις τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν εὐρωστίας, ἢ ὅποια πρὸ τοῦ πολέμου εἶχε φθάσει εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ὁ πλοῦτος ταύτης εἶχεν ὑπερβῆ τὸν Γαλλικὸν καὶ ἔτεινε νὰ φθάσῃ τὸν Ἀγγλικὸν καὶ τὸν τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν.

Πολιτ. κατάστασις. Πρὸ τοῦ πολέμου τὸ Γερμανικὸν κράτος ἀπετελεῖτο ἐξ 22 μοναρχικῶν κρατῶν, μεγάλων καὶ μικρῶν, 3 δημοκρατουμένων πόλεων (Ἀμβούργου, Βρέμης καὶ Λυδέκκης) καὶ τὴν ἀμέσως ὑπὸ τοῦ κράτους διοικουμένην χώραν Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην. Σήμερον πάντα ταῦτα (πλὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης) ἀποτελοῦν ἐλεύθερα δημοκρατικὰ κράτη: μόνον συγχώνευσις μικρῶν κρατῶν ἐν τῇ Κεντρικῇ Γερμανίᾳ ἀπετέλεσε τὴν πολιτείαν Θουριγγίαν. Οὕτω σήμερον τὸ Γερμανικὸν κράτος ἀποτελεῖται ἐκ 18 ἐλευθέρων πολιτειῶν, τῶν ὁποίων μεγίστη καὶ κυριωτάτη ἡ Πρωσσία.

Πίναξ τῶν ἐλευθέρων πολιτειῶν τῆς Γερμανίας

	Ἐπιφ. εἰς τετρ. χιλίωμ.	Πληθυσμὸς κατὰ χιλ.
1. Πρωσσία (πρωτ. Βερολίνον)	300.000	37.800
2. Βαυαρία (πρωτ. Μόναχον)	76.000	7.200
3. Βυρτεμβέργη (πρωτ. Στουτ- τγάρτη . . . . .)	20.000	2.500
4. Σαξονία (πρωτ. Δρέσδη)	15.000	4.700
5. Βάδη (πρωτ. Καρlsruύη)	15.000	2.230
6. Μεκκλεμβούργον Σβε- ρῖνον. (πρωτ. ὁμών.) . . .	13.100	650
7. Θουριγγία (πρωτ. Γέρα)	11.800	1.510
8. Ἑσση (πρωτ. Δαρμστάττη)	7.700	1.300
9. Ὀλδεμβούργον (πρ. ὁμών.)	6.400	517
10. Βρουνσβίκη	3.700	500
11. Μεκκλεμβούργον Στρέ- λιτσον	2.900	105
12. Ἀγχάλτη	2.300	331
13. Δίππη	1.200	150
14. Βαλδέκκη	1.120	66
15. Ἀμβούργον	415	1.000
16. Σάουμβουργ-Δίππη . . .	340	46
17. Λυβέκκη	298	120
18. Βρέμη	256	120

Γεωργία. Τὸ καλλιεργούμενον ἔδαφος τῆς Γερμανίας κατέχει τὰ 48 % τῆς ὅλης ἐπιφανείας (τῆς Ἑλλάδος τὰ 22 %). Ἐκ φύσεως εἶνε ὀλίγον εὐφορον, ἀλλὰ διὰ τῆς βοήθειας χημικῶν λιπασμάτων καὶ πολυαριθμῶν μηχανῶν παράγει προϊόντα χρήσιμα πρὸς τροφήν καὶ βιομηχανίαν. Μέγα μέρος τῶν ἀγρῶν προορίζεται διὰ τὰ γεώμηλα, τῶν ὁποίων μεγάλη κατανάλωσις γίνεται ἐν τῇ χώρᾳ (τὸ 1/4 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς, πρὸ δὲ τοῦ πολέμου τὸ 1/3). Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, ὡς καὶ εἰς τὰ τεύτλα (τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς) ἡ Γερμανία εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς. Ἐκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ σήκαλις,

της οποίας μέρος πρὸ τοῦ πολέμου ἐξήγητο, ἐνῶν ὁ σίτος, ἡ κριθή καὶ ἡ βρώμη δὲν ἐπαρκεῖ.

**Πίναξ τῆς παραγωγῆς τῶν γεωμηλῶν
κατὰ κράτη εἰς ἑκατομ. τόννων.**

Εὐρώπη		Ἑνωμένη Ἀμερικὴ	
Γερμανία, ...	40,0	Ἑνωμένοι πολιτεῖαι	13,0
Ῥωσία	15,0;	Καναδάς	2,8
Γαλλία	13,0		
Μεγ. Βρεττανία καὶ Ἰρλανδία	6,0	Ἄσια	
Πολωνία	6,0;	Ἰαπωνία	0,8
Τσεχοσλοβακία	5,0	Αὐστραλία	
Οὐγγαρία	5,0	Αὐστραλία	0,4
Ἰσπανία	3,6		
Ὀλλανδία	3,1		
Βέλγιον	2,7	Παγκοσμία παραγωγή	150,0;
Ἰταλία	1,8	Ἑλλάδος	0,15

Εἰς ἐξαιρετικὰς περιοχὰς τὸ κλίμα ἐπιτρέπει τὴν εὐδοκίμησιν τῶν ἀμπέλων (κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου καὶ τῶν παραποτάμων Νέκκαρ, Μάιν κ. ἄ.). Μετὰ φροντίδος δὲ καλλιεργοῦνται καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸ κλίμα ὀπωροφόρα δένδρα (κερασεῖαι, δαμασκηνεῖαι, μηλέαι, ἀχλαδέαι) ὡς καὶ λαχανικὰ καὶ ἄνθη, ἰδίως κατὰ τὰ περίχωρα τῶν μεγάλων πόλεων.

Ἐκ τῶν διὰ βιομηχανίαν προοριζομένων εἰδῶν καλλιεργεῖται ἰδίως ἡ βουτανία, ὁ καπνός, ἡ κάνναβις καὶ τὸ λίνον.

Ἑκτηνοτροφία. Οἱ λειμῶνες τῆς Γερμανίας τρέφουσι πολλὰ ζῶα. Βόες καὶ χοῖροι εἶνε τριακονταπλάσιοι τῶν ἐν Ἑλλάδι, ἵπποι τεσσαρακονταπλάσιοι, ἐνῶ τὰ πρόβατα καὶ αἱ αἴγες εἶνε ἰσάριθμα τῶν ἐν Ἑλλάδι (9 ἑκατ.) Κατοικίδια πτηνὰ εἶνε ἀσυγκρίτως πολυαριθμότερα (60 ἑκατ.)

Ἄλιεῖα. Ἄλιεῖα ἰχθύων τελεῖται εἰς τὰ γλυκέα ὕδατα τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν, ὡς καὶ εἰς ἀμφοτέρας τὰς θαλάσσας. Αὕτη ἔμωξ δὲν δύναται νὰ συναγωνισθῇ μετὰ τῆς ἀγγλικῆς, τῆς γαλλικῆς

καὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἀλιείας. Ἡ εἰσαγωγή τῶν θαλασσίων ἰχθύων εἶνε περίπου τριπλασία τῆς γερμανικῆς ἀποδόσεως.

Ἵδρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ὁ μέγας πλοῦτος τῆς Γερμανίας στηρίζεται πρὸ πάντων εἰς τὸν γαιάνθρακα καὶ τὸν σίδηρον, τὰς βάσεις τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Καίτοι ἀνθρακοφόρα τμήματα τῆς Πρωσσίας ἔχουσι νῦν ἀποσπασθῆ τοῦ κράτους, ἡ Γερμανία ἐξορύσσει κατ' ἔτος περὶ τὰ 200 ἑκατ. λιθάνθρακων, 80 ἑκατ. τόν. λιγνίτου καὶ 20 ἑκατ. τόν. σιδήρου. Πλὴν τούτου ἔχει μύλυδον, ψευδάργυρον, ὄρυκτὸν ἄλας καὶ ὀλίγον χρυσόν. Κατὰ τοὺς λιθάνθρακας ὑπερβάλλεται μόνον ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν καὶ τῆς Ἀγγλίας, κατὰ δὲ τὸν σίδηρον καὶ τὸν μύλυδον μόνον ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν. Μέγισται βιομηχανικαὶ περιοχαὶ εἶνε κατὰ τοὺς γαιανθρακοφόρους τόπους, ὡς κατὰ τὰς χώρας τοῦ Ῥήνου, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Πρωσσίας Βεστφαλία, ἐν τῇ Σαξονίᾳ καὶ τῇ Ἄνω Σιλεσίᾳ. Λόγῳ ὅμως τῆς εὐκόλου συγκοινωνίας ἀνεπτύχθησαν καὶ ἄλλαι βιομηχανικαὶ θέσεις (Βερολίνον, Ἀνόβερον, Ἀμβούργον, Νυρεμβέργη, Στουτγάρτη). Οἱ μᾶλλον ἀναπτυχθέντες βιομηχανικοὶ κλάδοι εἶνε:

1) τῶν κλωστοηρίων καὶ ὕφασμάτων ἐκ βάμβακος, ἐκ καννάβου, ἐκ λίνου καὶ γιούτης. Μετὰ τούτων συνδέεται ἡ κατασκευὴ τῶν ἐνδυμασιῶν ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν, ἰδίᾳ ἐν Βερολίνῳ. Ἡ μεταξουργία δὲ συναγωνίζεται μετὰ τῆς Γαλλικῆς.

2) ἡ σιδηρουργία, διενεργουμένη πρὸς ποικίλας χρήσεις. Αἱ ἐκ ταύτης μηχαναὶ χρησιμοποιοῦνται οὐ μόνον ἐν τῇ χώρᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐξάγονται. Κατασκευάζονται σιδηροδρ. ἀτμομηχαναὶ καὶ σιδηροδρ. ἄμαξαι, ἀτμομηχαναὶ καὶ ἀτμολέβητες, ῥαπτομηχαναὶ καὶ γραφομηχαναὶ, γραφίδες καὶ βελόλαι, γεωργικαὶ μηχαναὶ καὶ ἐργαλεῖα, σύρματα, αὐτοκίνητα καὶ πλεῖστα ἄλλα.

3) Ἀκμαῖαι εἶνε ἔτι ἡ ναυπηγικὴ καὶ ἡ ἠλεκτροτεχνικὴ, ἡ κατασκευὴ ἐπιστημονικῶν ἐργαλείων, ἡ ἐπεξεργασία εὐγενῶν καὶ ἄλλων μετάλλων.

4) Ὡς πρὸς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν ἡ Γερμανία πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο ἡ πρώτη ἐν τῷ κόσμῳ. Καὶ νῦν ἔτι παράγει μεγάλην ποσότητα φωτογραφικῶν καὶ φαρμακευτικῶν εἰδῶν, θεϊκὸν ὀξύ, χλωρίον, ἀμμωνιακὸν ἄλας, βαφικὰ εἶδη, ἀρώματα κ.λ.π.

5) Ἀξιόλογα εἶνε ἡ χαρτοποιία ¹ καὶ ἡ δερματολογία, ὡς καὶ ἡ ἐπιπλοποιία, ἡ ὕδουρογία καὶ ἡ ἀδουροματοποιία. Μεγίστη εἶνε ἡ ποσότης τῆς παραγωγῆς τροφίμων, ζακχάρους, ζύθου, σοκολάτας, οἰνοπνευμάτων, ἀλάντων καὶ κονσερβῶν.

Ἐμπόριον. Παρὰ τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον ἀποτελεῖ τὸν ἕτερον κύριον παράγοντα τοῦ οἰκονομικοῦ πλούτου τῆς Γερμανίας. Ἡ Γερμανία εἰσάγει ἀκατέργαστον ὕλην καὶ προϊόντα τροφίμων, ἐξάγει δὲ βιομηχανικὰ εἶδη. Τῷ 1913 τὸ ἐμπόριον εἶχε φθάσει εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ αὔξησιν (26 ¹)₂ δισεκ. φρ.), τὸ δὲ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν εἶχεν ὑπερβῆ τὰ 3 ἑκατ. τόν. Ὁ πόλεμος συνέτριψε τὴν ἀκμὴν ταύτην, σήμερον δ' ἐργάζεται πυρετωδῶς πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν μεγάλων αὐτῆς ζημιῶν (νῦν ὁ στόλος ἔχει χωρητικότητα 2 ¹)₂ ἑκ. τόν). Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἐξῆς (κατὰ χιλιάδας δρχ).

Εἰσαγωγή ἐξ Ἑλλάδος		Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα	
Σταφίς καὶ καπνός.....	439.702	Μηχανικὰ καὶ μεταλλικὰ εἶδη	68.779
Τρεβινθέλαιον καὶ κολοφώνιον.....	12.219	Ἵψάσματα, ἱμάντες κ.τ.λ...	53.608
Δέρματα ἀκατέργαστα....	10.762	Χημικὰ καὶ φαρμακ. εἶδη...	40.071
Λευκόλιθος, σμύρις, μάρμαρα.....	8.782	Αὐτοκίνητα, λαμπτήρες κ.τ.τ.	36.082
Βάλανοι.....	719	Χάρτης διαφόρων εἰδῶν.....	20.219
		Γαϊάνθρακες καὶ μέταλλα...	13.635
		Ἐπιστήμον. καὶ μουσικὰ δργ.	10.115
		Ἵδουρηγικὰ εἶδη.....	9.435
Ἐν ὄλφ	473.978	Ἐν ὄλφ	275.441

Συγκοινωνία. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία τελεῖται οὐ μόνον διὰ τῶν μεγάλων ποταμῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πλήθους καταλλήλων διωρύχων, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τούτους εἴτε πρὸς ἀλλήλους εἴτε μετὰ τῆς θαλάσσης. Μεγαλυτέρα εἶνε ἡ διὰ τοῦ σιδηροδρ. δικτύου τελουμένη. Αἱ σιδηροδρ. γραμμαὶ ἐπεκτείνονται καὶ εἰς πολλὰ παραμεθόρια κράτη. Πλὴν τοῦ σιδηροδρ. κέντρου τοῦ Βερολίνου ὑπάρχουν καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὡς τὸ τῆς Λειψίας, τῆς Κολωνίας, τῆς Φραγκφούρτης, τῆς Νυρεμβέργης καὶ τοῦ Μονάχου. Οὕτως εὐνοεῖ-

1. Ἡ Γερμανία εἶνε ἡ πρώτη χωρὶς τῆς παραγωγῆς τοῦ χάρτου (1300 χιλ. τόν.). Τῷ τῆς ἀκολουθοῦσιν ἡ Μεγ. Βρετανία, ἡ Γαλλία, ἡ Σουηδία καὶ ἡ Ἰταλία.

ται ἡ λειτουργία πολλῶν ταχειῶν ἀμαξοστοιχιῶν. Σπουδαιότατα εἶνε αἱ ἐκ Παρισίων πρὸς Α. ἄγουσαι.

1) *Παρισίων—Ἀνατολῆς*. Αὕτη ἔχουσα ἀρχὴν τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν διέρχεται διὰ Στρασσοῦργου—Καρλσρούης—Μονάχου—Βιέννης καὶ ἄγει εἰς Κωνσταντινούπολιν ἢ Κωνσταντιζαν.

2) *Παρισίων—Καρλσβάδης—Πράγας*, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Σπουδαιόταται πόλεις.

1) Ἐν τῇ Γερμανικῇ βαθυπέδῳ (πρὸς βορρᾶν).

Βερολίνον, ἐπὶ τοῦ Σπρέου, παραποτάμου τοῦ Ἄλβιος, ἡ πρωτ. τῆς Πρωσσίας καὶ ὅλης τῆς Γερμανίας, ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων περὶ τὰ 3 1/2 ἑκατ. κατ. Εἶνε ἡ πρώτη ἐμπορικὴ θέσις τῆς μεσογείου Γερμανίας καὶ ἐκ τῶν πρώτων τραπεζιτικῶν καὶ χρηματιστικῶν πόλεων τῆς γῆς. Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἦτο ἔτι μικρὰ κώμη, ἐνῶ σήμερον εἶνε ἡ συναγωνίστρια τῶν Παρισίων κατὰ τε τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Σιειτίνον (240), κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀδερ, ὁ σπουδαιότατος θαλάσσιος λιμὴν τῆς Πρωσσίας καὶ ὁ σπουδαιότατος τῆς Γερμανίας ἐν τῇ Βαλτικῇ.

Καινιξβέργη (260), ὁ σπουδαιότατος λιμὴν τῆς Ἀνατολ. Πρωσσίας.

Δυβέκηη (115), ἐλεύθερος λιμὴν, σπουδαιότατος κατὰ τὸν μεσαίωνα.

Κιέλον (215), εἰς κολπίσκον τῆς Βαλτικῆς, κάλλιστος λιμὴν. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου τούτου ὀφείλεται εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν διώρυχα, ἡ ὁποία ἐντεῦθεν ἐνώνει τὴν Βαλτικὴν μετὰ τῆς Βορείου θαλάσσης.

Ἀμβουργον (1 ἑκατ. κατ., μετὰ τῆς παρακειμένης Ἀλτόνας 1200 χιλ. κ.), ἐλεύθερος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος. Καίριοι ἀπέχει τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ 100 χιλιόμε., ἡ ἐκθάθυνσις τῆς κοίτης ἐπιτρέπει νὰ πλέουν μέχρι τῆς πόλεως ταύτης καὶ τὰ μέγιστα τῶν πλοίων. Εἶνε ὁ ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Γερμανίας, κατὰ δὲ τὸ 1913 κατετάσσετο ὡς τρίτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς γῆς (μετὰ τὸ Λονδίνον καὶ τὴν Νέαν Ὑόρκην). Σπουδαιότατα προϊόντα διὰ τὸ διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον ἐκφορτώνονται : καφῆς (ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Εὐρώπης εἰς

τουτο), πετρέλαιον, βάμβαξ, δημητρ. καρποί, ὄρυζα, κακάον, ἔλαστικὸν κόμμι κλπ.

Βρέμη (260), ἐλευθέρα πόλις, 80 χιλ. μακρὰν τῆς θαλάσσης κατὰ τὸν Οὐῆσουργιν. Συγκοινωνεῖ μετὰ ἀπωτάτων χωρῶν, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀνατ. Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Μεγίστη εἶνε ἡ ἀγορὰ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ βάμβακος.

2) Ἐν τῇ Κεντρικῇ Γερμανίᾳ (ἐκ Δ. πρὸς Α.).

Ἀννόβερον (310), σπουδαία βιομηχανικὴ πόλις καὶ κέντρον αἰδηροδρ. γραμμῶν.

Βρουμβίκη (143) καὶ **Μαγδεμβούργον** (280), κέντρα τῆς ζακχαροποιίας.

Χάλλη (180), μετὰ ἀρχαιοτάτης βιομηχανίας.

Δειψία (600), ἡ μετὰ τὸ Βερολίνον καὶ Ἀμβούργον ἐμπορικωτάτη πόλις (βιβλιοπωρία, γουναρικά κλπ.)

Δρέσδη (550), πρωτ. τῆς Σαξονίας, μετὰ περιφήμων μουσείων.

Χέμνιτς (310), ἐν τῇ Σαξονίᾳ, βιομηχανικὴ πόλις τοῦ βάμβακος καὶ τῆς μετάξης.

Βερσλαυία (Βρεσλάου, 530), ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Πρωσσίας Σιλεσίας, σπουδαία βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

3) Ἐν ταῖς παρὰ τὸν Ῥήνον χώραις (τοῦ σιδήρου καὶ τῶν λιθανθράκων).

Δορμούνδη (300), κέντρον τῆς Βεστροφλικῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐξαγωγῆς. Συνδέεται μετὰ τῆς Βορείου θαλάσσης διὰ διώρυχος.

Ἔσση (440), ἐπὶ τοῦ Ῥούρ (παραπ. τοῦ Ῥήνου), ἔνθα μέγιστα χαλυβουργεῖται.

Δουῆσμπουργ (250), παρὰ τῇ συμβολῇ τοῦ Ῥούρ.

Δυσσελδόρφη (410), βιομηχανικωτάτη (μηχαναί, χημικὰ προϊόντα κ.ἄ.)

Ἀάχεν (160), πρὸς Δ., ἡ πόλις τῆς ἐριουργίας.

Κολωνία (640), κέντρον τῆς ποταμοπολιᾶς τοῦ Ῥήνου, ἡ σπουδαιωτάτη τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν πόλεων τῆς Δυτ. Γερμανίας. Ἀγορὰ δημητριακῶν κερπῶν καὶ μεταλλευμάτων. Βιομηχανία μηχανῶν, ζακχάρως, καπνοῦ καὶ χημικῶν προϊόντων. Περίφημα τὸ ἀρωματώδες ὕδωρ τῆς Κολωνίας καὶ ἡ σοκολάτα.

Ἐν τῇ νοτίῳ Γερμανίᾳ:

Φραγκφούρτη (435), ἐπὶ τοῦ Μάιν, σπουδαιοτάτη βιομηχανικὴ πόλις καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν.

Μάιντς (110), σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν.

Μαγχαΐμ (230), ἡ σπουδαιοτάτη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις τοῦ Ἄνω Ῥήνου.

Καρλσρούη (135), πρωτ. τῆς Βάδης, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ.

Στουτγάρδη (310), πρωτ. τῆς Βυρτεμβέργης. Βιομηχανικὴ καὶ κέντρον τῆς βιβλιοεμπορίας τῆς Νοτ. Γερμανίας.

Νυρεμβέργη (350), βιομήχανος, κέντρον σιδηροδρ. γραμμῶν.

Οὐλμη (56) καὶ **Ῥαισβόνη**, ἀρχαὶ ναυσιπλοῦτας τοῦ Δουνάβειως, ἰδίᾳ ἢ δευτέρα.

Αὐγούστα (Ἄουξμπουργ, 154), πόλις παρελθόντος μεγαλείου.

Μόναχον (630), πρωτ. τῆς Βαυαρίας, βιομήχανος μετὰ περιφήμων ζυθοποιείων. Ἀκμὴ καλῶν τεχνῶν (πινακοθηκαί) καὶ κέντρον σιδηροδρόμων.

— Ὑπάρχει Ἑλληνικὴ προσβεία ἐν Βερολίνῳ, Γεν. Προξενεῖα ἐν Καινιξβέργῃ, Κολωνίᾳ, Λειψία, Μονάχῳ, Στουτγάρδῃ, Φραγκφούρτῃ καὶ προξενεῖα ἐν Ἀννοδέρφῳ, Βρέμῃ, Βρεσλαυίᾳ, Δρέσδῃ, Κιέλῳ, Νυρεμβέργῃ καὶ ἀλλαχοῦ.

5. ΕΛΒΕΤΙΑ

[41300 τετραγ. χιλίωμ, ἤτοι τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Ἑλλάδος.— 3 800 000 κάτ.— 92 κάτ. ἀνὰ 1 τετραγ. χιλ., ἤτοι διπλάσιοι ἢ ἐν Ἑλλάδι].

Θέσις. Ἡ Ἑλβετία εἶνε κεντρικὸν κράτος ἀποκεκλεισμένον ἐντελῶς τῆς θαλάσσης. Παρὰ τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι κεῖται μεταξὺ τεσσάρων κρατῶν λίαν προηγμένων (ἰδ. χάρτην), οὕτω δὲ κατέχει τὰς μεταξὺ τούτων διαβάσεις.

Πυρσικὴ διέπλασις. Τὸ Ν. καὶ Α. μέρος τῆς χώρας κατέχουν τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῶν κεντρικῶν Ἄλπεων, πλήρη δασῶν, λιμῶνων καὶ λιμνῶν. Εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος ἐκτείνεται τὸ Ἑλβετικὸν ὄροπέδιον (ὕψ. 40)—600 μ.), εἰς δὲ τὰ Β. Δ. ὁ γυμνὸς Ἑλβετικὸς Ἰόρας.

Ἐκ τοῦ ὄρους Ἀγίου Γοτθάρδου πηγάζουν ὁ Ῥήνος καὶ ὁ Ῥοδανός, τρεφόμενοι ὑπὸ τῶν παγετῶνων καὶ τῶν χιόνων. Χαρα-

κτηριστικὸν δὲ τῆς Ἑλβετίας εἶνε αἱ ὠραῖαι αὐτῆς λίμναι, ἀποτέλεσμα τεκτονικῆς καὶ παγετώδους ἐνεργείας.

Κλίμα. Τὸ Ἑλβετικὸν ὄροπέδιον ἔχει κλίμα ἠπειρωτικόν· κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἔτους εἶνε ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Τὰ ἄλλα ὄρεινά μέρη ἔχουν κλίμα ψυχρόν. Βροχαὶ πίπτουν καθ' ἕλον τὸ ἔτος, περισσότεραι μάλιστα τὸ θέρος.

Ἡλιόσtings. Τὸ ὄροπέδιον ἄλλοτε ἦτο κεκαλυμμένον ἐντελῶς ὑπὸ δασῶν. Σήμερον ταῦτα κατέχουν τὰ 21% τῆς ὅλης ἐπιφανείας τοῦ κράτους. Τὸ ἥμισυ αὐτῆς χρησιμεύει διὰ τὴν ἀγρονομίαν, ἢ καλλιέργεια δὲ (13% τῆς ἐπιφ.) περιορίζεται εἰς εὐνοϊκὰ μέρη, ὅπου ἀκόμη εὐδοκιμεῖ καὶ ἡ ἄμπελος. Ἡ καλλιεργουμένη ζώνη ὑψοῦται μέχρις 700 μ., ὅριον τῶν ὀπωροφόρων δένδρων.

Ἡθνοτικοί. Τὸ Ἑλβετικὸν ἔθνος ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανοὺς (70%) κατοικοῦντας κατὰ τὴν ποταμίαν χώραν τοῦ Ρήνου, Γάλλους (22%) κατοικοῦντας κατὰ τὴν ποτ. χώραν τοῦ Ροδανοῦ καὶ Ἰταλοὺς (8%) πρὸς Ν. Κατὰ τὴν θρησκείαν 60% εἶνε διαμαρτυρόμενοι καὶ 40% δυτικοὶ (παπικοὶ) χριστιανοί. Ἡ Ἑλβετία συνίσταται ἐξ 25 δημοκρατικῶν πολιτειῶν (κantonίων) συνδεομένων ἑμοσπονδιακῶς. X

Ἡγεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ καλλιεργουμένη ἐπιφάνεια παράγει ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, καπνόν, οἶνον, κάνναβιν καὶ λίνον. Σπουδαιότεραι εἶνε αἱ ὀπῶραι, ἰδίᾳ κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ (μήλα, ἀπίδια, κεράσια).

Ἡ ὕγρασία τοῦ ἐδάφους καθ' ὅλην τὴν Ἑλβετίαν εἶνε εὐνοϊκὴ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Τὰ 2% τοῦ ἐδάφους προορίζονται διὰ ταύτην, ἢ ὅποια εἶνε καὶ ἡ κυρία πηγὴ τῆς Ἑλβετικῆς εὐημερίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βοῶν καὶ ἀγελάδων ὑπερβαίνει τὰ 2 ἑκατομ. Ἐκ τοῦ ἀφθόγου γάλακτος σημαντικὸν ποσὸν χρησιμοποιεῖται διὰ βούτυρον καὶ τυρόν, ἄλλο διὰ τὸ συμπυκνούμενον γάλα, διὰ σοκολάταν κτλ.

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ὄρυκτὰ ἡ χώρα ἔχει ἀσημαντα. Ἀξιόλογον εἶνε τὸ ὄρυκτιὸν ἄλας. Ἐνεκα ἐλλείψεως τοῦ γαιάνθρακος ὡς κινητηρίου δυνάμεως τῶν ἐργοστασίων χρησιμοποιοῦνται οἱ καταρράκται. Παρ' ὅλην δὲ τὴν ἐλλείψιν τοῦ σιδήρου ἡ Ἑλβετία κατατάσσεται μεταξὺ τῶν πρώτων βιομηχανικῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐδρα τῆς βιομηχανίας εἶνε τὸ ὄροπέδιον καὶ

αί δυτικά πολιτεία. Ἡ μεταξουργία ἐν τῇ Ζυρίχῃ καὶ τῇ Βασιλείᾳ εἶνε πασίγνωστος. Ἡ βαμβακουργία εἶνε ὁ κυριώτερος κλάδος τῆς Ἑλβετ. ὑφαντουργίας. Ἡ μηχανουργία καὶ δὴ ἡ ὄρολογοποιία εἶνε περίφημος. Ἀκμάζει ὡσαύτως ἡ βυρσοδεψικὴ, ἡ ἀχνοπλευρικὴ (ἐν Ἀαρκάου) καὶ ἡ ξυλογλυπτικὴ.

Ἡ ὁ ἐμπόριον, καίτοι δυσχεραίνεται ἐκ τῆς ὀρεινότητος τῆς χώρας καὶ τῆς ἐλλείψεως ἰδίων λιμένων, εἶνε σημαντικώτατον, ὑπερβαίνον τὸ τῆς Ἑλλάδος. Τὰ πλεῖστα τῶν εἰσαγομένων προϊόντων προέρχονται ἐκ τῆς Γερμανίας καὶ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν, τῶν δ' ἐξαγομένων τὸ πλεῖστον λαμβάνει ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἐξῆς κατὰ χιλ. δρχ.)

Εἰσαγωγὴ ἐξ Ἑλλάδος	Ἐξαγωγὴ εἰς Ἑλλάδα		
Κιπνός.....	1.859	Νήματα καὶ βερβ. ὑφάσματα.....	7.602
σπόγγοι καὶ ἀγοτάραχον.....	33	Γάλα συμπυκν. κτλ.....	6.899
.....		Ὁρολόγια καὶ ἐπιστ. ὄργανα.....	2.693
.....		Χάρτης.....	1.281
.....		Δέρματα κατεργασμένα.....	881
.....		Σοκολάτα καὶ εἶδη ζαχαροπλ.....	902
Ἐν ὅλῳ	1.908	Ἐν ὅλῳ	22.146

Ἡ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ταχυτέρα συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῆς ταχείας ἀμαξοστοιχίας Παρισίων—Μιλάνου—Τεργέστης—Θεσσαλονίκης. Ἡ ἐκ τοῦ Μιλάνου πρὸς τοὺς Παρισίους σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἑλβετίαν διερχομένη τὴν μακροτάτην σιδηροδρομικὴν σήραγγα τοῦ κόσμου Σεμπλὼν (20 χιλ. μήκους). Ἄλλη πρὸς τὰς γερμανικὰς πολιτείας διευθυνομένη γραμμὴ διέρχεται τὰς Ἀλπεις διὰ ἀρχαιοτέρας σήραγγος, τοῦ Ἁγίου Γοτθάρδου (15 χιλ. μήκους).

* Σπουδαιόταται πόλεις.

Ζυρίχη (190), ἡ μέγιστη πόλις τῆς Ἑλβετίας, εἰς τὰς ὄχθας ὁμωνύμου λίμνης· ὀνομαστά εἶνε τὸ πανεπιστήμιον καὶ τὸ πολυτεχνεῖον αὐτῆς.

Δυκέρνη, κέντρον τῶν ξένων περιηγητῶν

Βέρνη (85), ἡ ἔδρα τῆς ὀμοσπονδίας.

Βασιλεῖα (132) παρὰ τὸν Ῥήνον, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ.

Γενεύη (133), κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ῥοδανοῦ ἐκ τῆς ὁμωνύμου λίμνης, μετὰ ὠραίων ἐπαύλεων καὶ κήπων.

Γραφ. Γιώργος Μπασιανός, Γραφεῖο Παιδείας

Δωζάνη (65), ἐπὶ τριῶν λόφων. Ἐμπόριον σοκολάτας καὶ εἰδῶν πολυτελείας.

Ἄγ. Γάλλος (52), Β. Α., βιομήχανος πόλις.

Δουγκάνον, πρὸς Ν. καὶ παρὰ ὁμώνυμον λίμνην.

— Ὑπάρχει Ἑλληνικὴ πρεσβεία ἐν Βέρνῃ, προξενεῖα δὲ ἐν Γενεύῃ καὶ Δουγκάνῳ.

6. ΑΥΣΤΡΙΑ.

[86000 τετραγ. χιλ. ἦτοι τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς Ἑλλάδος $6\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ., ἦτοι ὅσον περίπου ἢ Ἑλλάς. 75 κατ. ἀνὰ 1 τετραγ. χιλ.]

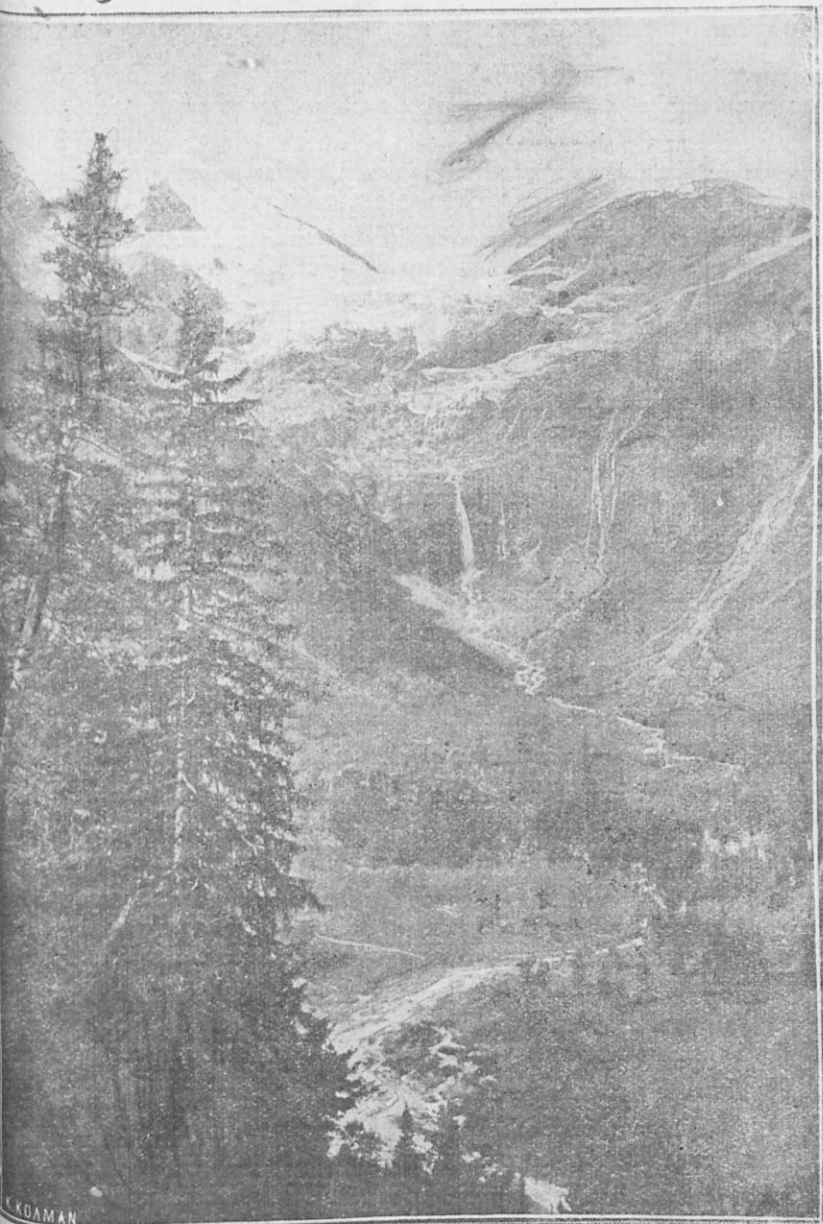
Θέσις. Πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου ἡ Αὐστρία μετὰ τῆς Οὐγγαρίας ἀπετέλουν μεγάλην αὐτοκρατορίαν, εἰς τὴν ὁποίαν, πλὴν τῶν σημερινῶν κρατῶν τούτων, περιελαμβάνοντα καὶ ἄλλαι χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Σήμερον ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει μέρος τῶν Ἄλπεων, ὡς καὶ μικρὸν μέρος πέραν τοῦ Δουνάβεως, Οὐδαμου δὲ βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης.

Φυσικὴ διάπλασις. Πρὸς Δ. αἱ Ἀνατολικαὶ Ἄλπεις σχηματίζουσι ὀγκώδη ὄροσειρὰν ὑψουμένην μέχρι 3800 μ. Ἀνατολικώτερον αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο συστάδας, τῶν ὁποίων ἡ νοτιωτέρα ἀποκλίνει πρὸς τὴν Νοτιοσλαβίαν. Πάντα τὰ ὕδατα τῆς Αὐστρίας κατέρχονται εἰς τὸν Δούναβιν, ὁ ὁποῖος διαρρέει ἐν μέρει τὴν χώραν. Τὸ παραδουνάβιον μέρος εἶνε ἡ κυρίως Αὐστρία, ἔπου καὶ ἡ Βιέννη. Τὸ λοιπὸν εἶνε ὅμοιον πρὸς τὴν Ἑλβετίαν. Αἱ διάφοροι αὐτῆς κοιλάδες ἀπομονοῦνται ἀλλήλων καὶ σχηματίζουσι ἰδίας γεωγραφικὰς περιοχὰς (Στυρία, Καρινθία, Σαλτσβούργον καὶ Τυρόλον),

Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Ἑλβετίας. Βροχὴ καὶ χιῶν πίπτουσι ἄφθονοι (1,50—2 μέτρ.). Δάση καὶ λειμῶνες καλύπτουσι μέγα μέρος τῆς ἐπιφανείας, μέχρι 1800 μ. ὕψ.

Οἱ κάτοικοι εἶνε πάντες σχεδὸν Γερμανοὶ (πλὴν τινῶν διασκορπισμένων Σλοβένων, Τσέχων, Ἰουδαίων, Κροατῶν καὶ Μαγιάρων). Θρησκείαν ἔχουσι τὴν Δυτικὴν χριστιανικὴν.

Ἀσχολία τῶν κατοίκων. Ἡ ἀσχολία τῶν κατοίκων ποικίλλει ἀνά τὰς διαφόρους χώρας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Στυρίας καὶ τοῦ Τυρόλου ζῆ κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν καὶ τῶν ὀλίγων ἀγρῶν. Πολλοὶ τούτων

K. KOLMAN

Κοιλιάς τῶν Ἐσπερῶν Ἄλπεων. (Ἄστρο)

Οἰκονομικὴ Γεωγραφία.

μεταναστεύουν προσωρινώς κατά τὸν χειμῶνα, ὅπως πωλήσουν τὰ προϊόντα αὐτῶν. Βιομηχανίαν παντὸς εἶδους ἔχει μόνον ἢ παρὰ τὸν Δούναβιν χώρα. Εἰσοδήματα εἰς τοὺς ὄρεινους κατοίκους προέρχονται καὶ ἐκ χιλιάδων ἐκδρομέων, οἱ ὅποιοι ἐλκύονται ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Ἐλβετῶν καλλονῶν (ὡς καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ). Ὁ πολλαπλασιασμός τῶν σιδηρῶν καὶ ἀμαξιτῶν ὁδῶν ἔχει αὐξήσει τὸν ἀριθμὸν τούτων.

Γεωργία, ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Τὸ ἔδαφος εἶνε πτωχὸν εἰς γεωργικὰ προϊόντα, διότι τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ἐπιφανείας κατέχουν τὰ ὑψηλὰ ὄρη. ἔχει πλοῦσια κοιτάσματα σιδήρου ($2\frac{1}{2}$ ἐκ. τόν. ἐτησίως) καὶ μολύβδου, γαιανθράκων ὅμως στερεῖται. Ἡ Αὐστριακὴ βιομηχανία δὲν εἶνε εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλβετικῆς, περιοριζομένη μόνον εἰς τὴν παρὰ τὸν Δούναβιν χώραν, καὶ εἰς τὴν πόλιν Γράτς. ἔχει ὅμως καταρράκτας καὶ σπουδαίαν θέσιν ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ, οὐδὲν δ' ἐμποδίζει ὅπως καὶ τὸ νέον τοῦτο κράτος φθάσῃ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς Ἑλβετίας.

Ἐμπόριον. Ἡ Αὐστρία, ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου αὐτῆς, εἰσάγει πολὺ περισσότερα τῶν ὕσων ἐξάγει (εἰσαγ. $4\frac{1}{4}$ ἑκατ. τόν. ἐμπορευμ., ἐξαγωγὴ 1 ἑκατ.).

Εἰς τὴν Αὐστρίαν εἰσάγονται ἑλλην. ἐμπορεύματα ἀξίας $74\frac{1}{2}$ ἑκατομ. ὀρχ.

Πόλεις.

1) Ἐν τῇ κυρίως Αὐστρίᾳ.

Βιέννη (1800), ἢ Βινδοβόνα τῶν Ῥωμαίων, πρωτ. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμὴν αὐτῆς εἰς τὴν σημαντικὴν θέσιν κατὰ τὸ πέρασ τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων καὶ τὸν πλωτὸν Δούναβιν, ὅπόθεν ἀνοίγεται συγκοινωνία πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις. Ἡ ἄλλοτε μεγίστη αὐτῆς βιομηχανία ἐνδυμασιῶν καὶ κομφοτεχνημάτων ἔχει καταπέσει, ὡς καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὁ μέγας αὐτῆς πληθυσμὸς εἶνε δυσανάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ νέου κράτους.

Γίντς (93), βιομηχανος πόλις ἐν τῇ Ἄνω Αὐστρίᾳ καὶ παραδουναβίως.

2) Ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις.

Γράτς (160), πρωτ. τῆς Στυρίας, πόλις βιομηχανικὴ (βαμβακοκλωστήρια, μεταλλουργία κ.ἄ.).

Κλαγενφούρτη (30). ἐπὶ τοῦ Δράβου, πρωτ. τῆς Καρινθίας.

Ίνσβρουκ (δηλ. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Ίνν, 55) πρωτ. τοῦ Τυρόλου, θαυμασία πόλις περιβαλλομένη ἀμφιθεατρικῶς ὑπὸ τῶν χιονοσκεπῶν ὄρεων.

Σαλτσβοῦργον (40) εἰς τὸ τέρμα τῶν Βορείων Ἄλπεων καὶ ἐπὶ τοῦ Βαυαρικοῦ ὄροπεδίου. Κέντρον σιδηροδρομικόν.

Συγκοινωνία. Αἱ κύριαί ἐκ Βιέννης σιδηροδρ. γραμμαὶ εἶνε·

- 1) Βιέννη—Λίντς—Πασσάου—Ρατισβόννη.
  - 2) » —Λίντς—Σαλτσβοῦργον—Μόναχον
  - 3) » —Πράγα—Δρέσδη—Βερολινον
  - 4) » —Γράτς—Λιουμπλιάνη—Τεργέστη
  - 5) » —Βουδαπέστη—Βελιγράδιον—Θεσσαλονίκη
- Ἐν Βιέννῃ ὑπάρχει πρεσβεία Ἑλληνική.

7. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

[140.000 τετρ. χιλίωμ., ἤτοι ἴση περίπου τῇ Ἑλλάδι. — 14 ἑκατομ. κατ., — 100 κάτ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ.].

Θέσις καὶ σύστασις. Τὸ νέον τοῦτο κράτος εἶνε μεσόγειον, ὡς καὶ ἡ Ἑλθετία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Οὐγγαρία. Περιλαμβάνει δὲ τὰς βορειότερας χώρας τῆς ἄλλοτε Αὐστροουγγρικῆς μοναρχίας, δηλ. τὴν Βοημίαν, τὴν Μοραβίαν, καὶ τὴν Σιλεσίαν, ὡς καὶ βορείους περιοχὰς τῆς ἄλλοτε Οὐγγαρίας (Σλοβακία).

Ὅρος. Διείπλασις. Τὰ πρὸς Β. καὶ Δ. ὄρια τοῦ κράτους προστατεύονται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν. Ὁ Βοημικὸς δρυμὸς πρὸς Δ. (μέχρι 1460 μ.) χωρίζει τὴν Βοημίαν ἀπὸ τῆς Βαυαρίας, ἐνθ' Β. Δ. τὸ Ἔρτσον (Μεταλλικὸν ὄρος, 1250 μ.) χωρίζει τὴν ἰδίαν χώραν ἀπὸ τῆς Σαξονίας. Πρὸς Β. ὑφθύνονται τὰ Σούδητα (1450 μ.) καὶ τὰ Βόρεια Καρπάθια (μέχρι 2660 μ.). Πρὸς Ν. ὀρίζεται ἐπὶ τὴν διάστημα ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τὸ ἔδαφος ποικίλλεται ὑπὸ εὐφόρων λόφων, βαθυπέδων καὶ κοιλάδων.

Ὑδρατ. Τὰ ὕδατα τῆς Βοημίας συνέρχονται εἰς τὸν ποταμὸν Ἄλβιν, ὃ ὁποῖος τέμνων τὸ Ἔρτσον ἐξέρχεται εἰς τὴν Σαξονίαν. Κατὰ τὰς λοιπὰς χώρας ῥέουν διάφοροι βόρειοι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ἠπειρωτικόν, ὁμοιάζον πρὸς τὸ τῆς

Δυτικῆς Μακεδονίας. Βροχαὶ δὲ πίπτουν κανονικῶς, αἱ πλείεσται τὸ θέρος.

Φυσικὰ πλούτη. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει πλουτισθῆ ὑφ' ἔλων τῶν δώρων τῆς φύσεως πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας. Τὰ δάση καταλαμβάνουν τὰ 32% τῆς ἐπιφανείας.

Πληθυσμὸς. Ὁ κύριος πληθυσμὸς τοῦ κράτους ἀποτελεῖται ὑπὸ τῶν Τσέχων, Σλοβάκων καὶ Ῥουθῆνων, Σλαβικῶν λαῶν. Πλὴν τούτων κατοικοῦν καὶ Γερμανοί, Οὐγγροὶ καὶ Ἰουδαῖοι. Ὁ πυκνότετος πληθυσμὸς εἶνε εἰς τὴν Βοημίαν, ἔπου καὶ αἱ μεγαλύτεραι γεωργικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ περιοχαί.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἐκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εὐδοκιμεῖ ἐξαιρετικῶς ἡ βρυωνία (διὰ τὸν ζῦθον). Καλλιεργοῦνται ἔτι γεώμηλα, λίνον, ὀπωροφόρα δένδρα (μηλέαι, ἀχλαδέαι, θαυμασηναί), τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ ἀποτελοῦν σπουδαῖον εἶδος ἐξαγωγῆς). Τὰ τεύτλα δὲ ἔχουν καταλάβει ἐσχάτως μεγάλην ἔκτασιν (8% τῆς καλλιεργουμένης ἐπιφανείας).

Ἡ κτηνοτροφία ἀσχεῖται ἢ εἰς τὰς ὄρεινὰς νομάς τῆς Σλοβακίας ἢ εἰς τὰ τεχνητὰ λιβάδια τῆς Βοημίας. Ἀριθμεῖ σχεδὸν 5 ἑκατ. ζῶων κερασφόρων, 3 ἑκατ. χοίρων καὶ πολλοὺς ἴππους καὶ πρόβατα.

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ἐτι πλουσιώτερον εἶνε τὸ ὑπέδαφος. Ἐξορύσσονται κατ' ἔτος 13—14 ἑκατ. τόν. γαιανιθράκων, 24 ἑκτ. λιγνίτου καὶ 2 ἑκατ. σιδήρου· ἔχει ἔτι μόλυβδον, κασίτερον καὶ γραφίτην.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἀκμαιοτάτη. Πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὰ ὄρυχεῖα καὶ τὰ ἐργοστάσια. Τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα κανονίζονται κατὰ τὰ γεωργικά. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ ζακχαροποιία (800 χιλ. ἕως 1 ἑκατ. τόν.), τὸ ἥμισυ δὲ τοῦ προϊόντος τούτου ἐξάγεται. Ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ὄφαντολογία (παντοίου εἶδους), ἡ υαλοποιία, ἡ κροαμευτικὴ, ἡ ζυθοποιία (Πίλσεν), τὰ χημικὰ προϊόντα καὶ παντοῖα τεχνουργήματα.

Ἐμπόριον καὶ συγκοινωνία. Ἡ σιδηροδ. συγκοινωνία εἶνε πυκνὴ, ἡ δὲ πρωτ. Πράγα εἶνε τὸ κέντρον πάσης οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς κινήσεως. Ἡ Τσεχοσλοβακία, βιομηχανικὸν κράτος ὄν, εἰσάγει πρῶτον τρῶφιμα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀναγκαζούντων εἰς τοὺς κατοίκους καὶ ἀκολουθῶς ὕλην διὰ τὴν βιομηχανίαν.

Ἐξάγει ξυλείαν, γαιάνθρακας, ζάκχαριν, θαλικά εἶδη, ὑφάσματα, μηχανάς, ζῦθον κ.ἄ. Τὰ πρῶτα κράτη μετὰ τῶν ὁποίων συναλλάσσεται εἶνε ἢ Γερμανία, ἢ Αὐστρία καὶ αἱ Ἑνωμένοι πολιτεῖαι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει ζάκχαριν, θάλινα καὶ σιδηρᾶ ἀντικείμενα, χάρτην καὶ βύνην.

Πόλεις. 1) ἐν τῇ Βοημίᾳ.

Πράγα (750 χιλ. μετὰ τῶν προαστείων), ἐν τῇ μέσῃ τῆς Βοημίας, κέντρον τῆς ζακχαροποιίας καὶ θαλουργίας. Ὁ ποτ. Βιλάβας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται, εἶνε πλωτός. Ἡ Πράγα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἑλλάδος σιδηροδρομικῶς διὰ τῆς Βιέννης—Βουδαπέστης—Βελιγραδίου.

Πίλσεν (80), ὀνομαστὴ διὰ τὸν ζῦθον αὐτῆς.

Κάρλσβαδ (20) γνωστὴ διὰ τὰ ἱαματικά αὐτῆς ὕδατα.

2) Ἐν τῇ Μοραβίᾳ.

Βρόνη (200), ἔνθα μεγάλα νηματοουργεῖα.

Πρεσβοῦργον ἢ Βραϊσλάβα (80), ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, σπουδαῖος ἐπ' αὐτοῦ λιμὴν.

— Ὑπάρχει πρεσβεία Ἑλληνικὴ ἐν Πράγᾳ καὶ προξενεῖα ἐν Πρεσβούργῳ καὶ Κάρλσβαδ.

8. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

[91.000 τετρ. χιλίωμ., ἤτοι τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Ἑλλάδος—
8 ἑκατ. κατ.—80 κάτ. ἀνὰ 1 χιλ.]

Θέσις. Ἡ Οὐγγαρία κατέχει μέγα μέρος τοῦ εὐρέος βαθυπέδου, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται ἐκ τῶν Ἄλπεων μέχρι τῶν Καρπαθίων.

Διάρρεται ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ μαιανδρώδους ροῦ τοῦ Θάις.

Ἔδαφος. Τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον ἀπετέλει ἄλλοτε λίμνην, (ὡς ἢ Θεσσαλία). Οὐδαμοῦ ἔχει λίθους, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε στεππῶδες ἢ ἀμμῶδες. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλοὶ ἐκτάσεις λειμώνων, καταλλήλων πρὸς κτηνοτροφίαν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε καθαρῶς ἠπειρωτικὸν (Ἰανουαρ.—2°, Ἰουλ.—21,5). Αἱ βροχαὶ (50—60 ἑκατ.) πίπτουν τὸ πλεῖστον κατὰ Μάϊον καὶ Ἰούνιον θελλωδῶς. Τὸ ἀνεπαρκές τῶν βροχῶν ἐπιφέ-

ρει τὴν ἀνάγκην τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πλείστα φρέατα βλέπει τις πανταχοῦ εἰς τὴν χώραν.

Κάτοικοι. Πλὴν τινων Γερμανῶν, ἡ Οὐγγαρία κατοικεῖται ὑπὸ τῶν **Οὐγγρων** ἢ **Μαγιάρων**: ὁ λαὸς οὗτος εἶνε ἀσιατικὸς (μογγολικὸς) κατοικήσας ἐνταῦθα περὶ τὸ 900 π.χ.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Οὐγγαρία, στερουμένη ὀρυκτῶν, κύριον πλοῦτον ἔχει ἐκ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας. Τῶν ποικίλων δημητριακῶν καρπῶν τὴν πρώτην θέσιν ἔχει ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος (ποσὸν ὑπερδεκαπλάσιον τοῦ Ἑλληνικοῦ). Πλὴν τούτων παράγονται γεώμηλα, τεύτλα, καπνός, ἐκλεκτὸς οἶνος (300 χιλ. τόν., ἦτοι ὀλίγον περισσότερος τοῦ Ἑλληνικοῦ), κάνναβις καὶ λίνον.

Τῆς κτηνοτροφίας ὀνομαστὰ εἶδη εἶνε οἱ Οὐγγρικοὶ ἵπποι, καὶ πολλὰ κερασφόρα, οἱ χοῖροι καὶ τὰ οἰκιακὰ πτηνὰ.

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἡ Οὐγγαρία εἶχε μεγαλυτέραν ἔκτασιν, περιλαμβάνουσα μεταλλοῦχα ἔρη τῶν Καρπαθίων. Σήμερον ταῦτα ἔχουν περιέλθει εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ρουμανίαν, καὶ μόνον μικραὶ τινες θέσεις γαιανθράκων καὶ μετάλλων διαμένουν. Ἐν τούτοις ἡ βιομηχανία τῆς Οὐγγαρίας σήμερον ἀναζωογονεῖται. Ἐργοστάσια ἐπεξεργάζονται τὴν ἐγχώριον γεωργικὴν ὕλην διὰ τὴν βιομηχανίαν τροφίμων (ἀλευρόμυλοι, οἰνοπνευματοποιεῖα, ζακχαροποιεῖα), διὰ χημικὰ προϊόντα, ὑφαντουργικὰ εἶδη, πηλίνα ἀγγεῖα κ. ἄ.

Πόλεις. **Βουδαπέστη** (1 ἑκατ. κατ.), ἡ μόνη μεγάλη πόλις τῆς Οὐγγαρίας, κέντρον ἐμπορίου τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολ. Εὐρώπης. Ἡ θέσις αὐτῆς (κατὰ τὸν Δούναβιν) εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν Βιέννην. Αἱ ἐκ ταύτης κύριαι ὁδοὶ βαίνουν ἀκτινοειδῶς πρὸς τὴν Βιέννην, πρὸς τὴν Βρεσλαβίαν—Βερολίνον, εἰς τὴν Λεοντόπολιν, εἰς τὸ Βουκουρέστιον, εἰς Βελιγράδιον (Θεσσαλονίκην ἢ Σόφιαν—Κων]πολιν), εἰς Ζαγρέβ—Φιούμην, εἰς Λιούμπλιανην—Τεργέστην.

Σεγεδίν (120), μετὰ βιομηχανίας ἐρίου καὶ ἐμπορίου.

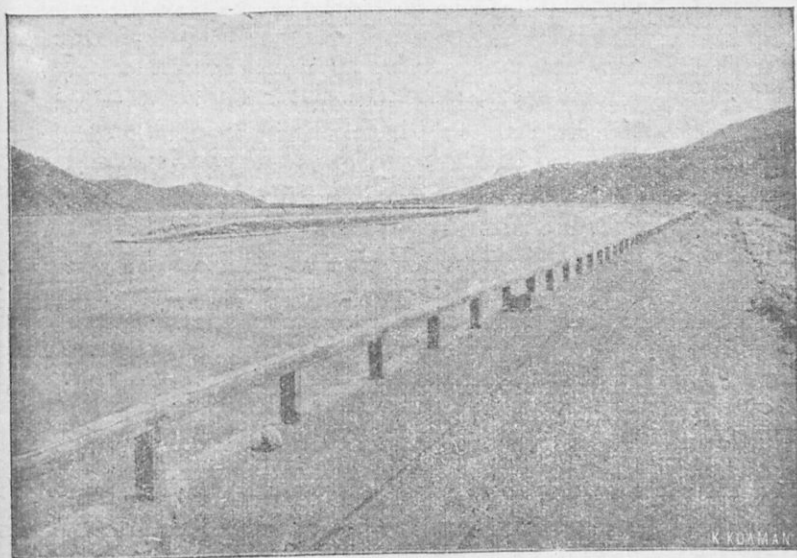
Πολλαὶ ἄλλαι πόλεις ἔχουν πληθυσμὸν 40—80 χιλ. κατ., αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῆς ἀσχολίας τῶν κατοίκων ἔχουν γεωργικὸν χαρακτῆρα.

Ἐν Βουδαπέστη ὑπάρχει Ἑλληνικὸν γενικὸν προξενεῖον.

9. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Πρὸ τοῦ πολέμου Σήμερον
145.000 τετρ. χιλ.—7 $\frac{1}{2}$ εκατ. κ. 300.000 τετρ. χιλ.—17 ἐκ. *

Θέσεις καὶ χῶραι. Ἡ Ῥουμανία, πρὸ τοῦ πολέμου κατεῖχε τὰς χώρας **Βλαχίαν**, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἀλπεων· **Μολδαβίαν**, μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν Καρπαθίων καὶ τοῦ Προύθου (παραποτ. τοῦ Δουνάβεως) καὶ τὴν **Δοβρουτσᾶν**, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Εὐξεινίου πόντου. Μετὰ τὸν πόλεμον

Ὁ Δούναβις κατὰ τὰς διδηγᾶς πύλας.

προσετέθη εἰς αὐτὴν ἡ ὄρεινὴ **Τρανσυλβανία** (ἀποσπασθεῖσα τῆς Οὐγγαρίας), τὸ **Βανᾶτιον** (μικρὰ ἀλλὰ πλουσία χώρα τῆς Οὐγγαρίας), ἡ **Βουκοβίνα** (δηλ. ὄξυων δρυμὸς) ἐκ τῆς Αὐστρίας (πρὸς Β.) καὶ ἡ **Βεσσαραβία**, ἐκαίθην τοῦ Προύθου, ἐκ τῆς Ῥωσίας.

Ἡρωσικὴ διαπλάσις. Τὰ τοξοειδῆ Καρπάθια, ὑψύμενα ὅσον καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Πίνδος (2,530 μ.) διακίρουν τὴν Ῥουμανίαν

εις Ἀνατολικήν καὶ εἰς Δυτικὴν. Παρὰ τὸ ἀπότομον τῶν κλιτύων αὐτῶν, διάφοροι δίοδοι ἐπιτρέπουν τὴν συγκοινωνίαν τῶν μερῶν τούτων. Ὁρεινὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἡ χώρα Τρανσυλθανία καὶ τὸ Ῥουμανικὸν Βανᾶτον μετὰ μεγάλων δασῶν, ἐνῶ αἱ λοιπαὶ χῶραι εἶνε πεδιναὶ καὶ εὐφορώταται.

Αἱ πεδιάδες τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας ταπεινοῦνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὸν Δούναβιν, παρὰ τὸν ὅποιον ἐκτείνεται ἡ προσχωσιγενὴς ζώνη τῶν στεππῶν.

Οἱ ποταμοί. Ὁ Δούναβις, ὁ ὅποιος κατὰ μέγα μέρος ὀρίζεται τὴν Βλαχίαν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, εἶνε εὐρὺς (900—2000μ.) καὶ βαθὺς (4—25 μ.), κατάλληλος διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν. Ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὸ ἐμπόριον, διότι διὰ τούτου μεταφέρονται εἰς τὸν Εὐξείνιον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μεσόγειον ἐμπορεύματα τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης. Πλωτοὶ εἶνε καὶ ὁ Σιρόιτης καὶ ὁ Προῦθοι (εὐρὺς 200—300 μ. καὶ βάθους 4—6). Οἱ λοιποὶ παραπόταμοι ἔχουν μεγάλας ἀξομειώσεις ὑδάτων. Ὅλοι ὅμως μεταφέρουν μεγάλας ποσότητας ἰλύος συσσωρευομένης πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ. Ἐκ τῶν τριῶν στομιῶν τῶν ἐκβολῶν τὸ ἐν τῷ μέσῳ, τοῦ Σουλινᾶ, ἔχει τακτοποιηθῆ διὰ τῶν διὰ πλοῦν τῶν μεγάλων πλοίων μέχρι τῶν λιμένων τῆς Ἰσμαηλίας, τοῦ Γαλαζίου καὶ τῆς Βραΐλας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε καθαρῶς ἠπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν ἐν τῇ Ῥουμανίᾳ εἶνε ὀριμύς. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶνε—3,5° ἐν Βλαχίᾳ καὶ—4,5° ἐν Μολδαβίᾳ καὶ Βεσσαραβίᾳ, οἱ δὲ ποταμοὶ παγώνουν. Ἀριθμοῦνται 10) περίπου ἡμέραι παγετοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἡ βροχὴ εἶνε ἄφθονος (τὸν χειμῶνα χιῶν) εἰς τὰς ὀρεινὰς χώρας, ἐνῶ πρὸς τὰς πεδιάδας ἐλαττοῦται κατὰ πολὺ. Ἐνίοτε, κατὰ τὸ θέρος ἢ τὸ φθινόπωρον παρέρχονται μῆνες ἄνευ βροχῆς, τοῦτο δ' ἐπιδρᾷ δυσμενῶς εἰς τὰς μεγάλας συγκομιδὰς τῆς εὐφύρου Ῥουμανικῆς γῆς.

Ὁ πλοῦτος τῆς χώρας. Ἡ Ῥουμανία εἶνε πλούσια εἰς ποικίλα προϊόντα. Τὰ ἐπὶ τῶν ὀρέων δάση κατέχουν τὰ 24% τῆς ἐπιφανείας, καλλιεργοῦνται δὲ τὰ 38%. Εἰς τοὺς λόφους ὑπάρχουν κῆποι καὶ ἄμπελοι, εἰς τοὺς ἐκτεταμένους ἀγροὺς δημητριακοὶ καρποί, εἰς τοὺς ποταμοὺς ἰχθῦς, εἰς τὸ ὑπέδαφος πετρέλαιον, ἄλας καὶ ποικίλα μέταλλα (σίδηρος, χαλκός, ἄργυρος, χρυσός), Ὅταν

ἔλος ὁ πλοῦτος οὗτος ὑποβλήθη εἰς ἐπιστημονικὴν ἐκμετάλλευσιν, ἢ Ῥουμανία δύναται νὰ διαθρέψῃ τριπλασίους καὶ τετραπλασίους κατοίκους τῆς σήμερον (νῦν 57 κάτ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ.).

Πολίτευμα καὶ κάτοικοι. Ἡ Ῥουμανία εἶνε βασιλείον ἔχον πολίτευμα συνταγματικὸν μετὰ 2 βουλῶν. Ἐκ τῶν 17 ἑκατομ. κάτ. τὰ 13 ἑκατ. εἶνε Ῥουμάνοι, καταγόμενοι ἐκ τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ ἀποίκων Ῥωμαίων. Κατὰ τὴν γλῶσσαν κατατάσσονται εἰς τοὺς Λατινικοὺς λαοὺς, κατὰ δὲ τὴν θρησκείαν εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους χριστιανούς. Οἱ λοιποὶ (ὑπὲρ τὰ 4 ἑκατ.) εἶνε Οὐγγροί, Γερμανοὶ (ἐν Τρανσυλβανίᾳ καὶ Βεσσαραβίᾳ), Βούλγαροι (ἐν Δοβρουτσᾷ), Οὐκρανοὶ (ἐν Βεσσαραβίᾳ), Ἑβραῖοι, Ἀθίγγανοι, Ἀρμένιοι καὶ Ἑλληγες (περὶ τοὺς 50 χιλ.). Οἱ Ἑλληγες εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔμποροι.

Γεωργία. Ὁ κύριος πλοῦτος τῆς χώρας στηρίζεται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν. Κατὰ τοῦτους δὲ κατατάσσεται ἡ Ῥουμανία μετὰ τῶν πρώτων σιτοφόρων χωρῶν τῆς γῆς. Πρῶτος κατὰ τὴν ποσότητα εἶνε ὁ ἀραβόσιτος (6 ἑκατ. τόν. πρὸ τοῦ πολέμου), ἀκολουθεῖ δ' ὁ σίτος (5 ἑκατ. τόν.), ἡ κριθή, ἡ σήκαλις. Εἰς τὴν Μολδαβίαν καλλιεργοῦνται καὶ τὰ τεύτλα, πανταχοῦ δ' οἱ κήποι ἀποφέρουν μῆλα, ἀχλάδια, κεράσια, δαμάσκηνα. Καλλιεργοῦνται ἔτι γεώμηλα, καπνός, αἰπελοὶ, λῖνον καὶ κάνναβις. Εἰς ταῦτα προσθετός καὶ ὁ πλοῦτος τῶν δασῶν.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία ἐν Ῥουμανίᾳ προσδεύει. Βόες καὶ ἀγελάδες ζῶσι πολλοὶ εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς (σήμερον περὶ τὰ 6 ἑκατ.), ἐνῶ πρόβατα καὶ αἰγες ἐπικρατοῦν ἐν Δοβρουτσᾷ ἐν τῇ Μολδο-βλαχίᾳ καὶ τῇ Βατάνῃ (πρόβατα ὑπὲρ τὰ 11 ἑκατ., χοῖροι 2 ἑκατ.). Κατὰ μῆκος δὲ τοῦ Δουνάβειος ἐξασκεῖται ἀλιεῖα ἰχθύων.

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ὁ λιθάνθραξ (1 ἑκατ. τόν.) καὶ ὁ λιγνίτης (4 ἑκτ. τόν.) τῆς Ῥουμανίας εἶνε ἀσήμαντοι ἀπέναντι τοῦ ὄρυκτοῦ ἄλατος καὶ τῶν πηγῶν τοῦ πετρελαίου, τὰ ὅποια εὑρίσκονται κατὰ τὰ Καρπάθια. Ἡ Ῥουμανία κατὰ τὸ πετρέλαιον διεκδικεῖ μετὰ τῆς Πολωνίας τὴν τρίτην θέσιν μετὰ τῶν πετρελαιοφόρων χωρῶν τῆς γῆς (πρώτη αἱ Ἠνωμέναι πολιτεῖαι καὶ δευτέρα ἡ Ῥωσία). Ἡ ἔτησίᾳ ποσότης ὑπερβαίνει τὰ 2 ἑκατ. τόν. ἡ ἐκμετάλλευσίς ὁμῶς τελεῖται ὑπὸ ξένων ἑταιριῶν. Πλὴν τού-

των τὰ Καρπάθια ἔχουν καὶ ποικιλίαν μετάλλων, ἐν οἷς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἢ ἐκμετάλλευσις ὅμως τούτων εἶνε μικρά. Ὁ ἀριθμὸς τῆς παραγωγῆς τοῦ ὀρυκτοῦ τούτου πλούτου δύναται ἐν τῇ μέλλοντι νὰ ἀυξηθῇ, ἢ δὲ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας, ἢ ὁποία ἐν τῇ παρόντι εἶνε μικρά, μέλλει νὰ καταστήσῃ τὸ κράτος τοῦτο πλουσιώτατον.

Ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας εἶνε ζωηρὸν μετὰ τῆς Ὀυγγαρίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Μεγ. Βρετανίας καὶ τῆς Τουρκίας. Ἐξάγονται δημητριακοὶ καρποὶ, πετρέλαιον, ὄσπρια, ὀπῶραι, ξυλεῖα, κρέατα, βούτυρον, εἰσάγονται δὲ βιομηχανικὰ εἶδη (ἐργαλεῖα, μηχαναὶ, ὑφάσματα). Μετὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ ἐμπόριον τῇ 1923 εἶχεν ὡς ἑξῆς (κατὰ χιλ. ὄρχ.).

Εἰσαγωγή ἐξ Ἑλλάδος	Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα
Ἐλαιαὶ καὶ ἔλαιον.....14.558	Ξυλεῖα οἰκοδομικῆς.....118.187
Σῆκκ καὶ γεωργικὰ πρ.....7.580	Δημητριακοὶ καρποὶ.....140.486
Μέταξκ ἐν γένει.....8.878	Πετρέλαιον.....28.047
Κολοφώνιον καὶ τερεβινθέλαιον...4.787	Νάφθα καὶ βενζίνη.....30.188
Ἐν ὅλῳ 36.679	Ἐν ὅλῳ 311.032

Συγκοινωνία. Πλήν τοῦ Δουνάβεως, ὁ ὁποῖος εὐκολύνει τὴν μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων, πολλαὶ σιδηροδρ. γραμμαὶ συνδέουν τὸ Βουκουρέστιον μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τοῦ κράτους. Σπουδαία σιδηροδρ. γραμμὴ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Κωνσταντίας (ἐν τῇ Εὐξείνῳ), διευθυνομένη εἰς Βουκουρέστιον, ἐκ τοῦ ὁποῖου πάλιν δύο σπουδαῖαι γραμμαὶ ἄγουν ἢ μὲν εἰς Βουδαπέστην, διὰ τῆς Τρανσυλβανίας, ἢ δὲ διὰ Ὀρσοβον—Τεμεσβάρης (Βανάτου)—Σεγεδίν. Ἡ μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνήθης συγκοινωνία εἶνε διὰ θαλάσσης.

Πόλεις. **Βουκουρέστιον** (350), πρωτ., ἐν τῇ κέντρῳ τῶν εὐφώρων στεπεπῶν τῆς Βλαχίας, περιβαλλομένη ὑπὸ πολυαριθμῶν χωρίων. Κέντρον τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν.

Γιούργεβον (21), ὁ πλησιέστερος εἰς τὸ Βουκουρέστιον Δουνάβειος λιμὴν, ἀπέναντι τοῦ Βουλγαρικοῦ Ρουχτσουκίου.

Βραϊλα (65), **Γαλάζιον** (75) καὶ **Ἰσμαηλία** (43), σπουδαῖα-ταται λιμένες τοῦ Δουνάβεως.

Σουλινᾶς (8), λιμὴν τοῦ πλωϊμοῦ βραχίονος τοῦ Δουνάβεως.

Τούλιτσα πρωτ. τῆς Δοβρουτσᾶς·

Κωνσταντίτσα (30), ἐν τῇ Δοβρουτσᾷ, λιμὴν τοῦ Εὐξείνου.

Κραϊώβα (52), πρὸς Δ. (ἐν τῇ Μικρᾷ Βλαχίᾳ).

Ίάσιον (75), πρωτ. τῆς Μολδαβίας.

Κισνόβιον (Kischnew, 125), πρωτ. τῆς Βεσσαραβίας, ὁμοιάζον πρὸς μέγιστον χωρίον.

Τσέρνοβιτς (100), πρωτ. τῆς Βουκοβίνας.

Κλούη (65), πρωτ. τῆς Τρανσυλθανίας.

Τεμεσβάρη (75), πρωτ. τοῦ Βανάτου.

Ἑλληνικὴ πρεσβεΐα ὑπάρχει ἐν Βουκουρεστίῳ, **προξενεΐα** δ' ἐν Γαλαζίῳ, Βραΐλα, Κωνσταντίτσα καὶ Κισνοβίῳ. **Ῥοποπροξενεΐα** εἶτι εἶνε ἐν Σουλινᾷ καὶ ἐν τισιν ἄλλαις μικραῖς πόλεσιν (ἐν Τούλιττᾷ, Καλαφατίῳ καὶ Βαλτσικίῳ).

10 ΠΟΛΩΝΙΑ

[300.000 τετρ. χιλ., ἤτοι 2½ φορὰς μεγαλ. τῆς Ἑλλάδος]

27 ἑκατ. κατ., ἤτοι 4½ φορὰς μεγαλ. τῆς Ἑλλάδος.—

75 κάτ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ.]

Σύστασις καὶ θέσις. Ἡ Πολωνία ἦτο βασιλεῖον ἀπὸ τοῦ 10ου αἰῶνος μ. χ. μέχρι τέλους τοῦ 18ου, ὅποτε διεμελίσθη ὑπὸ τῆς Ῥωσίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἐκ νέου συνεστάθη αὕτη ὡς δημοκρατία. Κατέχει τὴν πεδινὴν χώραν, ἣ ὅποια κεῖται μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς βορειοανατολικῆς. Μέγιστον μέρος τῆς Πολωνίας ἐκτείνεται κατὰ τὴν ποταμίαν χώραν τοῦ Οὐίστουλα. Τὰς ἐκβολὰς ὅμως τούτου κατέχει ἡ ἐλευθέρα πόλις **Δάντσικ** (200), ἣ ὅποια ἀποτελεῖ ἰδίαν δημοκρατίαν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Πολωνίας εἶνε ἠπειρωτικόν. Ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶνε πανταχοῦ ὑπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου 18°. Οἱ ποταμοὶ τὸν χειμῶνα παγώνουν. Βροχαὶ πίπτουν 50—60 ἑκατ.

Κάτοικοι. Οἱ Πολωνοὶ ἀποτελοῦν τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ· οὗτοι εἶνε Σλαβικῆς ὁμοειθείας καὶ δυτικῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Οἱ λοιποὶ εἶνε Ῥῶσοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Τὰ 60% τῶν κατοίκων

ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλια, τεῦτλα, καπνός, λαχανικά, κάρναβις, λίθον καὶ ἄλλα. Ἐκτεταμένα δὲ δάση, τὰ ὅποια καλύπτουν τὰ 35 % τῆς ἐπιφανείας, ἀποφέρουν πολλὴν ξυλείαν, ἐξαγοσμένην καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Πολλὰ εἶνε καὶ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἰδίᾳ βούτυρον, χοιρινὸν κρέας, πτηνὰ καὶ φά.

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ἡ Πολωνία εἶνε πλουσία εἰς ὄρυκτά. Τὰ σπουδαιότατα τούτων εἶνε οἱ γαιάνθρακες, ὁ σίδηρος (ἰδίως ἐν τῇ Ἄνω Σιλεσίᾳ), ὄρυκτὸν ἄλλας καὶ ἀφθονον πετρελαιοῦ (ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ. τόν.). Ταῦτα εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς χημικῆς βιομηχανίας. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν κλάδων τὴν πρώτην θέσιν ἔχει ἡ ὑφαντουργία (νήματα καὶ ὑφάσματα ἐκ βάμβακος, ἐρίου καὶ μετάξις)· ἔδραι ταύτης εἶνε αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ ἰδίᾳ ἡ Λόδς. Ἀκολουθοῦν αἱ βιομηχαναὶ τροφίμων, ζακχάρως (300 χιλ. τόν.). οἰνοπνεύματος ἐκ σηκάλως καὶ γεωμήλων (2 χιλ. τόν.). Ἀξιόλογοι ἔτι εἶνε ἡ βαλουργία, ἡ κεραμεικὴ καὶ ἡ χαρτοποιία.

Ἐμπόριον. Κύρια ἐξαγόμενα προϊόντα εἶνε νάφθα καὶ βενζίνη, ξυλεία καὶ βαρέλια, ὑφαντικαὶ μηχαναὶ, χάρτης καὶ ὑαλος, βούτυρον, πτηνὰ κ.λ.π. Τὸ δὲ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον δὲν προορίζεται μόνον διὰ τὴν χώραν, διότι ἡ Πολωνία κατέχει τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον ἐκ τῶν δυτικῶν χωρῶν πρὸς τὴν Ῥωσίαν. Ἡ εἰσαγωγὴ ἐν τῇ Πολωνίᾳ τῷ 1920 ἀνῆρχετο εἰς 84 ἑκατ. φρ., ἡ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 38 ἑκατ. Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ὁμως ἐμπόριον εἶνε ἀσύμμαντον.

Ἡ **συγκοινωνία** εὐκολύνεται διὰ τῶν πλωτῶν ὁδῶν καὶ σιδηροδρ. γραμμῶν. Ὁ παραπόταμος τοῦ Οὐῆστούλα Βοῦγ συνδέεται διὰ διώρυχος μετὰ τοῦ Ῥωσικοῦ ποταμοῦ Δνειπέρου.

Πόλεις. **Βαρσοβία** (930), πρωτ., βιομηχανος, κέντρον τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς συγκοινωνίας.

Λόδς (400). ΝΔ. τῆς Βαρσοβίας, ἐνθα ἡ μεγίστη ὑφαντουργία.

Πόξεν (180), πρὸς Δ., γερμανικὴ πρότερον πόλις, μετὰ μεγάλων ζακχαροποιείων.

Κρακοβία (180), ΝΔ., ἐπὶ τοῦ Οὐῆστούλα, ἀρχαία πρωτ. τῆς Πολωνίας.

Δεοντόπολις (ἢ Λεμβέργη, 200), ἐν τῇ χώρᾳ Γαλικίᾳ, κέντρον διακομιστικοῦ ἐμπορίου.

Βίλνα (200). πρὸς Β., ἐμπορικὸν κέντρον διαφιλονικούμενον ὑπὸ τῶν Λιθουανῶν.

— Ἡ δ' αὐτόνομος **Δάντσικ** (180), εἶνε ὁ φυσικὸς θαλάσσιος λιμὴν τῆς Πολωνίας.

— Ἡ Ἑλλάς ἔχει πρεσβείαν ἐν Βαρσοβίᾳ καὶ προξενεῖα ἐν Πόζεν καὶ Δάντσικ.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Βόρειος Εὐρώπη περιλαμβάνει 1) τὴν Δανιμαρκίαν 2) τὴν Σκανδιναυικὴν χερσόνησον καὶ 3) τὰς νέας δημοκρατίας τῆς Βαλτικῆς.

1. ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑ

(ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ)

[43.000 τετρ. χιλ., ἦτοι τὰ $\frac{1}{3}$ τῆς ⁷²⁰Ἑλλάδος. 3.300.000 κατ. ἦτοι τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς Ἑλλάδος, πυκνότης: 77 κάτ. ἀνὰ 1 τετρ. χιλ.]

☉ **Ἔσεις.** Ἡ Δανιμαρκία (ἢ Δανία) ⁴⁶περιλαμβάνει: 1) τὴν **Κιμβρικὴν** ἢ **Ιουτλανδικὴν** χερσόνησον, ἡ ὁποία, πεδινὴ οὖσα, φαίνεται ὡς προέκτασις τοῦ Γερμανικοῦ βαθυπέδου· 2) συστάδα νήσων, μεγάλων καὶ μικρῶν (92 τὸν ἀριθμὸν) αἱ ὁποῖαι ὡς φυσικὴ γέφυρα ἐνοῦσι τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου. Ἐπίπεδοι καὶ αὗται οὖσαι, ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ τῆς ἡπείρου ὡς καὶ ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῆς ἐπενεργείας τῶν παγετώνων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν τῆξιν αὐτῶν κατήλθον ἐκ τῶν ὑψηλῶν μερῶν τῆς Νορθηγίας. Αἱ μεγαλύτεραι τῶν νήσων εἶνε ἡ **Φιονία** καὶ ἡ **Ζηλανδία**. Μεταξὺ τούτων σχηματίζεται ὁ πορθμὸς μέγας **Βέλτης**, μεταξὺ δὲ τῆς Ζηλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας ὁ πορθμὸς τῆς Σούνδης.

Ἡ θέσις τῆς Δανιμαρκίας εἶνε σπουδαία ἀπὸ τε στρατηγικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἀπόψεως διὰ τὰς πολυσυχνάστους θαλασσίας ὁδοὺς ἐκ τῆς Βορείου θαλάσσης εἰς τὴν Βαλτικὴν.

☉ **Ὑψ.** **Ὑψήθησις.** Τὸ ὄμαλόν δυτικὸν μέρος τῆς χερσονήσου εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄγονον, τὸ μέσον εἶνε ἀμμώδες ἢ ἐλώδες.

μόνον δὲ τὸ ἀνατολικόν, τὸ ὅποιον εἶνε καὶ λοφῶδες, ἔχει ὄχι μόνον γραφικὰς καλλονὰς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως εἶνε πολύτιμον. Εὐφορώταται καὶ πυκνότερον κατιφκημένοι εἶνε αἱ νῆσοι.

Τὰ δυτικὰ παράλια εἶνε εἰ τιθνῶδη καὶ τεναγῶδη, αἱ δὲ συχνὰ τρικυμῖαι καθιστοῦν ταῦτα ἐπικίνδυνα εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Τοῦναντίον ἢ ἀνατολικὴ παραλία παρέχει διὰ τῶν φιορδῶν¹ καλοὺς λιμένας.

Κλίμα. Το κλίμα τῆς Δανιμαρκίας εἶνε ὠκεάνειον (θερμ. τοῦ Ἰανουαρίου 0 μέχρις —1°, Ἰουλίου 16).

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ γερμανικοῦ λαοῦ λίαν ἀνεπτυγμένου. Εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔθνος εἶνε ἢ παιδεία τοσοῦτον διαδεδομένη, ὅσον εἰς τοὺς Δανούς. Οὐδεὶς Δανὸς ἀγνοεῖ ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

Ἄγρονομία. Τὸ ὑγρὸν τοῦ κλίματος εὐνοεῖ τὴν ἀγρονομίαν. Οἱ ἄγροι καὶ τὰ λειβάδια κατέχουν τὰ 75% τῆς χώρας. Γεωργικὰ εἶδη παράγει τεύτλα, γεώμηλα, σίτον καὶ ὀπώρας εἰς μικρὰς ποσότητας, εἰς μεγαλυτέρας δὲ βρώμη, κριθὴν καὶ σήκαλιν. Ὁ εὐφυῆς γεωργὸς τῆς Δανίας ἐπιδίδεται εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γεωργίας χάριν τῆς τροφῆς τῶν πολυαριθμῶν κτηνῶν. Οὕτως ἔχει ἀναπτυχθῆ μεγάλην ἢ κτηνοτροφία, εἰς οὐδεμίαν δ' ἄλλην χώραν ἀναλόγως τῶν κατοίκων ὑπάρχουν τόσα μεγάλα ζῷα, ὅσα ἐν τῇ Δανίᾳ. Ἀριθμοῦνται 2 ¹/₂ ἑκατ. βόες καὶ ἀγελάδες, 1 ἑκατομ. χοῖροι, 570 χιλ. ἵπποι, 15 ἑκατ. ὄρνιθες κ.ἄ. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία ἀσκοῦνται κατὰ ἐπιστημονικὸν καὶ πειραδειαγματικὸν τρόπον. Τὰ ²/₃ τῆς ἐξαγωγῆς τῆς Δανιμαρκίας, συνίστανται εἰς κτηνοτροφικὰ προϊόντα (ζῶντα ζῷα, κρέας, λίπος, βούτυρον καὶ ψά).

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ἐλλειψὶς ὄρυκτῶν ἀναγκάζει τὴν Δανιμαρκίαν νὰ εἰσάγη μεγάλης ποσότητος γαιάνθρακος καὶ σιδήρου. Καίτοι δὲ καὶ καταρράκται ἐλλείπουν, ἡ βιομηχανία ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἢ ἐν Ἑλλάδι. Αὕτη περιστρέφεται πρὸ πάντων εἰς τὰ κτηνοτροφικὰ εἶδη (γάλακτοκομία, βυρσοδεψία, χειροκτιοποιία, οἶνοπνευματοποιία, ζυθοποιία). Ἐν ταῖς πόλεσιν, ἰδίᾳ ἐν Κοπενάγῃ, ἀκμάζει ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μηχανουργία, περίφημος δ' εἶνε ἡ κεραμευτικὴ τῆς Κοπενάγῃς (ἐκ πορ-

1 Φιόρδαι εἶνε στενοὶ καὶ βεθῆες εἰς τὴν θηρὰν εἰσχωροῦντες κόλποι.

σελλάνης). Ἡ δὲ πρόοδος τῆς ναυπηγίας αὐξάνει τὸ Δανικὸν ναυτικόν.

Ἡ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τῆς Δανιμαρκίας βαίνει αὐξανόμενον. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀποστέλλεται τὸ ἥμισυ μέχρι τοῦ τρίτου τῶν προϊόντων, τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν Σουηδίαν, τὴν Νορδηγίαν καὶ ἄλλας χώρας. Αἱ δ' ἀποστέλλουσαι εἰς ταύτην χώραν εἶνε πρὸ πάσης ἢ Γερμανία, ἢ Ἀγγλία, ἢ Σουηδία καὶ αἱ Ἠνωμένοι πολιτεῖται. Ὁ ἐμπορικὸς αὐτῆς στόλος εἶνε ἴσος σχεδὸν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν (1 ἑκατ. τόν.).

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον εἶνε ἀσήμενον

Συγκοινωνία. Πλὴν τῶν θαλασσίων ὁδῶν κατέχει καὶ δίκτυον σιδηροδρομικὸν μεγαλύτερον τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἐκ Βερολίνου ἢ Ἀμβούργου δύναται τις νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κοπενάγην σιδηροδρομικῶς εἴτε διερχόμενος διὰ τῆς Φιονίας, εἴτε διὰ τοῦ λιμένος τῆς Βαρνεμούνδης (τῆς Γερμανίας) χωρὶς νὰ ἐνοχληθῆται μὲ ἐπιδημίας καὶ ἀποβιβάσεις ἀτμοπλοίου, τῆς ἀμαξοστοιχίας μεταφερομένης δι' εἰδικῶν ἀτμοπλοίων ἐκ τῆς μιᾶς ξηρᾶς εἰς τὴν ἄλλην.

Πόλεις. **Κοπενάγη,** ἐπὶ τῆς Ζηλανδίας καὶ κατὰ τὸν Σούνδην, πρωτ. τῆς Δανιμαρκίας καὶ ἡ πρώτη βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορικῆ πόλις ταύτης. Κατέχει τὸ $\frac{1}{5}$ ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας (610 χιλ. μετὰ τῶν προαστείων) καὶ εἶνε τὸ πνευματικὸν καὶ οἰκονομικὸν κέντρον. Ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτῆς θέσις ἐν τῇ μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς συγκοινωνίᾳ ἀπειλεῖται ἐκ τῆς νέας Γερμανικῆς διώρυχος τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου.

Αἱ λοιπαὶ πόλεις ὑπολείπονται κατὰ πολὺ. Ἡ **Ἄαρους** (60) εἶνε ἡ μεγίστη τῆς Κιμβρικῆς χερσονήσου, ἡ δ' **Ὀδένη** (40) τῆς Φιονίας.

— Ἡ Ἑλλάς ἔχει γενικὸν προξενεῖον ἐν Κοπενάγῃ καὶ ὑποπροξενεῖα εἰς ἄλλας πόλεις.

Αἱ ἄνω Δανικαὶ χῶραι. Ἄνω Δανικαὶ χῶραι εἶνε αἱ νῆσοι Φαιρόαι, ἡ Ἰσλανδία καὶ ἡ Γροιλανδία.

Αἱ **Φαιρόαι** νῆσοι (δηλ. τῶν προβάτων) κείνται πρὸς Β. τῆς Σκωτίας καὶ εἶνε βραχύδεις. Τὸ κλίμα αὐτῶν δὲν εἶνε πολὺ ψυχρὸν ἀναλόγως τοῦ γεωγρ. αὐτῶν πλάτους, ἀποστέλλουν δ' εἰς τὴν μητρόπολιν ἔριον προβάτων καὶ ἰχθῦς. Τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔχει καὶ ἡ γυμνὴ τὸ πλεῖστον καὶ ὑπὸ παγετῶνων κεκαλυμμένη μεγάλη νη-

σος **Ίσλανδία** (δηλ. χώρα τοῦ πάγου). Εἶνε ἔτι ἠψαιστειώδης (ἠψαιστειον Ἔκλα) μετὰ θερμῶν πηγῶν (αἱ Γκέϊσιρ). Ἡ νῆσος ἀριθμεῖ μόλις 8) χιλ. κ. καὶ ἔχει πρωτ. τὴν **Ρεϋκιαβικ** (12). Διὰ καλωδίου συνδέεται μετὰ τῆς Σκωτίας.

Ἡ δὲ κατάψυχρος καὶ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς **Γροινλανδία** εἶνε ἡ βορειοτάτη χώρα τῆς γῆς κατοικεῖται μόλις ὑπὸ 13 χιλ. Ἔσκιμῶν κατὰ τὰς δυτικὰς ἀκτὰς.

2. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ἢ ΤΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ

Θέσις. Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσονήσος εἶνε ἡ μεγίστη καὶ βορειοτάτη τῆς Εὐρώπης, βρεχομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ, Β.Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου ἢ Γερμανικῆς θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς. Πρὸς Ν. εἶνε οἱ ἐνοῦντες τὴν Βόρειον θάλασσαν μετὰ τῆς Βαλτικῆς πόντοι **Σκαγερράκης** καὶ **Κατεγάτης**.

Τὸ Βόρειον ἀκρωτήριο εἶνε τὸ βορειότατον τῆς Εὐρώπης.

Φυσ. Διόπλασις. Κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου καὶ πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἐκτείνεται ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς χερσονήσου, περιέχουσα ὑψηλὰ ὄρη, τὰ **Σκανδιναυικὰ** (ἰσοῦψῃ τῇ Πίνδῳ), καὶ ὄροπέδια πλήρη παγετώνων (Φιέλδ). Πάντα τὰ ὄρη, ὡς καὶ πᾶσα ἡ ὑψηλὴ χώρα, συνίστανται ἐκ κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, ἀρχαιοτάτης γεωλογικῆς περιόδου, ἡ μορφή ὅμως αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὰς ἐπενεργείας τῶν παγετώνων, συγχρόνων μετὰ τοῦ πρωτογενοῦς ἀνθρώπου. Τὸ Ν.Α. μέρος τῆς χερσονήσου εἶνε πεδινόν.

Αἱ Ἀκτὰί. Οὐδεμία ἄλλη χώρα, οὐδ' αὐτὴ ἡ Ἑλλάς, ἔχει τόσον δεσχισμένας ἀκτὰς, ὅσον ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὴν Βόρειον πλευρὰν τῆς χερσονήσου, κατὰ τὴν Νορβηγίαν (φιόρδαι) παρὰ τούτους κεῖται πλῆθος νήσων καὶ νησίδων.

Ῥοδατα. Οἱ ποταμοὶ τῆς χερσονήσου, πρὸς Δ. μὲν, λόγῳ τῆς μικρᾶς αὐτῶν ἀναπτύξεως, εἶνε βραχεῖς καὶ καταρρακτώδεις, πρὸς Α. δ' εἶνε μακρότεροι, ἀλλὰ μετὰ μικροτέρων καταρρακτῶν. Εἰς τὴν νότιον πεδινὴν χώραν ὑπάρχουν καὶ τρεῖς μεγάλαι λίμναι (Βενέρη, Βεττέρη καὶ Μαιλάρη).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου διαφέρει κατὰ τὰς πλευ-

Βλάστησις. Ἡ χερσονήσος διακρίνεται κατὰ τὴν βλάστησιν εἰς τρεῖς ζώνας: 1) τὴν ζώνην τῶν **Τουνδρῶν** (δηλ. ἐλωδῶν πεδι-
άδων) πρὸς Β., 2) τὴν ζώνην τῶν **δασῶν** ἐν τῷ μέσῳ καὶ 3) τὴν
ζώνην τῆς **καλλιεργείας** καὶ τῶν **λειμώνων** πρὸς Ν.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν **Νορ-
βηγῶν** καὶ τῶν **Σουηδῶν**, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς τὴν Γερμανικὴν
ὁμοεθνίαν. Ἔχουν θρησκείαν τὴν χριστιανικὴν τῶν διαμαρτυρομέ-
νων καὶ εἶνε ἀνεπτυγμένοι κατὰ τὴν παιδείαν, ὡς οἱ Δανοί. Πρὸς Β.
κατοικοῦν καὶ ὀλίγοι **Δάπωνες** καὶ **Φίννοι** (Μογγολικῆς καταγω-
γῆς), ζῶντες βίον νομαδικὸν (ὑπὸ σκηνάς).

Τὰ βασίλεια τῆς χερσονήσου. Καίτοι ὁ πληθυσμὸς εἶνε
ὁμοιογενής, ἐν τούτοις διαιρεῖται εἰς δύο ἔθνη καὶ δύο κράτη· τοῦτο
πρόέρχεται ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν συμφερόντων τούτων, ταῦτα δὲ
πάλιν γίνονται ἐκ φυσικῶν λόγων. Ἡ Νορβηγία κατέχει τὴν δυτι-
κὴν καὶ στενοτέραν πλευράν, ἡ Σουηδία τὴν ἀνατολικὴν καὶ εὐρυ-
τέραν. Διάφορον μεταξὺ τῶν κρατῶν τούτων εἶνε τὸ κλίμα, διάφο-
ρος ἡ πτώσις τῶν βροχῶν, διάφορα καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐ-
τῶν κέρδη.

Α) ΝΟΡΒΗΓΙΑ

[320 000 τετρ. χιλ. (2 1/2 φορὰς μεγαλ. τῆς Ἑλλάδος).

2 1/2 ἑκατ. κατ. (ἢ Ἑλλὰς 6 ἑκατ.).

πυκνότης πληθυσμοῦ 8 (ἢ Ἑλλὰς 46)]

Γεωργικὰ προϊόντα. Ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῆς πυκνότη-
τος τοῦ πληθυσμοῦ πρόέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ 3/4 σχεδὸν τῆς ἐπιφα-
νείας τῆς χώρας κατέχονται ὑπὸ βράχων, παγετῶνων, χιόνων καὶ
ἐλῶν. Τῆς λοιπῆς τὸ μέγιστον μέρος κατέχουν τὰ δάση (22 %) καὶ
μικρὸν μέρος (6 %) μένει διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.
Οὕτως οἱ δημητριακοὶ καρποί, καίτοι οὗτοι εὐδοκιμοῦν καὶ πέραν
τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου, δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τοὺς κατοίκους.
Ἡ ἐγχώριος τροφή συνίσταται ἐκ κριθίνου ἄρτου, εἰσάγεται ὅμως
καὶ πολὺς σίτος. Αἱ μεγάλαί καὶ συνεχεῖς βροχαὶ ἐπιτρέπουν τὴν
παραγωγὴν βρώμης καὶ γεωμήλων εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἢ ἐν
Σουηδίᾳ. Πολὺ σπουδαιότερα εἶνε ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν διὰ
τὴν ναυπηγικὴν, τὴν κατασκευὴν χάρτου καὶ ἄλλων ἀντικειμένων,
τὰ ὅποια καὶ ἐξάγονται :

Κτηνοτροφία, άλιεία και ναυτιλία. Σημαντικωτέρα τής γεωργίας είνε ή κτηνοτροφία. Ο αριθμός τών βοών και τών αγελάδων υπερβαίνει τò 1 έκατομ., πολλά δ' είνε και τὰ πρόβατα. Κτηνοτροφικά είδη εξάγονται εις τò έξωτερικόν.

Έτι σπουδαιότερα είνε ή άλιεία τών γάδων και άρεγγών, εις τήν όποίαν άσχολούνται 140.000 Νορβηγοί. Πλήν τούτων πολλοί άφίνοντες έν καιρῷ τὰ ποιμίνα αύτῶν άσχολούνται εις προμήθειαν τούτων. Κατά τήν παγκόσμιον παραγωγήν τών ιχθύων ή Νορβηγία κατέχει τήν τρίτην θέσιν (μετά τας Ήνωμένες πολιτείας και τήν Άγγλίαν). Καίτοι δέ μεγάλη είνε ή κατανάλωσις τούτων έν τῇ χώρῃ, έν τούτοις τὰ έκ τούτων προϊόντα (έν οίς τò μουρουνέλιον) άποφέρουσι μεγάλα κέρδη εις τήν χώραν.

Οί Νορβηγοί είνε τέλειοι ναυτικοί. Ο έμπορικòς στόλος αύτῶν είνε μεγαλύτερος του έλληνικού (3600 πλοία χωρητικότητος 1.300 000 τόν.) και κατατάσσεται εις τήν έκτην θέσιν μεταξύ τών μεγάλων στόλων του κόσμου (πρὸ του μεγάλου πολέμου εις τήν τετάρτην), εις τήν πρώτην δέ αναλόγως του αριθμού τών κατοίκων. Έννοείται: δ' ότι ούτος χρησιμοποιείται οὐ μόνον χάριν τών ιδίων αύτῶν άναγκῶν, αλλά και διά ξένας ύπηρεσίας.

Όρυκτά και βιομηχανία. Τὰ χρήσιμα όρυκτά είνε πολυειδῆ, ίδια όμως ο σίδηρος και ο χαλκός. Γαιάνθρακες έλλείπουν έντελῶς, διά τούτο γίνεται χρησιμοποίησις τών καταρρακτῶν. Η βιομηχανία αποβλέπει κυρίως εις τήν έπεξεργασίαν τής έγχωρίου ύλης: ούτως είνε διαδεδομένη ή βιομηχανία τής ξυλείας και τής παρασκευῆς τών ιχθύων.

Άξιόλογος έτι πρόσοδος τής χώρας είνε και ή άκμάζουσα περιήγησις τών ξένων ανά τας ώραιότητας τών παμπληθῶν φιορδῶν.

Τò έμπόριον. Η Νορβηγία εξάγει ξυλείαν, χάρτιν, πυρεΐα, ιχθύς και κτηνοτροφικά, εισάγει δέ δημητριακοὺς καρπούς, άποικιακά, γαιάνθρακας και βιομηχανικά προϊόντα. Η άξία τής νινήσεως του έμπορίου είνε άνάλογος πρὸς τήν τής Έλλάδος (780 έκατ. φρ. διά τò εισαγωγικόν και 1 1/2 δισεκατ. διά τò εξαγωγικόν), τò έμπορικόν όμως ναυτικόν είνε κατά πολὺ άνώτερον (2.400 χιλ. τόν.).

Τò μετά τής Έλλάδος έμπόριον είνε μικρόν' τῷ 1923 είχεν ως εξής (κατά χιλιάδ. δρχ.):

<i>Εἰσαγωγή ἐξ Ἑλλάδος</i>	<i>Ἐξαγωγή</i>
Ἐλαιὶ καὶ ἐλαιόλαδον... 3.496	Ἴχθῦες μὴ νωποί..... 5.156
Βάλανι..... 50	Ἐλαια καὶ γάλατα..... 1.478
Ἐν ὄλφ 3.546	Χάρτης κ.τ.λ..... 1.843
	Ἐν ὄλφ 9.124

Πόλεις. Χριστιανία (260), πρωτ., σπουδαιότατος λιμὴν καὶ πρώτη βιομήχανος πόλις.

Βέργεν (90), ἡ μεγίστη ἀλιευτικὴ ἀγορὰ τῆς Εὐρώπης.

Τρόνδζεμ (50), ἐμπορικὸς λιμὴν.

Χάμερφεστ, ὁ βορειότατος λιμὴν καὶ πόλις τῆς Εὐρώπης.

Συγκοινωνία. Πλὴν τῶν θαλασσίων ὁδῶν ἄγουσι σιδηροδρ. γραμμαὶ εἰς Βέργεν καὶ Τρόνδζεμ, ἄλλη δ' εἰς τὴν Σουηδίαν.

— Τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει γενικὸν προξενεῖον ἐν Χριστιανίᾳ καὶ προξενεῖον ἐν Βέργεν.

B) ΣΟΥΗΔΙΑ

[448.000 τετρ. χιλ. ἦτοι $2\frac{1}{2}$ φορὰς μεγαλυτ. τῆς Ἑλλάδος
5.600 χιλ. κατ., ἦτοι ὀλίγον μικροτ. τῆς Ἑλλάδος]

Καὶ ἐνταῦθα ὁ πληθυσμὸς εἶνε ἀραιὸς λόγῳ τῶν κλιματικῶν ὄρων καὶ τῆς πενιχρότητος μεγάλου μέρους τῆς χώρας. Ἀξιοπαρατήρητον εἶνε ὅτι ἐξ ἑκατέρων τῶν χωρῶν τούτων μεταναστεύουν ἐτησίως 50.000 ἄνθρωποι, κυρίως εἰς τὰς Ἑνωμένας πολιτείας.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐπιφανείας τῆς Σουηδίας (52 %) κατέχουν τὰ δάση, τὰ $33\frac{35}{100}$ % εἶνε ἄγονα, μόλις δὲ τὰ 12 % προορίζονται διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατὰ τὰ πεδινὰ μέρη τῆς Σουηδίας εὐδοκίμοι καλύτερον ἢ ἐν Νορβηγίᾳ· ἰδίως ἡ Νότιος Σουηδία εἶνε ὁ αἰτοβολῶν τῆς χώρας. Ἐξάγει βρώμην καὶ εἰσάγει σίτον καὶ σήκαλιν. *Τεῦτλα* καὶ *καπνὸς* εἶνε βάσις ἀκμαίας τούτων βιομηχανίας, 20 δὲ *ζακχαροποιεῖα* ἀσχολοῦν πολλοὺς ἐργάτας. Κύριος ὅμως πλοῦτος τῆς Σουηδίας εἶνε τὰ μεγάλα αὐτῆς δάση. Ἡ Σουηδία εἶνε ἡ δασωδεστέρα χώρα τῆς γῆς μετὰ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἡ *ξυλεία* εἶνε τὸ πρῶτον εἶδος τῆς ἐξαγωγῆς, οὐδεμίαν δ' ἄλλη χώρα κερδίζει ἐκ τοῦ εἶδους τούτου τόσα χρήματα, ὅσα ἡ Σουηδία (830 ἑκατ. φρ. τῷ 1919).

Οὐχί ἀσήμαντος εἶνε καὶ ἡ διατροφή τῶν βοῶν καὶ ἀγελάδων, εὐνοϊκωτέρους ὄρους ἔχουσα ἐνταῦθα ἢ ἐν Νορβηγίᾳ.

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ἡ Σουηδία κατέχει μεγάλα κοιτάσματα σιδήρου (ιδίως ἐν τῷ βορρᾷ). Περιζήτητοι εἶτι εἶνε οἱ ἐκ παλαιστάτων πετρωμάτων λίθοι (γρανίτης κ.ἄ.) διὰ οἰκοδομὰς καὶ κοσμήσεις. Προμηθευομένη δὲ ἀνθρακα ἀλλαχόθεν χρησιμοποιεῖ τὸν σίδηρον διὰ τὴν ἑαυτῆς βιομηχανίαν. Ὡς κινήτριος δύναμις χρησιμοποιοῦνται καὶ οἱ καταρράκται. Πολυάριθμα εἶνε τὰ πρῖστῆρια (τὰ μέγιστα τοῦ κόσμου), πολλὰ δὲ τὰ σκευοποιεῖα, τὰ χαρτοποιεῖα, τὰ πυρραιοποιεῖα κ. ἄ.

Ἐμπόριον καὶ στόλος. Κύρια ἐξαγωγικὰ προϊόντα εἶνε ξυλεία ἀκατέργαστος καὶ κατειργασμένη, χάρτης, σίδηρος καὶ μεταλλεύματα, μηχαναί, ζῶα ζῶντα, βούτυρον καὶ τυρός. Εἰσαγωγικὰ δ' εἶνε δημητριακοὶ καρποί, γαιάνθρακες, ἀποικιακά, ἀκατέργαστος ὕλη δι' ὕφαντουργίαν καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ ἀντικείμενα.

Τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν εἶνε ἀξιόλογον ἀποτελεῖται ἐκ 2.900 πλοίων (1.150 χιλ. τόν., ἀνώτερον τοῦ Ἑλληνικοῦ).

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον εἶχε τῷ 1923 ὡς ἐξῆς (κατὰ χιλ. δρχ.)

Εἰσαγωγή ἐξ Ἑλλάδος	Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα
Καπνός.....4.120	Εἶδη ξυλείας..... 6.512
Μέταξα 92	Χάρτης..... 6.635
.....	Μηχαναὶ καὶ σιδηρᾶ εἶδη..... 1.942
.....	Ἐλαια..... 437
Ἐν ὄλφ 4.267	Ἐν ὄλφ 16.615

Συγκοινωνία. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία τελεῖται ἐν μέρει μὲν ὑπὸ τῶν ποταμῶν, τῶν διωρύχων καὶ τῶν λιμνῶν (ἡ λίμνη Βενέρη εἶνε εἰκοσαπλασία τῆς Πρέσπας), ἐν μέρει δ' ὑπὸ τῶν σιδηροδρ. γραμμῶν καὶ τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ἔχουσῶν ἕκτασιν κατὰ πολὺ μεγαλυτέραν τῶν τῆς Νορβηγίας. Ὡσαύτως ἡ κίνησις τῶν Σουηδικῶν λιμένων εἶνε μεγαλυτέρα τῶν Νορβηγικῶν, λίαν δὲ διαδομένη εἰς τὸν λαὸν ἡ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία.

Πόλεις. **Στοκχόλμη** (380), πρωτ., ἐπὶ νησίδων τῆς λίμνης Μαιλάρης; σπουδαιότατον κέντρον τῆς συγκοινωνίας τῆς Βαλτικῆς. Ὡσαύτως ἔδρα βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ.

Γοθεμβούργον (Gothemburg, 180), δεύτερος λιμὴν τῆς Σου-

ηδίας και προτιμότερος δια την συγκοινωνίαν μετά τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Μάλμο (100), κατὰ τὴν Σούνδην και ἀντικρὺ τῆς Κοπενάγης. Διὰ ταύτης ἡ σύντομος συγκοινωνία μετά τῆς Δανιμαρκίας και τῆς Γερμανίας.

— Ἑλληνικὴ πρεσβεία ὑπάρχει ἐν Στοκχόλμῃ και προξενεῖα ἐν Γοθεμβούργῳ και Μάλμο.

3. ΑΙ ΝΕΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ

Αἱ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Βαλτικῆς νέαι δημοκραταὶ ἀπεσπάσθησαν τοῦ Ῥωσικοῦ κράτους και ἐσχηματίσθησαν μετά τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Εἶνε δ' αὐταὶ ἡ **Φινλανδία**, ἡ **Ἑσθονία**, ἡ **Λεττονία** και ἡ **Λιθουανία**.

α. **Φινλανδία** (διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν, ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατ. κατ.). Ἡ βορειοτέρα αὕτη δημοκρατία ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Νορβηγίας και τῆς Ῥωσίας, ἐκτείνεται δὲ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ. Πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον χαμηλὸν και πετρῶδες. Καλύπτεται ὑπὸ ἐλῶν και λαβυρίνθου λιμνῶν, μετρουμένων κατὰ χιλιάδας.

Τὸ κλίμα και ὁ οἰκονομικὸς αὐτῆς πλοῦτος εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Σουηδίας. Ἡ γεωργία εἶνε μικρά, ἡ δὲ κτηνοτροφία σπουδαιότερα. Τὰ 50% τῆς χώρας κατέχουν τὰ δάση, ἐκ δὲ τῶν ὀρυκτῶν ὀλίγος μόνον σίδηρος ἐξορύσσεται. Ἡ βιομηχανία ὅμως δὲν ἔχει τὴν πρόοδον τῆς Σουηδίας.

Οἱ κάτοικοι, οἱ **Φίννοι**, εἶνε Μογγολικῆς καταγωγῆς, ἔχοντες θρησκείαν χριστιανικὴν (τῶν διαμαρτυρομένων). Κατοικοῦν κατὰ χωρία ἢ μικρὰς πόλεις. Ἡ μόνη μεγάλη και νέα πόλις εἶνε ἡ **Ἑλσιγγφόρση** (185), κατὰ τὸν Φιννικὸν κόλπον.

— Ἐν Ἑλσιγγφόρσῃ ὑπάρχει ἔδρα γενικοῦ προξενείου τῆς Ἑλλάδος.

β. **Ἑσθονία** (Τὸ ἤμισυ τῆς Ἑλλάδος, 1.700.000 κατ.). Ἡ δημοκρατία αὕτη ἐκτείνεται πρὸς τὴν νοτίαν παραλίαν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου. Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχουν ἔλη και λίμναι τινές. Οἱ Ἑσθο-

νες είνε συγγενεῖς πρὸς τοὺς Φίννους καὶ κατοικοῦν ὡς καὶ ἐκεῖνοι κατὰ χωρία. Κύρια προϊόντα είνε δημητριακοὶ καρποί, λίνον καὶ κάρναβις.

Κατὰ τὸν Φιννικὸν κόλπον καὶ ἀπέναντι τῆς Ἑλσιγγφόρσης είνε ὁ ἐμπορικὸς λιμὴν **Ρεβάλ** (140).

γ) **Λεττονία**. Αὕτη είνε κατὰ τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ὀλίγον μεγαλύτερα τῆς Ἑσθονίας (2 ἑκ.), Κάτοικοι είνε οἱ Λεττοὶ καὶ οἱ Λίθονες, Προϊόντα είνε ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Ἑσθονίας.

Ἐνταῦθα είνε αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Ῥωσικοῦ ποταμοῦ Δύνα. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τούτου είνε ἡ ἐμπορικὴ πόλις **Ρίγα** (300). Αὕτη πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο ἡ μεγαλύτερα πόλις καὶ ὁ σπουδαιότατος λιμὴν ἐν τῇ Βαλτικῇ μετὰ τὴν Πετρούπολιν, σήμερον δ' ἔτι ἐξάγονται διὰ ταύτης Ῥωσικὰ προϊόντα.

Λιβάον (Libau), ἔδρα ἑλλην. γενικοῦ προξενείου.

δ) **Λιθουανία**. Καὶ αὕτη είνε μικροτέρα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν. Συνορεύει μετὰ τῆς Ῥωσίας, τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Γερμανίας.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Λιθουανοί, είνε σλάβοι, πρωτ. δ' είνε τὸ **Κόβρον** (93).

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ Ἡ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

[100; ἑκατ. κατ.]

Μέγεθος καὶ ἔκτασις. Ἡ Βορειοανατολικὴ Εὐρώπη κατέχει σχεδὸν τὸ ἡμισυ τῆς ὅλης Εὐρώπης (ἰδ. ὄρια καὶ θαλάσσιον διαμελισμὸν ἐν τῇ χάρτῃ). Μικρὸν βορειότατον αὐτῆς μέρος εὐρίσκεται εἰς τὴν βόρειον ψυχρὰν ζώνην (ὡς καὶ τῆς Φινλανδίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας).

Διάπλασις τοῦ ἐδάφους. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὴν χερσόνησον Κόλαν πρὸς Β. καὶ τὴν Ταυρικὴν (ἢ Κριμαϊκὴν) πρὸς Ν., ὅλη ἡ Β.Α. Εὐρώπη, μέχρι τῶν Οὐραλίων ὄρεων, είνε ἐκτεταμένον βαθύπεδον, φέρον μόνον λόφους εἰς ὀλίγα μέρη καὶ κυματοειδῆ ὑψώματα. Τμημα πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν είνε χαμηλότερον τῆς θαλασσίας ἐπιφανείας.

Ῥοδατα. Πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουν ἐνταῦθα, οἱ

όποιοι κατά τὸ πλείστον μέρος τοῦ ἔτους εἶνε πλωτοί. Εἰς τὸν Βόρ. παγωμένον ὠκεανὸν ἐκβάλλουν ὁ **Πεισχοράς** καὶ ὁ **Δουΐνας**. Εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον ἐκβάλλει ὁ βραχὺς ἀλλὰ πολυὺδροσ **Νέβας**, πηγάζων ἐκ τῆς μεγίστης τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης **Λαδόγας**. Εἰς τὸν Εὐξεινον ἐκβάλλουν ὁ **Δνεΐστερ** καὶ ὁ **Δνεΐπερ** (π. Δάναπρις). Εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν ὁ **Δών** (π. Τάναϊς), εἰς δὲ τὴν Κασπίαν ἐκβάλλουν ὁ **Βόλγας** (δηλ. μέγας), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, καὶ ὁ **Οὐράλης**, ἀμφότεροι πολυέχθους.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Β.Α. Εὐρώπης εἶνε ψυχρὸν (ἰδίᾳ πρὸς Β.) καὶ ἠπειρωτικόν. Μόνον ἡ νότιος πλευρὰ τῆς Κριμαϊκῆς χερσονήσου ἔχει κλίμα εὐκρατον, ὥστε νὰ εὐδοκίμοῦν αἱ ὀπωραί.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος κατά τὸ ποιὸν αὐτοῦ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ κλίμα, δύναται νὰ διαιρεθῆ εἰς 3 τμήματα (ὡς καὶ ἐν τῇ Σλανδιναιικῇ χερσον.).

1) τὸ τμήμα τῶν **Τουνδρῶν**, κατά μῆκος τοῦ παγωμένου ὠκεανοῦ. Αὐτὰ κατά τὸν μακρότατον ἐνταῦθα χειμῶνα (8—9 μῆνες) μεταβάλλονται εἰς ἐκτάσεις πάγων.

2) τὸ **δασῶδες** τμήμα, κατά τὴν μέσην ζώνην. Τὰ δάση κατέχουν τὰ 39% τῆς ὅλης ἐπιφανείας (ἴσον τῇ Βαλκανικῇ χερσονήσῳ). Κατὰ τὸ βορειότερον μέρος ἐπικρατοῦν τὰ βελονόφυλλα δένδρα, κατὰ δὲ τὸ νοτιώτερον τὰ πλατύφυλλα.

3) τὸ **καλλιεργημένον** καὶ τὸ **στεππῶδες**, πρὸς Ν. Τὸ καλλιεργημένον ἐκτείνεται δυτικῶς τοῦ ποταμοῦ Δών, τὸ δὲ στεππῶδες πρὸς τὴν Κασπίαν. Πλὴν τῶν συνήθων ἡμέρων ζῶων ζῶσιν ἐνταῦθα πολλοὶ **κάμηλοι**, ἐνῶ πρὸς βορρᾶν ἰδιάζουσιν οἱ **τάρανδοι**.

Κάτοικοι. Οἱ κύριοι κάτοικοι τῆς Β.Α. Ῥωσίας εἶνε οἱ **Ῥῶσοι**, σλαβικὸς λαός. Οὗτοι διακρίνονται εἰς τοὺς **Μεγάλους Ῥῶσους**, τοὺς **Λευκοὺς Ῥῶσους** καὶ τοὺς **Μικροὺς Ῥῶσους** ἢ **Οὐκρανοὺς**. Κατοικοῦν ἔτι **Τουράνιοι** λαοὶ (Φίννιοι, Κιργήσιοι, Τάταροι, Καλμουκοί), ἔλθόντες ἐνταῦθα ἐκ τῆς Ἀσίας, ὡς καὶ **Ἰουδαῖοι**, **Γερμανοὶ** καὶ **Ἕλληνες** (νῦν ἔτι περὶ τὰς 400 χιλ.). Θρησκεία ἐπικρατεῖ ἡ **ὀρθόδοξος χριστιανικὴ**.

Πολιτικὴ κατάστασις. Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ὅλον τὸ Ῥωσικὸν κράτος περιελάμβανε πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ὅλης γῆ-νης ξηρᾶς. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσία περιελάμβανε πλὴν τῆς σήμερον καὶ τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τὸ μέγιστον μέρος

τῆς Πολωνίας. Ἡ οἰκονομικὴ καταστροφὴ τῆς χώρας ταύτης ἦ ὁποία ἐπηκολούθησε τὴν κατὰ τοῦ τσαρισμοῦ ἐπανάστασιν ἦτο τὴν αὐτὴν, ὥστε δὲν περιωρίσθη αὐτὴ ἐνταῦθα, ἀλλ' ἐπεξετάθη εἰς ἕλην τὴν Εὐρώπην. Διότι μέγας πλοῦτος προϊόντων ἀναγκαιοτάτων εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐξήρχετο εἰς τὰς λοιπὰς χώρας, ἰδίως σιτηρῶν, ἀξίας ἑκατομμυρίων καὶ δισεκατομμυρίων φράγκων. Ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς μετὰ τὰς Ἡνωμένας πολιτείας κατὰ τὸν πλοῦτον τῶν δημοπρατικῶν καρπῶν, κατὰ τὴν σήκαλιν μάλιστα ἡ πρώτη. Μόλις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ νέα Ῥωσία ὑπὸ τὸ πολίτευμα τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνη.

Καίτοι ἡ Ῥωσία τῷ 1917 εἶχε διαμελισθῆ εἰς πολλὰ κράτη, ἐν τούτοις κατὰ τὸ 1923 ἠνώθησαν τινὰ τούτων ἐκ νέου καὶ ἀπετέλεσαν τὰς Ἡνωμένας σοβιετικὰς δημοκρατίας. Τὴν ἔνωσιν ταύτην ἀποτελοῦσιν αἱ ἐξῆς χώραι: 1) ἡ **Σοβιετικὴ Ῥωσία**. 2) ἡ **Δευκὴ Ῥωσία** (πρὸς Α. τῆς Πολωνίας). 3) ἡ **Οὐκρανία**. 4) αἱ **Καυκάσιοι δημοκρατίαι**, δηλ. ἡ Γεωργία, ἡ Ἀρμενία καὶ τὸ Ἀζερμπαϊζάν.

Ὡς Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν θεωροῦμεν τὰς τρεῖς πρώτας χώρας, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος.

Γεωργία. Κυρία ἀσχολία τῶν Ῥώσων εἶνε ἡ γεωργία, ἀσκουμένη κατὰ τὰ νότια αὐτῆς μέρη. Καλλιεργοῦνται παντοῖα εἶδη δημοπρατικῶν καρπῶν, ἰδίᾳ ἡ σήκαλις, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ὁ σίτος (ἡ παραγωγὴ τούτων τῷ 1923 ἦτο 5 ἑκατ. τόν., πρὸ τοῦ πολέμου 17 ἑκατ.). Παράγονται ἔτι γεώμηλα (15 ἑκατ. τόν.), λίνον, κάνναβις, τεύτλα, καπνὸς καὶ ἄ. Πολλοὶ ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν ὑλοτομίαν, ἡ δ' ἀπόδοσις τῆς ξυλείας εἶνε μεγάλη.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία εἶνε σπουδαία, ἰδίως κατὰ τὰς ἀνατολικὰς στέππας. Πρὸ τοῦ πολέμου ἡ Ῥωσία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἵππων, ἡ πρώτη δὲ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν βοῶν, τῶν ἀγελάδων καὶ τῶν προβάτων. Μεγάλῃ ἔτι ἦτο καὶ ἡ παραγωγὴ τοῦ μέλιτος.

Ὄρυκτὰ καὶ βιομηχανία. Ὀλίγα μέρη τῆς Ῥωσίας κρύπτουν ὄρυκτά. Τὰ Οὐράλια ὄρη ἔχουν παντοῖα μέταλλα, χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, πλατίναν, σίδηρον, ὡς καὶ γαϊάνθρακα καὶ ὄρυκτὸν ἄλας· ταῦτα ὅμως ἔχουν τοπικὴν σπουδαιότητα, διότι λόγῳ τῆς ἀποστάσεως τῶν ὀρέων τούτων ἀπὸ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης

δὲν δύνανται νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον. Σίδηρος καὶ μαγνήσιον ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Νότιον Ῥωσίαν, ἢ ἐκμετάλλευσις δὲ τούτων ἤρχισεν ἐσχάτως δραστηριωτέρα· σημαντικὴ ποσότης τῶν ὀρυκτῶν τούτων ἐξάγεται εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἡ βιομηχανία, ἢ ὁποία πρὸ τοῦ πολέμου εἶχεν ἐπιτελέσει σημαντικὰς προόδους, περιορίζεται σήμερον εἰς τὴν οἰκιακὴν. Ἡ ἄλλοτε δραστηρία ὑφαντουργία καὶ μηχανουργία διατελοῦν σήμερον ἐν παρακμῇ.

Ἐμπόριον καὶ συγκοινωνία. Τὸ ἐμπόριον τῆς Ῥωσίας, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο ζωηρότατον, μετὰ τὸν πόλεμον εἶχε νεκρωθῆ ἔντελως. Μόλις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρχισε νὰ κινήται καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὰς διακοπεῖσας ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία δὲν εὐρίσκεται ἐν ἀκμῇ· τὸ σιδηροδ. δίκτυον εἶνε σχετικῶς ἀραιόν, ὁδοὶ δὲ καλαὶ εἶνε σπάνιοι. Αἱ διώρυχες ἔτι, παρ' ὅλον τὸ πεδινὸν τοῦ ἐδάφους, εἶνε ἐλάχιστα· καὶ εἶνε μὲν οἱ ποταμοὶ πλωτοί, ἀλλὰ καὶ οὗτοι τὸν χειμῶνα παγώνουν. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐξωτερικὴν συγκοινωνίαν ἡ Ῥωσία, καίτοι ἄπτεται σπουδαιωτάτων θαλασσῶν, ἔχει μειονεκτικὴν θέσιν, ἰδίως διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν νέων παρὰ τὴν Βαλτικὴν χωρῶν. Μικρὰ μόνον ἐξοδος διαμένει πρὸς τὸν Φιννικὸν κόλπον, ὅπου ἡ Πετρούπολις. Ὁ Βόρειος ὠκεανὸς εἶνε ὀλίγον χρήσιμος, διότι φράσσεται συνήθως ὑπὸ πάγων, ἢ δὲ Κασπία θάλασσα εἶνε μεγάλη λίμνη, ἔχουσα σημασίαν διὰ τὸ μετὰ τῆς Ἀσίας ἐμπόριον. Μικρὰν σπουδαιότητα ἔχει καὶ ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἰδρυθῆ διὰ στρατηγικοὺς σκοποὺς. Αἱ σπουδαιότεραι σχετικῶς θάλασσαί εἶνε ἡ Ἀζοφικὴ καὶ ὁ Εὐξείνους, καίτοι τὰ πλοῖα, ἵνα φθάσουν εἰς τὴν Μεσόγειον, εἶνε ἠναγκασμένα νὰ διέλθουν διὰ τῶν στρατηγικῶν σημείων τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Οἱ παρὰ τὰς θαλάσσας ταύτας λιμένες εἶνε σπουδαιότατοι καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι διὰ μέσου τούτων τελεῖται ἢ μετὰ τῆς Ἑλλάδος συγκοινωνία, διὰ τούτων δ' ἀνέκαθεν ἐτελεῖτο ἢ ἐξαγωγὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν διὰ τὴν χώραν ἡμῶν (διακοπεῖσα κατὰ τὰ πολεμικὰ καὶ μεταπολεμικὰ ἔτη).

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τῷ 1923 εἶχεν ὡς ἑξῆς (κατὰ χιλ. δρ.).

Εισαγωγή ἐξ Ἑλλάδος

Μέταξιν ἐν γένει.....	150
Δέρματα.....	30
Ἐν ὄλφ	154

Ἐξαγωγή εἰς Ἑλλάδα

Δημητριακοὶ καρπεῖ.....	91.723
Χαβιάριον.....	1.147
Κτηνοτροφικά (θέρματα, ἔριον).....	773
Ἐν ὄλφ	94 119

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ῥωσίᾳ.

Μόσχα (1 1/2 ἑκατ. κατ.), ἐν τῷ κέντρῳ τῆς χώρας, ἀρχαία καὶ ἐκ νέου νῦν πρωτ. τῆς Ῥωσίας. Ἡ πρώτη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, κέντρον τῶν σιδηροδρ. γραμμῶν.

Πειτρούπολις, ἰδρυθεῖσα τῷ 1703 ὑπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ Μεγάλου παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου καὶ τὸν ποταμὸν Νέβαν (ἢ κεφαλὴ τῆς Ῥωσίας). Διετέλεσεν ὡς πρωτ. τῆς γιγαντιαίας Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας ὑπὲρ τὰ 200 ἔτη. Πρὸ τοῦ πολέμου ἠρίθμει 2 ἑκατ. κατ., νῦν δὲ περὶ τὰς 700 χιλ.

Ἀρχάγγελος (35), λιμὴν ἐν τῷ Βορείῳ παγωμένῳ ὠκεανῷ, συνδεόμενος μετὰ τῆς Μόσχας διὰ σιδηροδρόμου.

Μουρμάνσκη, νέας λιμὴν τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, ὁ βορειότατος τῆς Ῥωσίας καὶ ὁ βορειότατος σιδηροδρ. σταθμὸς τῆς γῆς (65^ο β. γεωγρ. πλ.)

Καζάν (175), κατὰ τὸν Βόλγαν, βιομηχανικὴ πόλις καὶ κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Σιβηρίας σιδηροδρόμου.

Νίσινι—Νοβγορόδ (80), σπουδαιότατον ἄλλοτε κέντρον τοῦ Εὐρωπαῖκο-ασιατικοῦ ἐμπορίου. Ἐνταῦθα ἐγένοντο αἱ μέγισται τοῦ κόσμου ἐμπορικαὶ πανηγύρεις.

Σαράτοβον (200), λιμὴν κατὰ τὸν Βόλγαν.

Τοῦλα (140), βιομηχανικὴ πόλις τῆς σιδηρουργίας.

Ἀστραχάν (150), κατὰ τὸ δέλτα τοῦ Βόλγα, κέντρον τῆς ἀλιείας τῶν ἰχθύων τοῦ ποταμοῦ. Ἐνταῦθα παρασκευάζεται τὸ μαῦρον χαβιάριον. Σταθμὸς τοῦ μετὰ τῆς Περσίας καὶ Σιβηρίας ἐμπορίου.

Ῥοστόβιον (150) καὶ **Ταϊγάνιον** (80), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δών, ἐμπορικαὶ πόλεις τῆς Ἀζοφικῆς, εἰς τὰς ὁποίας πρότερον κατόικουν πολλοὶ Ἑλληγες ἔμποροι (νῦν ὀλίγοι).

Νοβορωσίσκη (60), σπουδαῖος λιμὴν τοῦ Εὐξείνου πρὸς τὸν Καύκασον.

Αἰκατερινοδάτ (100), μεσόγειος καὶ πρὸς τὸν Καύκασον.

2) Ἐν τῇ Λευκῇ Ῥωσίᾳ.

Μίνσκη (120), κέντρον σιδηροδρομικόν.

3) Ἐν τῇ Οὐκρανίᾳ.

Κίεβον (450), πρωτ. τῆς Οὐκρανίας, παρὰ τὸν Δνεΐπερ, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ.

Χάρκοβον (250), ἐμπορικὴ πόλις τῶν δημητριακῶν καρπῶν.

Αἰκατερινοσλάβη (200), ἐπὶ τοῦ Δνεΐπερ, κέντρον ἐμπορίου.

Ὀδησσὸς (500), ὁ σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ, καὶ ἡ πρώτη ἀγορὰ τῶν δημητριακῶν καρπῶν.

Σεβαστούπολις (60, ἡ Χερσῶν τῶν Βυζαντινῶν χρόνων), ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν τῇ Κριμαίᾳ.

Συμφερόπολις (70), ὡσαύτως ἐν τῇ Κριμαίᾳ.

— **Ἑλληνικὴ πρεσβεία** ὑπάρχει ἐν Μόσχᾳ, **προξενεῖα** ἐν Πετρούπολει, Μόσχᾳ, Κιέβῳ, Ὀδησσῷ, Ταϊγανίῳ, Αἰκατερινοδάρ, Νοβορρωσίσκῃ, Ῥοστοβίῳ, Σεβαστουπόλει καὶ **ὑποπροξενεῖα** εἰς ἄλλας πόλεις.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Νοτία Εὐρώπη.

1. Ἰταλία.....	Σελ.	5
2. Τὰ κράτη τῆς Πυρηναικῆς χερσονήσου.....	»	15
α) Τὸ βασίλειον τῆς Ἰσπανίας.....	»	16
β) Ἡ δημοκρατία τῆς Πορτογαλλίας.....	»	21

Δυτικὴ Εὐρώπη

1. Γαλλικὴ δημοκρατία.....	»	24
2. Τὸ ἠνωμένον βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας.....	»	35

Κεντρικὴ Εὐρώπη

1. Τὸ βασίλειον τοῦ Βελγίου.....	»	42
2. Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου.....	»	46
3. Κάτω γῶραι ἢ τὸ βασίλειον τῆς Ὁλλανδίας.....	»	46
4. Τὸ Γερμανικὸν κράτος.....	»	51
5. Ἑλβετία.....	»	61
6. Αὐστρία.....	»	64
7. Τσεχοσλοβακία.....	»	67
8. Οὐγγαρία.....	»	69
9. Ῥουμανία.....	»	71
10. Πολωνία.....	»	75

Βόρειος Εὐρώπη

1. Δανιμαρκία.....	»	77
2. Σκανδιναυικὴ χερσόνησος.....	»	80
α) Νορβηγία.....	»	82
β) Σουηδία.....	»	84

3. Αί νέαι δημοκρατία τῆς Βαλτικῆς.....	»	86
α) Φινλανδία.....	»	86
β) Ἑσθονία.....	»	86
γ) Λεττονία.....	»	87
δ) Λιθουανία.....	»	87
<i>Βορειοανατολική Εὐρώπη ἢ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσία</i>		87

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Ἐν σελ. 54 στίχ. 29 ἀντὶ 10 ἐλευθέρων πολιτειῶν ἀνάγνωθι 18 ἐλευθέρων πολιτειῶν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΑΝΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Κατὰ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου
τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΖΗΚΑΚΗ
ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ—ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1924

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

	Ἰδ.	Λεμ.
Σαρρῆ Ἰω. Γεωγραφία τῶν Ἠπειρῶν (Παγκόσμιος) . . . . . Δρ.	50.—	60.—
» » Τὰ Παλιτροϊκὰ φαινόμενα τοῦ Εὐρίπου . . . . . Δρ.	2.50	
» » Χάρτης τῆς Ἀττικῆς (νεώτατος). Δεμένος εἰς βιβλίον . . . . . Δρ.	5.—	22.—
» » » πρὸς ἀνάπτυξιν . . . Δρ.		30.—
» » Ἀλφαβητικὸς Ὅδηγὸς τῆς Ἀττικῆς . . . . . Δρ.	3.50	6.50
» » Οἶκον. Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος	10.—	
» » » » τῆς Εὐρώπης	10.—	
Κυπρίου Θεοδ. Γαλλοελληνικὴ Ἐμπορικὴ Ἐπιστολογραφία . . . . . Δρ.	20.—	30.—
Βουτιερίδη Ἡλ. Ἱστορία τῆς Νεοελλην. Λογοτεχνίας. (Ἐκδίδεται εἰς τεύχη, ἐξεδόθησαν τεύχη τρία). Ἐκαστον . . . . . Δρ.	10.—	
Σκόκου Κων. Νεοελληνικὴ Ἀνθολογία . . . . . (Τὰ ἐκλεκτότερα ποιήματα τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος). Μὲ εἰκόνας καὶ βιογραφίας 168 ποιητῶν. Τόμοι 2 . . . . . Ἐκαστος τόμος . . . . . Δρ.	30.—	40.—

Τιμᾶται δρ. 10.

